د پوهنې وزارت

د تعليمي نصاب د پراختيا، د ښوونکو د روزنې او د ساينس د مرکز معينيت

د تعليمي نصاب د پراختيا او درسي کتابونو د تاليف لوی رياست

اسلامي ښوونه او روزنه

اووم ټولګی

ي اره لري. په بازار کې يې

ه سر غړوونکو سره به يې

Ketabton.com

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ . ش.

د پوهنې وزارت

د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د
روزنې او د ساینس د مرکز معینیت
د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي
کتابونو د تالیف لوی ریاست

اسلامي ښوونه او روزنه

اووم ټولګی

د چاپ کال: ۱۳۹۰ هـ. ش.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکوالان:

- مولوي پیرمحمد روحاني
- استاد سید فاضل شاه
- استاد غلام الدین کلانتري
- استاد فیض محمد عثماني
- استاد فضل الله نیازی
- استاد نور الله صافی
- استاد گل آقا شایق

علمي او مسلکی اډیټوران:

- دکتور محمد یوسف نیازی
- استاد محمد آصف کوچی
- احسان الله ناشر
- استاد رقیب الله ابراهیمي

دیني، سیاسي او فرهنګي کمیټه:

- دکتور محمد یوسف نیازی
- حبیب الله راحل د پوهنې وزات سلاکار د تعلیمي نصاب د پراختیا په ریاست کې.

د څارنې کمیټه:

ـ دکتور اسدالله محقق د تعلیمي نصاب د پراختیا، د ښوونکو د روزنې او د ساینس مرکز معین.

ـ دکتور شېرعلي ظریفي د تعلیمي نصاب د پراختیا د پروژې مسؤول.

ـ د سرمؤلف مرستیال عبدالظاهر ګلستاني د تعلیمي نصاب د پراختیا او درسي کتابونو د تالیف لوی رئیس.

کمپوز: رقیب الله ابراهیمي
ډیزاین: ولید نوید نسیمي

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۸

(c) ketabton.com: The Digital Library

ملي سرود

دا وطن افغانستان دی — دا عزت د هر افغان دی
کور د سولې کور د تورې — هر بچی يې قهرمان دی
دا وطن د ټولو کور دی — د بلوڅو د ازبکو
د پښتون او هزاره وو — د ترکمنو د تاجکو
ورسره عرب، ګوجر دي — پاميريان، نورستانيان
براهوي دي، قزلباش دي — هم ايماق، هم پشه يان
دا هيواد به تل ځليږي — لکه لمر پر شنه آسمان
په سينه کې د آسيا به — لکه زړه وي جاويدان
نوم د حق مو دی رهبر — وايو الله اکبر وايو الله اکبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحیم

د پوهنې د وزیر پیغام

گرانو ښوونکو او زده کوونکو،

ښوونه او روزنه د هر هېواد د پراختیا او پرمختګ بنسټ جوړوي. تعلیمي نصاب د ښوونې او روزنې مهم توکی دی چې د معاصر علمي پرمختګ او ټولنې د اړتیاوو له مخې رامنځته کېږي. څرګنده ده چې علمي پرمختګ او ټولنیزې اړتیاوې تل د بدلون په حال کې وي. له دې امله لازمه ده چې تعلیمي نصاب هم علمي او رغنده انکشاف ومومي. البته نه ښایي چې تعلیمي نصاب د سیاسي بدلونونو او د اشخاصو د نظریو او هیلو تابع شي.

دا کتاب چې نن ستاسو په لاس کې دی، پر همدې ارزښتونو چمتو او ترتیب شوی دی. علمي ګټورې موضوعګانې پکې زیاتې شوې دي. د زده کړې په بهیر کې د زده کوونکو فعال ساتل د تدریسي پلان برخه ګرځېدلې ده.

هیله من یم دا کتاب له لارښوونو او تعلیمي پلان سره سم د فعالې زده کړې د میتودونو د کارولو له لارې تدریس شي او د زده کوونکو میندې او پلرونه هم د خپلو لوڼو او زامنو په باکیفیته ښوونه او روزنه کې پرله پسې ګډه مرسته وکړي چې د پوهنې د نظام هیلې ترسره شي او زده کوونکو او هېواد ته ښې بریاوې ور په برخه کړي.

پر دې ټکي پوره باور لرم چې زموږ ګران ښوونکي د تعلیمي نصاب په رغنده پلي کولو کې خپل مسؤولیت په ریښتوني توګه سرته رسوي.

د پوهنې وزارت تل زیار کاږي چې د پوهنې تعلیمي نصاب د اسلام د سپېڅلي دین له بنسټونو، دوطن دوستۍ د پاک حس په ساتلو او علمي معیارونو سره سم د ټولنې د څرګندو اړتیاوو له مخې پراختیا ومومي.

په دې ډګر کې د هېواد له ټولو علمي شخصیتونو، د ښوونې او روزنې له پوهانو او د زده کوونکو له میندو او پلرونو څخه هیله لرم چې د خپلو نظریو او رغنده وړاندیزونو له لارې زموږ له مؤلفانو سره د درسي کتابونو په لا ښه تالیف کې مرسته وکړي.

له ټولو هغو پوهانو څخه چې د دې کتاب په چمتو کولو او ترتیب کې یې مرسته کړې، له ملي او نړیوالو درنو مؤسسو او نورو دوستو هېوادونو څخه چې د نوي تعلیمي نصاب په چمتو کولو او تدوین او د درسي کتابونو په چاپ او وېش کې یې مرسته کړې ده، مننه او درناوی کوم.

ومن الله التوفیق

فاروق وردګ

د افغانستان د اسلامي جمهوریت د پوهنې وزیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

لړلیک

د درس شمېره	عنوان	مخ
لومړی لوست	د حدیث شریف تعریف	۱
دویم لوست	د حدیث شریف تدوین	۴
دریم لوست	نیت او اخلاص	۶
څلورم لوست	خیر غوښتنه	۱۰
پنځم لوست	د مسلمان پر وړاندې د مسلمان مسئولیت	۱۲
شپږم لوست	نیک اخلاق	۱۶
اووم لوست	شفقت او مهرباني	۱۸
اتم لوست	طهارت(پاکوالی)	۲۰
نهم لوست	استنجا او نجاست	۲۲
لسم لوست	اودس	۲۴
یوولسم لوست	تیمم	۲۷
دولسم لوست	صلاة(لمونځ)	۳۰
دیارلسم لوست	آذان او اقامت	۳۴
څوارلسم لوست	د لمانځه شرطونه	۳۸
پنځلسم لوست	دلمانځه واجبات او سنتونه	۴۰
شپاړسم لوست	د لمانځه د اداء کولو طریقه	۴۴
اوولسم لوست	وتر او سنت لمونځونه	۴۸
اتلسم لوست	تراویح لمونځ او سنت لمونځونه	۵۰
نولسم لوست	د لمانځه مفسدات او مکروهات	۵۲
شلم لوست	په لمانځه کې بې اودسه کیدل	۵۴
یوویشتم لوست	د ناروغ لمونځ	۵۸
دوه ویشتم لوست	د سیرت النبي ارزښت	۶۰
درویشتم لوست	نبوي سیرت او تاریخ	۶۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورويشتم لوست	د اسلام څخه وړاندې د جزيره العرب حالت	۲۸
پنځه ويشتم لوست	د اسلام څخه د مخه د عربو حالت	۷۲
شپږويشتم لوست	د پيغمبر اکرم صلى الله عليه وسلم نسب	۷۶
اووه ويشتم لوست	د نبي کريم صلى الله عليه وسلم ميلاد	۸۲
اته ويشتم لوست	محمد صلي الله عليه وسلم د ځوانى په درشل کې	۸۶
نهه ويشتم لوست	د کعبي شريفي جوړول	۹۰
دېرشم لوست	د نبوت او رسالت په سيورې کې	۹۶
يودېرشم لوست	د وحي د نزول ادامه	۱۰۲
دوه دېرشم لوست	خديجه رضى الله عنها	۱۰۴
درې دېرشم لوست	پټه بلنه(سري دعوت)	۱۰۶
څلور دېرشم لوست	دارالارقم(د رهبرى مرکز)	۱۰۸
پنځه دېرشم لوست	ايمان او ثبات	۱۱۰
شپږ دېرشم لوست	د يتيم پالنه	۱۱۲
اووه دېرشم لوست	مرسته او کومک	۱۱۴
اته دېرشم لوست	د مسلمان پېژندنه	۱۱۸
نهه دېرشم لوست	د اسلام پنځه بناوې	۱۲۰
څلوېښتم لوست	حياء	۱۲۴
يوڅلوېښتم لوست	نيشه يې توکي	۱۲۶
دوه څلوېښتم لوست	د جماعت لمونځ	۱۲۸
درې څلوېښتم لوست	د جمعې او اخترونو لمونځونه	۱۳۰
څلور څلوېښتم لوست	د کسوف او خسوف لمونځونه	۱۳۴
پنځه څلوېښتم لوست	د جنازې احکام	۱۳۶
شپږ څلوېښتم لوست	د ميت لمبول او وربانديې د جنازې لمونځ کول	۱۳۸
اووه څلوېښتم لوست	زکات	۱۴۲
اته څلوېښتم لوست	د څارويو زکات	۱۴۶
نهه څلوېښتم لوست	د فصلونو او ميوو زکات	۱۵۰
پنځوسم لوست	حج	۱۵۴
يو پنځوسم لوست	د حج فرايض او واجبات	۱۵۸
دوه پنځوسم لوست	د حج ډولونه	۱۶۲
درې پنځوسم لوست	د حج متفرقه مسايل	۱۶۴

د حدیث شریف تعریف

حدیث چې د اسلامی شریعت دویم مصدر دی نو پدی باید وپوهیږو چې کوم علم د پیغمبرﷺ له سنتو څخه بحث کوي هغې ته حدیث شریف ویل کیږي.

دعلم حدیث تعریف، موضوع ، غرض:

لومړی د حدیث د علم تعریف:حدیث په لغت کې خبرې او هر نوي منځ ته راغلي شي ته وايي.

او په اصطلاح کې: له هغه علم څخه عبارت دی چې د پیغمبرﷺ قول، فعل، او تقریر د متن او سند له لحاظه څېړي.

د حدیث د علم موضوع: د پیغمبرﷺ وینا، کړنه او تقریر دی.

د حدیث د علم غرض:

د پیغمبرﷺ رینښتنی پیروي ده چې په دواړو جهانونو کې د انسان د سعادت او نیکمرغۍ لامل ګرځي.

فعالیت

زده کوونکي دې په ډله ییزه توګه د ښوونکي په ملتیا د حدیث د علم د موضوع او غرض تر منځ د توپیر په اړه بحث او مباحثه وکړي.

د حدیث د علم له ځینو اصطلاحاتو سره اشنایي:

۱- **تقریر**: د تقریر څخه مطلب دا دی چې یو یا څو تنو صحابو یوکار سرته رسولی وي او یا یې کومه خبره کړې وي او پیغمبرﷺ په هغه باندې له پوهیدلو وروسته د هغه په باره کې چوپتیا اختیار کړی وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- صحابي هغه څوک دی: چې پیغمبرﷺ یې لیدلی او ایمان یې پرې راوړی وي.

۳- تابعي هغه څوک دی: چې د اسلام په حالت کې یې له صحابي سره ملاقات شوی وي.

حدیث شریف دوه برخې لري:

الف- متن: له هغو الفاظو څخه عبارت دی چې د پیغمبرﷺ له وینا ووکړنو او تقریر څخه حکایت کوي.

ب- سند: د حدیث راویانو د نومونو له لړۍ څخه عبارت دی.

فعالیت

- زده کوونکي دې په انفرادي یا ډله ییز ډول د لوست د اصطلاحاتو په باره کې له یو بل څخه وپوښتي.

د حدیث شریف ډولونه:

حدیث د راویانو د شمیر له لحاظه په درې ډوله دي:

متواتر، مشهور، آحاد.

۱- متواتر حدیث:

هغه حدیث ته ویل کیږي چې د راویانو شمیر یې دومره زیات وي چې ټولیدل یې په دروغو محال او غیر ممکن وي.

د متواتر حدیث شرطونه:

الف: د راویانو شمیره یې زیاته وي.

ب: را ټولیدل یې په دروغو محال وي.

ج: چې د راویانو شمیر یې په ټولو طبقوکې د تواتر له اندازې کم نه وي.

۲-مشهور حدیث:

هغه حدیث ته ویل کیږي چې د پیغمبر (ص) په زمانه کې یې د راویانو شمېر کم وي خو د تابعینو په زمانه کې مشهور شوی وي او د راویانو شمیر یې په ټولو طبقوکې د تواتر اندازې ته نه وي رسیدلی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- آحاد:

له هغه حدیث څخه عبارت دی چې د راویانو شمیر یې د مشهور اندازې ته نه وي رسیدلې او یا دا چې د مشهور حدیث ټول شرطونه پکی پوره نه وي.

فعالیت

- د متواتر حدیث فرق له مشهور او آحاد سره په ډلییز ډول بیان کړئ.

ارزونه

۱- د حدیث د علم تعریف، موضوع، او غرض بیان کړئ.

۲-متواتر حدیث تعریف او شرطونه یې بیان کړئ.

۳- مشهور او آحاد حدیث بیان کړئ.

کورنی دنده

د حدیث لغوي او اصطلاحي تعریف ولیکئ او واضح کړئ چې صحابي او تابعي څوک دي؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم لوست

د حدیث شریف تدوین

په لومړي لوست کې مو د حدیث د علم او د هغه د اقسامو په اړه معلومات ترلاسته کړل په دې لوست کې به د احادیثو د راټولو او لیکلو په هکله خبرې وکړو، آیا تاسو پوهیږئ چې څرنگه احادیث راټول شوي او لیکل شوي دي؟

لومړی مرحله:

اصحابو کرامو به د پیغمبر ﷺ په ژوندکی د هغه ټولي خبرې، کړني او تقریرونه زده کول عمل او استدلال به یې ورباندی کاوه او ځینې اصحابو سربېره پر دې لیکل هم.

خو د پیغمبر ﷺ له رحلت څخه وروسته ځینې اصحابو ته دا احساس پیدا شو چې نبوي احادیث باید و لیکل شي تر څو د احادیثو حفاظت او ساتنه وشي په همدې خاطر د احادیثو د لیکلو لړۍ پیل شوه. د احادیثو د تدوین لومړۍ مرحله د اصحابو په دور کې د پیغمبر ﷺ له وفات څخه وروسته پیل شوه او همدا د احادیثو د لیکلو لومړی پړاو ؤ.

فعالیت

- زده کوونکي دې د تدوین د معنا او مفهوم او څرنگوالي په اړه په خپلو کې سره بحث وکړي.

په رسمی ډول د احادیثو د تدوین دویمه مرحله:

کله چې حضرت عمر بن عبدالعزیز د هجرت په ۹۹ کال د مسلمانانو خلیفه شو تصمیم یې ونیو تر څو احادیث جمع او تدوین کړي او په دې کار کې یې دوه هدفه په نظر کې وو.

۱. چې په نبوي احادیثو کې دروغ گډ نه شي:

هر کله چې اسلامي فتوحات زیات شول او د مختلفو ادیانو خلک د اسلام په دین مشرف شول د دې وېره پیدا شوه چې د اسلام دښمنې ډلې د پیغمبر ﷺ په احادیثو کې لاسوهنه ونه کړي او له ځانه جوړ شوي احادیث د پیغمبر ﷺ په احادیثو کې ورگډ نه کړي.

۲. چې نبوي احادیث ضایع نه شي:

د وخت په تیریدو او د اصحابو د شهادت او وفات له کبله د دی وېره وه چې نبوي احادیث به له منځه ولاړ شي بناءً د مسلمانانو خلیفه عمر بن عبدالعزیز خپلو والیانو ته چې د هغوې له جملې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښخه محمد بن عمروبن الحزم ته چې د مدينې منورې والي ؤ دنده ورکړه چې د وخت مشهور عالم محمد بن شهاب الزهری په مرسته نبوي احاديث راټول او د کتاب په شکل کې وليکي او دغه کار يوازې په مدينه منوره کې نه بلکې ډېرو علماو په مکه، عراق، بصره او کوفه کې د دې کار په سرته رسولو کې برخه واخيسته.

له دې وروسته د نبوي احاديثو د راټولولو او تدوين کار دوام وموند او ټول احاديث په خورا غټو کتابونو کې تاليف شول چې مشهور کتابونه يې په لاندې ډول سره دي.

شمېره	د کتاب نوم	د ليکونکي نوم او د تولد نېټه	د وفات نېټه
۱	صحيح البخاري	ابوعبدالله محمدبن اسماعيل بخاري (رح) ۱۹۴هـ	۲۵۶ هـ
۲	صحيح مسلم	مسلم بن حجاج نيشاپوری (رح) ۲۰۴ هـ	۲۶۱ هـ
۳	جامع ترمذی	محمد بن عيسی ترمذی (رح) ۲۰۹ هـ	۲۶۹ هـ
۴	سنن ابوداوود	سليمان بن اشعث سجستاني (رح) ۲۰۲ هـ	۲۷۵ هـ
۵	سنن ابن ماجه	عبدالله محمد بن يزيد قزويني (رح) ۲۰۹ هـ	۲۷۳ هـ
۶	سنن نسايي	احمدبن شعيب نسايي (رح) ۲۱۵ هـ	۳۰۳ هـ

*دغه فقره اضافي معلومات دي د زده کوونکو لپاره په امتحان کې شامل نه دي

ارزونه

۱- آيا د احاديثو تدوين د پيغمبر ﷺ په زمانه کې موجود ؤ؟
۲- داحاديثو تدوين د کوم خليفه په وخت کې پيل شول؟
۳- د احاديثو د مشهورو کتابونو نومونه وليکئ.

کورنۍ دنده

د احاديثو د تدوين او د هغوې د سترو علماؤ په اړه خپل معلومات وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیت او اخلاص

عَنْ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّاب رَضِيَ اللهُ عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: «إِنَّمَا الْأَعْمَالُ بالنِّيَّات وَإِنَّمَا لكُلِّ امْرِئٍ مَا نَوَى فَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُوله فَهِجْرَتُهُ إِلَى اللهِ وَرَسُولِه وَمَنْ كَانَتْ هِجْرَتُهُ لِدُنْيَا يُصِيبُهَا أَوْ امْرَأَةٍ يَتَزَوَّجُهَا فَهِجْرَتُهُ إِلَى مَا هَاجَرَ إِلَيْهِ.»

متفق علیه

د راوي پیژنده:

نوم مبارک یې عمر د پلار نوم یې خطاب کنیه یې ابوحفص او لقب یې فاروق دی. د مسلمانانو دویم خلیفه دی د بعثت څخه (۳۰) کاله د مخه زیږیدلی او د نبوت په شپږم کال په اسلام مشرف شوی او له برکته یې اسلام او مسلمانانو قوت وموند.

دده د خلافت په دوران کې شام، مصر، فلسطین، بیت المقدس او عراق فتح شول د هجرت په ۲۳ کال د یوه مجوسي غلام له خوا چې ابولؤلؤ نومیده پداسې حال کې چې د سهار د لمانځه په امامت ولاړ و د ۲۳ کلنۍ په عمر په شهادت ورسید او د پیغمبر ﷺ په څنګ کې خاورو ته وسپارل شو.

فعالیت

- زده کوونکي دې د راشدینو خلفاوو د نومونو او ځانګړو صفتونو په باره کې په ډله ییز ډول بحث او مباحثه وکړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کلمو معنا:

۱. النِّيَّات:	د نيت جمع ده ـ قصد او ارادې ته وايي.
۲. نَوَىٰ:	نيت يې وکړ.
۳. امْرَأَة:	ښځه.
۴. امْرِئٍ:	کس (نروی که ښځه)
۵. يُصِيبُهَا:	لاس ته به يې راوړي.
۶. هَاجَرَ:	هجرت يې وکړ.

د حديث شريف معنا:

له حضرت عمر (رض) څخه روايت دی فرمايي: چې ما له رسول الله (ص) څخه واوريدل چې ويې فرمايل: ټول اعمال يواځې له نيت سره تړاو لري او بس.

او هر چا ته به هغه څه وي چې نيت يې کړی وي. که يو چا د الله او دالله درسول د رضا او خوښۍ لپاره هجرت وکړ نو د هجرت ثواب به يې له الله تعالی او د الله له رسول سره وي.

او که يې هجرت د دنيا د لاس ته راوړلو لپاره کړی وي هغه به لاس ته راوړي او که يې هجرت له ښځې سره د نکاح په خاطر کړی وي نکاح به ورسره وکړي.

نو په حقيقت کې يې هجرت د هماغه څه لپاره دی چې نيت يې کړی وي.

د نيت معنا او هدف:

نيت په لغت کې د زړه قصد او ارادی ته وايې. په پورتني حديث شريف کې له نيت څخه مقصد هغه هدف دی چې ورته د رسيدلو په خاطر انسان کار کوي. او نيت عبادت له عادت څخه جلا کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

په کومه ټولنه کې چې وګړي يې د نيکوکارونو په سرته رسولو رياکارى کوي او په باطن کې د هغو خلاف نيت لري، دوکه بازي، دروغ ويل، او نفاق خپرېږي.

خو د دى پر خلاف په کومه ټولنه کې چې وګړي يې د خداى (ج) د رضا په خاطر نيک کارونه سرته رسوى، ريښتينولي، سپېڅلتيا، مينه او اعتماد رامنځ کيږى. نو لازمه ده چې مسلمانان د خداى تعالى د رضا د لاس ته راوړلو لپاره په ټولو کارونو کې د نيت پاکولو ته وهڅول شي.

فعالیت

- زده کوونکي دې په ډله ييز ډول د ښوونکي په مرسته د ريا ضررونه او د اخلاص ګټې بيان کړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د نيت اهميت: الله تعالى ته يواځې هغه عمل قبول او د ارزښت وړ دى چې په ښه نيت يعنى فقط دده د رضا لپاره پيل شوې وي.

۲- د ريا ضرر:- هر کار چې د ريا په خاطر تر سره شوې وي نه يواځې دا چې الله تعالى ته قبول نه دى بلکې ګناه ګڼل کيږي.

۳-هجرت: له مکې مکرمې څخه مدينې منورې ته هجرت کول ډېر خطرناک او ګران کار و، او د متعهد مسلمان يوه ننبه وه، خو بيا هم ثواب او اجر يې په نيت پورې تړلي دي، که چېرې هجرت د الله تعالى د رضا د لاس ته

راوړلو له پاره وي ثواب لري او که چېرې د دنیوي کارونو په خاطر وي اجر او ثواب نلري.

ارزونه

۱- د اعمالو ثواب په څه پورې اړه لري؟
۲- د حدیث معنا بیان کړئ.
۳- د ریا او ځان ښودنې زیانونه څه دي؟

کورنۍ دنده

۱- د دې لوست حدیث له ژباړې سره ولیکئ.
۲- د حدیث دغه عبارت یادکړې. (إنماالأعمال بالنیات و إنمالکل امرئ مانوی)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خیر غوښتنه

عن أبي حَمزَةَ أنسِ بنِ مالك رضي الله تعالی عنه خادِم رسولِ الله صلی الله علیه وسلم عن النبي صلی الله علیه وسلم قال: «لا یُؤمِنُ أحدُکُمْ حتَّی یُحِبَّ لأخیه ما یُحِبُّ لنفسه.» متفق علیه

د راوي پېژندنه:

نوم یې انس بن مالک دی د انصارو له جملې څخه یو جلیل القدر صحابي دی پوره لس کاله یې د رسول الله په خدمت کې تیر کړي دي د فقهاؤ صحابوو له جملې څخه دی. پیغمبر(ص) ورته داسې دعاکړې ده چې عمر دې اوږد او په مال او اولاد کې دې برکت شه او جنت دې نصیب شه. نوموړی صحابي د هجرت په ۹۳ کال وفات شو.

د کلمو معنا:

لا یُؤمِنُ أحدُکُمْ:	نشي کېدای یو له تاسو پوره مؤمن
حتَّی یُحِبَّ لأخیه:	تر څو خوښ کړي د خپل ورور لپاره.
ما یُحِبُّ لنفسه:	هغه څه چې ځان ته یې خوښوي.

د حدیث شریف معنا:

له حضرت انس رضي الله عنه څخه روایت دی چې پیغمبر (ص) وفرمایل:
هیڅوک د پوره ایمان خاوند کېدای نشي تر څو خپل مسلمان ورور ته هغه څه خوښ کړي کوم چې ځان ته یې خوښوي.

د حدیث شریف حکمت:

د کومې ټولنې وګړي چې خیر غوښتونکي او د خیر رسونې په فکر کې وي او د داسې ژوند په هڅه کې وي چې یو له بل سره دې بښیګنه وکړي او ټولنیزو ګټو ته دې پاملرنه وشي او هیڅکله دې ټولنیزې ګټې د شخصي ګټو قرباني نه شي نو له هر حیثه به یوه قوي او پیاوړې ټولنه وي.

خوکه وګړي یې ځان غوښتونکي وي، ځان ته د ګټې او نورو ته د ضرر رسولو په هڅه کې وي په دې صورت کې به په دغه ټولنه کې دښمني، کینې، او حسد ځای نیسي.

نو په کار ده چې په مسلمانانوکې نورو ته د خیر رسولو احساس را ژوندی او ټول دې ته وهڅول شي. او له منفعت طلبۍ، ځان غوښتنې او له شخصي ګټو څخه د عامه ګټو له قرباني کولو څخه منعه کړای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کونکي دې په ډله ییز ډول د خیر غوښتنې ګټې او د ځان غوښتنې ضررونه بیان کړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱. د ځان غوښتنې څخه ډډه کول: هغه ځان غوښتونکی انسان چې خپلې ګټې د نورو په ضرر کې لټوي کامل مسلمان نه دی.

۲. د ایمان کمال: د یو مسلمان ایمان هغه وخت پوره کیږي چې د نورو لپاره هم خیرغوښتونکی وي.

۳. مؤمن د مؤمن ورور دی: د یو مسلمان اړیکې له بل مسلمان سره له نسبي ورور ګلوۍ څخه ډېرې پیاوړې وي.

۴. په خیر غوښتنې باندې ټینګار: پیغمبر (ص) په دې حدیث شریف کې مسلمانان خیر غوښتنې ته رابللي او له ځان غوښتنې څخه یې منع کړې دي، لکه چې وایي(لا یُؤمِنُ) یعنې مسلمان کیدلی نشي.

ارزونه

۱- د حدیث د ګټو په اړه خپل معلومات ووایاست.

۲- نورو ته له خیر غوښتنې څخه مقصد څه دی له مثال سره یې بیان کړئ.

۳- د حدیث شریف معنا بیان کړئ.

کورنۍ دنده

۱- د خیر غوښتنې د اهمیت په باره کې یوه مقاله ولیکئ چې له پنځو کرښو څخه کمه نه وي.

۲- پورتنی حدیث شریف حفظ کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمان په وړاندې د مسلمان مسئولیت

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ ﷺ قَالَ: قَالَ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ التَّقْوَى هَاهُنَا (وَ يُشِيرُ إِلَى صَدْرِهِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ) بِحَسْبِ امْرِئٍ مِنَ الشَّرِّ أَنْ يَحْقِرَ أَخَاهُ الْمُسْلِمَ. كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.» رواه مسلم

د راوي پېژندنه:

نوم يې عبدالرحمن بن صخرالدوسي لقب يې ابوهريره او د هجرت په اووم کال مسلمان شوی دی ډېره موده يې د پيغمبر (ص) خدمت کړی له همدې امله يې له رسول الله (ص) څخه ګڼ شمير احاديث روايت کړي دي. دغه جليل القدر صحابي په تقوی او پرهيزګاری مشهور او د لوړ ذکاوت خاوند و او د هجرت په (۵۸) کال کې وفات شو.

د کلمو معنا:

١- لَا يَظْلِمُهُ: پر هغه ظلم نه کوي.
٢- وَلَا يَخْذُلُهُ: هغه بې ملاتړه نه پرېږدي.
٣- وَلَا يَحْقِرُهُ: هغه نه سپکوي.
۴- التَّقْوَى: پرهيزګاري.
۵- بِحَسْبِ امْرِئٍ: بس ده يو انسان ته.
۶- عِرْضُ: ناموس، عزت، ابرو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف معنا:

ابوهریره (رض) څخه روایت دی چې پیغمبر (ص) وفرمایل:

مسلمان د مسلمان ورور دی، نه پخپلهورباندی ظلم کوي، او نه یې د مظلومیت پر مهال بې ملاتړه پرېږدي، او نه هغه سپکوي. د حدیث راوي ابوهریره (رض) وایي چې پدې وخت کې پیغمبر(ص) خپلې سینې ته اشاره وکړه او درې ځلې یې وفرمایل: تقوی په دې ځای کې ده د یو چا د بدوالي لپاره همدا کافی ده چې خپل مسلمان ورور سپک کړي، او د هر مسلمان وینه، مال او آبرو پر بل مسلمان باندې حرام دي.

فعالیت

- ددی حدیث شریف له نصیحتونو څخه مو څه زده کړل؟

د حدیث شریف حکمت:

ورور ګلوي، مرسته، یو بل ته درناوی د نورو خلکو پر نفس، مال او آبرو له ظلم او تیري څخه ځان ساتل، له مظلوم څخه دفاع او له الله تعالی څخه وېره د یوې سالمې ټولنې له اساساتو څخه دي، او له دې پرته په ټولنه کې د نظم راوستل اصلاً ممکن نه دي. ځکه خو پیغمبر (ص) په خپلو (جوامع الکلم) عبارتونو کې پورتنې پراخه مفاهیم او مطالب بیان کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف گټې:

۱- اسلامی ورور گلوی:

یو مسلمان د بل مسلمان ورور دی البته نارینه د نورو وروڼه اوښځینه د نورو خویندې گڼل کېږي، هرکله چې ټول سره وروڼه او خویندې شول نو لازمه ده هغه حقوق او وجایب چې وروڼه او خویندې يې یو د بل په وړاندې لري د خپل توان په اندازه رعایت کړي.

۲- د ظلم حراموالی:

ظلم د حق پایمالولو ته وایي، هر ډول تیری او ناحقه لاس وهنې ته شاملیږي، ظلم که په هر رنگ او هره بهانه وي حرام دی.

۳- له مظلوم څخه دفاع کول:

مسلمان ته نه ښایي چې خپل مسلمان ورور د مظلومیت پر مهال یواځې پرېږدي بلکې ملاتړ يې ورباندې لازمي دی.

۴- له سپکاوي څخه منع:

د نورو سپکاوی او ذلیلول حرام دي.

۵-دنورو درناوی: مسلمان باید د نورو درناوی وکړي تر څو هغوی يې هم درناوی وکړي.

۶- اصلي تقوی باطنی تقوی ده: څکه چې که چېرې په باطن کې له الله تعالی څخه ویره نه وي د انسان ټول کارونه په ریا او نفاق بدلیږي.

۷- تر ټولو لوی شر: د مسلمان ورور سپکاوی دی.

۸- د نور پر نفس تیری کول حرام دي: پر نفس باندی د تجاوز ټول ډولونه لکه: وژل، تعذیبول، وهل او ټکول، او له یو بل سره جنگ کول په اسلامی ټولنه کې حرام دي.

۹- د نورو پر مال تیری کول حرام دي: د نورو پر مال، حقونو، او گټو باندې هر ډول تیری کول په اسلامي ټولنه کې حرام دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰- د نورو خلکو پر آبرو او عزت تیری کول حرام دي: په اسلامي ټولنه کې د انسانانو آبرو، عزت، او عفت خوندي وي هر ډول تیری وربانديې حرام او ناروا دی.

ارزونه

۱- مسلمانان پخپلو کې یو د بل پر وړاندې څه مسئولیتونه لري؟

۲- لاندې عبارتونه تکمیل کړئ:

«**الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا .... وَلَا .... وَلَا يَحْقِرُهُ**»

«**كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ .... وَ......... وَعِرْضُهُ.**»

کورنۍ دنده

۱- د دی لوست حدیث له معنا سره ولیکئ.

۲- لاندی عبارتونه په یادو زده کړئ.

«**الْمُسْلِمُ أَخُو الْمُسْلِمِ لَا يَظْلِمُهُ وَلَا يَخْذُلُهُ وَلَا يَحْقِرُهُ**»

«**كُلُّ الْمُسْلِمِ عَلَى الْمُسْلِمِ حَرَامٌ دَمُهُ وَمَالُهُ وَعِرْضُهُ.**»

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیک اخلاق

عَنْ النَّوَّاس بْن سَمْعَان قَالَ: سَأَلْت رَسُول الله صَلَّى الله عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ الْبِرّ وَالْإِثْم؟ قَالَ: «الْبِرّ حُسْن الْخُلُق، وَالْإِثْم مَا حَاكَ فِي نَفْسك، وَكَرِهْت أَنْ يَطَّلِع عَلَيْهِ النَّاس» رواه مسلم

د راوي پېژندنه:

نوم يې نواس د سمعان زوی او د شامي راويانو څخه دی چې په مدينه منوره کې اوسيده اولس (۱۷) حديثونه يې له پيغمبر (ص) څخه روايت کړي او د هجرت په ۵۰ کال کې وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- الْبِرّ:	نېکي
۲- حُسْن الْخُلُق:	نېک اخلاق
۳- الْإِثْم:	ګناه
۴- مَا حَاكَ فِي نَفْسك:	هغه څه چې په زړه کې دې شک پيدا کړي
۵- كَرِهْت:	بد وګڼې
۶- يَطَّلِع :	خبر شي

د حديث شريف معنا:

حضرت نواس بن سمعان (رض) وايي چې ما له پيغمبر (ص) څخه د نېک عمل او ګناه په اړه پوښتنه وکړه. حضرت محمد (ص) وفرمايل: نيک عمل ښه خوی دی او ګناه هغه ده چې په زړه کې دې شک پيداکړي او دا نه خوښوې چې خلک پرې خبر شي.

فعاليت

- زده کوونکي دې د نيکو اخلاقو مثالونه په ډله ييز ډول بيان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

د اسلام د ستر پیغمبر (ص) لارښوونې د مسلمان تربیتي سطحه دومره لوړوي چې زړه یې کاملاً پاکېږي او د هغه د ژوند هر حرکت نېک اخلاق تمثیلوي او ورو ورو د مسلمان په داخل کې داسې یو قوت پیداکوي چې پرته له بهرني فشار څخه په خپله د بدو اعمالو څخه ډډه کوي او هېڅکله پدې هڅه کې نه وي چې څرنګه د قانون او نظام له منګولو څخه ځان وژغوري.

فعالیت

- د ښو اخلاقو ګټې او د بدو اخلاقو ضررونه په ډله ییزه او فردي توګه بیان کړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱- ښه اخلاق د ټولو نیکیو بنسټ دی، ځکه چې ښه اخلاق انسان نیکۍ او دوستۍ ته رابولي او له بدیو څخه یې منع کوي او بد اخلاق دې دښمنۍ او اختلاف ته را بولي.

۲- ګناه څه شی ده؟ هر هغه کار چې پاک نفس یې په کولو شرمېږي او نه غواړي چې خلک وربانديې خبر شي ګناه بلل کېږي.

۳- ګناه فطرتاً مبغوض عمل دی: ګناه هغه ناوړه عمل دی چې حتی مرتکب یې هم نه غواړي چې خلک وربانديې خبر شي.

ارزونه

۱- د پورتني حدیث شریف معنا او د راوي پیژندنه بیان کړئ؟

۲- لاندې کلمې معنا کړئ:

اَلْبِرّ: حُسْنُ الْخُلُق: الْاِثْم: مَا حَاكَ فِي نَفْسك:

۳- د ټولنې په اصلاح کولو کې نېک اخلاق څه رول لري؟

کورنۍ دنده

د شپږم لوست حدیث شریف له معنا سره ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شفقت او مهرباني

عَنْ عَبْدِ اللّٰهِ بْنِ عَمْرِو بْنِ الْعَاصِ رَضِیَ اللّٰهُ عَنْهُمَا أَنَّ رَسُولَ اللّٰهِ ﷺ قَالَ: «الرَّاحِمُونَ يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا مَنْ فِی الأَرْضِ، يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِی السَّمَاءِ.» رواه ابوداود و الترمذی

دراوی پيژندنه:

نوم يی عبدالله د پلار نوم يی عمرو زوي او پلار دواړه صحابه وو خورا عالم او فاضل و د قرآن عظيم الشان له مشهورو قاريانو څخه و ډير احاديث يی له پيغمبر (ص) څخه روايت کړي دي او د هجرت په ۶۵ کال وفات شوی دی.

د کلمو معنا:

۱- الرَّاحِمُونَ:	رحم کونکي.
۲- ارْحَمُوا:	رحم وکړئ.
۳- يَرْحَمْكُمْ:	پر تا سو به رحم وکړي.
۴- مَنْ فِي الأَرْضِ:	څوک چې په ځمکه کې دی.
۵- مَنْ فِي السَّمَاءِ:	هغه ذات چې له تاسو بردی.

د حديث شريف معنا:

له حضرت عبدالله بن عمرو څخه روايت دی چې پيغمبر (ص) وفرمايل: رحم کوونکو باندې الله تعالی رحم کوي نو تاسې په ټولو هغو ژونديو چې پر ځمکه ژوند کوي رحم وکړئ تر څو هغه ذات چې بر دی پر تاسو رحم وکړي.

د حديث شريف حکمت:

مهرباني او زړه سوی چې د اخلاقو يوه مهمه ستن ده يوه داسې رسۍ ده چې ټول موجودات يې سره تړلي او يو له بل سره يې مرستې او غمخوارۍ ته اړ کړي دي، د زړه له سختۍ، بې رحمۍ او د نورو په حق کې له تيري کولو څخه يې لرې ساتي.

له بل پلوه پر مخلوقاتو باندې په شفقت او ترحم سره بنده د الله (ج) د قهر او غضب څخه

په امان کې وي چې په نتيجه کې ټول مخلوقات د آرامۍ او اطمينان په فضاء کې خپل ژوند تېروي، بناءً که د يوې ټولنې وګړي يو پر بل مهربانه وي کارونه به يې په آسانۍ سره مخ پر وړاندې ځي، ستونزې به يې حل وي او دښمني، د زړه بدوالی او کينې به يې په محبت او مينه بدلېږي.

د حديث شريف ګټې:

۱- رحمت او مهرباني: مهرباني د الله تعالی د خاصو صفتونو څخه ده هر څومره چې دا صفت د انسان په وجود کې وي په همغه اندازه د الله تعالی د رحمت او مهربانۍ مستحق ګرځي.

۲- د ترحم ددايرې پر اخوالی: د پيغمبر (ص) په لارښوونو کې ترحم او زړه سوی دومره پراخه مفهوم لري چې ټول موجودات په څنګ کې نيسي.

۳- ترحم او مهربانۍ ته هڅول: الله تعالی خپله مهرباني پر مخلوقاتو باندې تر ترحم او مهربانۍ پورې تړلې ده.

فعاليت

- زده کوونکي دې پرمخلوقاتو باندې د ترحم دډولونو په اړه بحث وکړي.

ارزونه

۱- د دې لوست حديث شريف معنا کړئ.

۲- لاندې کلمې معنا کړئ.

۱- الرَّاحِمُونَ:   ۲-ارْحَمُوا: ۳-يَرْحَمْكُمْ:   ۴-مَنْ فِي الاَرْضِ:

کورنۍ دنده

۱- د ترحم او مهربانۍ په باره کې يوه لنډه مقاله وليکئ.

۲- لاندې عبارات حفظ کړئ:

«الرَّاحِمُونَ، يَرْحَمُهُمُ الرَّحْمَنُ، ارْحَمُوا مَنْ فِي الاَرْضِ، يَرْحَمْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ.»

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم لوست

طهارت (پاکوالی)

پاکوالي ته نن په نړۍ کې ځانګړې پاملرنه کيږي ، پوهان ټل خلکو ته دا سپارښتنه کوي چې خپل ځان او چاپيريال پاک وساتي.

نوطهارت او پاکي په اسلام کې څنګه ده ؟ او څه اهميت لري؟

۱. د طهارت تعريف:

طهارت په لغت کې پاکوالي ته وايي.

او د فقهاو په اصطلاح کې د بې اودسۍ او نجاست لرې کول طهارت بلل کېږي.

فعاليت

- يو زده کوونکی دې د لمانځه د شرطونو نومونه واخلي.
- بل زده کوونکی دې د دې جملې نه هغه شرطونه په ګوته کړي چې د طهارت سره ارتباط لري.

۲. د طهارت مشروعيت: پيغمبر اکرم (ص) وايي: (اَلطُّهُورُ شَطرُ الاِيمَانِ) [مسلم]

ژباړه: نظافت د ايمان جز دی.

د حديث شريف مفهوم دا دی چې طهارت په اسلام کې دومره اهميت لري چې مستقيما د ايمان سره رابطه لري ، نو که څوک غواړي چې ايمان يې کامل شي بايد د خپل ځان او چاپيريال نظافت ته ډېر پام وکړي.

۳. د طهارت يا پاکوالي ډولونه:

طهارت يا پاکوالی په دوه ډوله دی:

۱- حکمي پاکوالی: د غټې (جنابت) او وړې بې اودسۍ څخه پاکوالي ته حکمي پاکوالی وايي.

۲- حقيقي پاکوالی:د نجاست څخه پاکوالي ته حقيقي پاکوالی وايي.

د پاکوالي طريقه: له حکمي نجاست څخه پاکوالی په غسل، اودس او تيمم سره راځي، خو له نجاست څخه پاکوالی په پاکو او سوچه اوبو د هغه نجس ځاي په مينځلو سره راځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل په سوال او ځواب سره تکرار کړي.

۴. بیت الخلاء ته د تللو آداب: هغه څوک چې بیت الخلا یا قضای حاجت ته ځي باید لاندې آداب مراعات کړي:

۱- باید د خلکو له سترګو پناه شي.
۲- باید داسې ځای غوره کړي چې د بولو (متیازو) څاڅکي ور وانه لوزي او ځان او لباس يې ککړ نه شي.
۳- بیت الخلاء ته د ننوتلو څخه د مخه باید «اللّٰهُمَّ إِنِّي اَعُوذُ بِکَ مِنَ الخُبُثِ وَ الخَبَائِث» ووایي.
۴- د حَشَراتو په سوړو کې باید بول ونه کړي.
۵- باید په لاره، ادیره ، سیوري او د خلکو د ناستې په ځایونو کې قضای حاجت ونه شي.
۶- باید د قضای حاجت په وخت کې خبرې ونه شي.
۷- باید قضای حاجت د قبلې په لورې ونه شي.
۸- په ولاړو اوبو کې قضای حاجت ونه کړي.
۹- استنجاء یا (اودس وچول) باید په کین لاس وشي.

فعالیت

- هر زده کوونکی دې دیوه ادب دحکمت یاګټې په هکله خپل نظر ووایي

ارزونه

لاندې پوښتنې ځواب کړئ:
۱. طهارت تعریف کړئ.
۲. د طهارت د مشروعیت دلیل ووایئ.
۳. طهارت په څو ډوله دی؟
۴. د بیت الخلا آداب بیان کړئ.

کورنۍ دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

استنجاءٔ او نجاست

۱. د استنجاءٔ تعریف:

استنجاءٔ : له خپل مخصوص ځای څخه د نجاست پاکول استنجاء بلل کېږي.

۲. د استنجاءٔ وسایل:

اوبه، لوټه، تیږه، دتشناب کاغذ(او هر هغه شی چې ددې ځای نیولی شي) د استنجاء له وسایلو څخه شمېرل کېږي.

استنجاء په هډوکي، خوشابي، طعام، سکاره، شیشه، د لیکلوکاغذ، ویښتان، پنبه، ټوټه او د څارویو وښېتو باندې مکروه ده.

۳. د استنجاءٔ حکم:

۱. استنجاء په عادي حالاتوکې (هغه وخت چې نجاست د خپل ځای څخه تجاوز نه وي کړی) سنت مؤکد ده.

۲. خوکله چې نجاست له خپل ځای څخه لږ تجاوز وکړي استنجاء واجبه ده، اوکه شا او خوا ځایونه ککړ شوي وي نو بیا یې وینځل فرض دي.

۴. د نجاست معنا:

نجاست په لغت کې پلیتۍ او ناپاکۍ ته وایي.

او د فقهاؤ په اصطلاح: هر هغه شی چې شریعت پلیت بللی وي نجاست ګڼل کیږي.

۵. د نجاست ډولونه:

نجاست په دوه ډوله دی: حقیقي او حکمي:

حقیقي نجاست: هغه ګندګي ده چې لمونځ ورسره نه صحیح کېږي.

حکمي نجاست: هغه دی چې د نجاست اثر او وجود څرګند نه وي، خو په حکمي او اعتباري ډول سره شریعت نجس ګڼلی وي.

۶. د حکمي نجاست ډولونه:

حکمي نجاست په دوه ډوله دی:

۱- لویه بې اودسي: هغه حالت ته وایي چې په انسان باندې غسل واجب وي، او لمونځ ورسره نه کېږي.

۲- کوچنۍ بې اودسي: هغه حالت ته وایي چې پر انسان باندې یوائې اودس کول لازم وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د حقیقي نجاست ډولونه:

۱- غلیظه نجاست: هغه نجاست دی چې په قطعي دلیل سره ثابته شوی وي، لکه: وینه، خنزیر، د انسان بولي اوغایطه مواد، د مردارشوي حیوان غوښه،او شراب.
۲- سپک (خفیفه) نجاست: هغه دی چې نجاست یې په غیر قطعي دلیل سره ثابت شوی وي. لکه: د هغو حیواناتو بول چې غوښه یې خوړل کېږي.

فعالیت

- ولې په بعضې شیانو استنجاء مکروه ده ؟په انفرادي یاګروپي شکل یې ځواب ورکړئ.

۸- د نجاست بښل شوې اندازه:

• کله چې غلیظ جامد نجاست د یوې شرعي روپۍ‌له مقدار څخه لږه اندازه (۱۲۵، ۳ګرامه) جامو ته ورسېږي لمونځ ورسره کېږي اوکه مایع وي له ورغوي څخه‌کمه اندازه (۲ سانتي) معاف ده.
• په خفیف (سپک) نجاست‌کې ښښل شوی مقدار په جامو‌کې له څلورمې برخې نه‌کمه پاک نه لري. او په بدن‌کې د غړي څلورمې اندازې څخه‌کمه معاف دی.
• خومسلمان باید تل خپل کوښښ وکړي چې ځان او جامې یې پاکې وي، ځکه چې نظافت د ایمان جز دی. همدارنګه بې نظافتي انسان ته مختلفې صحي ستونزې پیداکوي او په ټولنه‌کې خلک ورڅخه نفرت‌کوي.

فعالیت

- زده‌کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یاګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار‌کړي.

ارزونه

۱. لاندې اصطلاحات تعریف‌کړئ:
استنجاء، غلیظه نجاست، خفیفه نجاست.
۲. لاندې شیانو ته مثال ووایاست:
غلیظه نجاست، خفیفه نجاست.

کورنۍ دنده

د ارزونې د برخې پوښتنې په خپلو‌کتابچو‌کې د ځوابونو سره یو ځای ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

اودس

۱- د اوداسه تعریف:

د معینو اندامونو وینځل او مسح کولو ته اودس وایي.

فعالیت

- د اودس د کتېو په هکله په انفرادي یا ګروپي شکل بحث وکړئ.

۲- د اوداسه حکم:

اودس کول د لمونځونو د اداکولو لپاره فرض دی.

۳- د اوداسه فرایض:

د اوداسه فرایض څلور دي:

۱- د مخ وینځل: د سر له ویښتو نه د زنې تر لاندینۍ برخې پورې، او د یو غوږ له نرمۍ څخه د بل غوږ تر نرمۍ پورې.

۲- د لاسونو پرېمینځل د څنګلو سره.

۳- د سر د څلورمې برخې مسحه کول.

۴- د پښو مینځل د بښنګرو سره.

۴- د اوداسه سنتونه:

۱- نیت کول.

۲- د اوداسه په پیل کې د "بسم الله الرحمن الرحیم" ویل.

۳- درې ځله د لاسونو مینځل تر مړوندونو پورې.

۴- درې ځلې د خولې پرېمینځل.(مضمضه).

۵- درې ځلې د پوزې پرېمینځل.(استنشاق).

۶- مسواک وهل.
۷- د ږيرې خلالول.
۸- د ګوتو خلالول.
۹- د مخ او لاسونو او پښو درې ځلې پرېمينځل.
۱۰- په ټول سر باندې مسحه کول.
۱۱- د غوږونو شا او مخ په نويو اوبو مسحه کول.
۱۲- لومړی د ښي غړو وينځل. (تَيَمّن)
۱۳- اوداسه کې ترتيب مراعتول.
۱۴- پرله پسې د اندامونو مينځل.
۱۵- دمينځلو په وخت کې د اندامونو مښل.

۵- د اوداسه آداب (مستحبات):

د اوداسه آداب په لاندې ډول سره دي:

۱. د اوداسه په وخت کې نسبتاً په جګ ځای کېناستل، چې جامې يې لمدې نشي.
۲. د اوداسه په وخت له خلکو سره خبرې نه کول.
۳. په اودس کې له بل چا نه مرسته نه غوښتل.(مګردا چې عذر ولري)
۴. که ګوتمه يې په ګوته کړې وي د هغې خوځول.چې ورلاندې ځای يې ښه پاک شي.
۵. په ښي لاس دخولې پرېمينځل او په چپ لاس د پوزې پرېمينځل.

فعاليت

- ستاسو له ټولګيوالو څخه دې درې تنه داسې اودس وکړي چې فرضونه ، سنتونه او اداب زده کوونکو ته يکې عملاً وښايي.

۶- د اوداسه مکروهات:

o د اوداسه د سنتو او يا د آدابو ترک کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د اوداسه ماتوونکي:

اودس په لاندې شیانو ماتېږي:

۱. له بدن نه د بولو، باد او غایطه موادو په خارجېدلو سره.

۲. د بدن نه د وینې او زوې خارجېدل.

۳. په ډکه خوله قي کول.

۴. بې هوشي.

۵. لېونتوب.

۶. نیشه کېدل (د نیشه يي موادو استعمال)

۷. په لمانځه کې په زوره (قهقهه) خندل.

۸. په اړخ او یا ډډه خوب کول.(هغه خوب چې د اودس دماتېدو امکان په کې وي)

فعالیت

- د اوداسه د ماتوونکو په هکله دې زده کوونکي یو دبل نه په ګروپي توګه پوښتنې وکړي.

ارزونه

۱. د اوداسه فرایض بیان کړئ.

۲. د اوداسه سنتونه بیان کړئ.

۳. د اوداسه آداب په لنډ ډول بیان کړئ.

۴. د اوداسه مکروهات په لنډه توګه ووایاست.

۵. د اوداسه ماتوونکي بیان کړئ.

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تيمم

۱- د تيمم تعريف:

تيمم په لغت کې قصد، عزم او ارادې ته وايي.

او په اصطلاح کې :په مخصوصه طريقه په پاکو خاورو باندې (د طهارت په نيت)، د مخ او لاسونو مسحه کولو ته تيمم وايي.

۲- د تيمم د روا کېدو عذرونه:

په لاندې عذرونو سره تيمم رواکېږي:

۱. د اوبو نشتوالي ياکم والي:کله چې اوبه نه وي او يا دومره کمې وي که په هغې اودس وشي نو د څکلو او پخلي لپاره بياکفايت نه کوي نو په داسې حالت کې تيمم روا دی.

۲. د اوبو لرې والی: د يوه ميل په اندازه لرې والی، څکه يو ميل تگ کې تکليف دی، خو که دده هماغسې لاره وي نو بيا دې لمونځ لږ وروسته کړي او هلته دې اودس وکړي.

۳. مريضي: داسې مريضي چې اودس ورته زيان رسوي.

۴. ډار او خوف: د دښمن او يا د وحشي حيواناتو نه ډار.

۵. بند :که څوک داسې ځای کې بندي وي چې د اوداسه اجازه ورته نه ورکول کيږي.

۶. د اوبو د اخيستلو وسه نه درلودل:که اوبه يوازې په اخيستلو(پيرودلو) پيداکېدلې، خو د انسان سره مالي توان موجود نه وي.

۷. د جنازې دلمانځه د اداکولو لپاره (د هغه چا لپاره چې نا څاپه راپيښ شي او جنازه تياره وي).

۸. د اوبو داستعمال توان ونه لري:لکه هغه څوک چې د څاه سره ولاړ وي خو رسۍ نه وي چې اوبه ورباندې راوباسي.

۳. د تيمم کولو طريقه:

په پاکو خاورو باندې دوه ځله د لاسونو وهل چې يو ځل به يې وروسته د څنډ وهلو په مخ او دويم ځل به يې تر څنګلو پورې په لاسونو باندې راکاږي.

۴. د تيمم شرطونه:

۱- د تيمم لپاره نيت کول.

۲- د تيمم له پاره د رواکونکو عذرونو څخه د يو عذر موجوديت.

۳- تيمم بايد په پاکه خاوره باندې وشي.

۴- په ټول مخ او لاسونو باندې تر څنګلو پورې د مسحې لاس راکشول.

۵- ټوله پنجه او يا د پنجې اکثره برخه دوه ځلې په ځمکه وهل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د تیمم ماتونکي:

۱- هر شی چې اودس او غسل ماتوي هغه تیمم هم ماتوي.

۲- کله چې هغه عذرونه له منځه ولاړ شي چې د تیمم کول یې رواکړي و، لکه: د اوبو پیداکیدل.

۶- په موزو باندې مسحه کول:

د مسحې کولو معنا:

مسحه په لغت کې په یو شی باندې لاس راکښلو ته وایي.

او مسحه په اصطلاح کې په خاصو موزو په خاصه توګه د لمدو لاسونو رابښکل مسحه بلل کېږي.

۷- په موزو باندې د مسحې د جواز شرطونه:

۱- د موزو اغوستل په اوداسه سره.

۲- موزې باید د ګرځیدلو قابلیت ولري.

۳- ښنګري باید په موزو کې پټ وي.

۴- موزې باید روغې وي او د درې ګوتو نه زیاتې څیرې نه وي.

۸- په موزې باندې د مسحې موده:

۱- د مقیم لپاره د مسحې کولو موده یوه شپه او ورځ ده.

۲- د مسافر لپاره د مسحې موده درې ورځې او درې شپې ده.

۹- د موزې د مسحې ماتوونکي:

۱- هر هغه شی چې اودس ماتوي هغه د موزو مسحه هم ماتوي.(بیا به پښې د اودس کولو نه وروسته مسحه کوي)

۲- جنابت او ددې په شان نور لکه حیض او نفاس. (بیا به پښې مینځې)

۳- د یوې او یا دواړو موزو ویستل.

۴- د پښې اکثره برخه لمدیدل.

۵- د مسحې ټاکل شوې موده تېریدل.

۶- د درې ګوتو په اندازه د موزې شکېدل.

فعالیت

- په عملي ډول دې یو زده کوونکی تیمم او په موزو باندې مسحه وکړي.

۱۰- په پټیو باندې مسحه کول:

د پټی معنا: هر هغه شی چې په مات او زخمي غړي د رغولو لپاره اېښودل کېږي پټی ورته وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۱- په پټۍ باندې د مسحې حکم:

په پټۍ باندې مسحه کول واجب دي.

۱۲- په پټۍ باندې د مسحې شرطونه:

په پټۍ باندې د مسحې کولو لپاره علماؤ لاندې شرطونه ایښي دي:

۱. د زخمي او یا ژوبل شوي ځای وینځل به ناشوني وي.

۲. ژوبل شوي ځای ته به اوبه رسېدل او مینځل ضرر رسوي.

۳. له اړتیا نه زیاتې اندازه ځای باندې پټۍ نه لګول.

۱۳. د پټۍ د مسحې ماتوونکي:

د پټۍ مسحه په دوو حالتونو کې ماتیږي:

۱. د پټۍ غورځېدل او لرې کول.(بیا به هغه ځاي ووینځي)

۲. د اودس ماتېدل. (بیا به هغه ځاي مسح کوي)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- د تیمم لغوي او اصطلاحي معنا بیان کړئ؟

۲- په موزو باندې مسحه کول تعریف کړئ او مسحه په لغت کې څه ته وایي؟

۳- د پټۍ مسحه کولو حکم څه دی؟

۴- د موزو د مسحې موده د مقیم او مسافر لپاره څومره ده بیان یې کړئ؟

۵- د تیمم د رواوالي سببونه کوم دي، بیان یې کړئ؟

۶- د تیمم د صحت شرطونه ذکر کړئ؟

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلاة (لمونځ)

۱- د صلاة (لمانځه) تعریف:

صلاة په لغت کې دعا ته ویل کیږي.

او په اصطلاح کې: عبارت دی له مخصوصو اقوالو او افعالو، چې په تکبیر سره شروع کیږي او په سلام باندې ختمیږي.

۲- د لمانځه ځینې ځانګړتیاوې: (۱)

۱- لمونځ پاکي ده.

۲- لمونځ د انسان د دعا دقبلیدلو ښه وخت دی.

۳- لمونځ د خدای سره د انسان راز او نیاز دی.

۴- لمونځ له فحشاو اوله منکراتو څخه انسان ژغوري.

۵- لمونځ تقوا ده.

۶- لمونځ د نورو مسلمانانو سره د وروګلوۍ ښه رابطه ده.

۷- لمونځ دانسان په مخ کې نور او رڼا پیدا کوي.

۸- لمونځ انسان ته تسکین او اطمینان ورکوي.

۹- لمونځ دانسان صحت ساتي.

۱۰- لمونځ د انسان مشکلات آسانه کوي.

۱۱- لمونځ انسان د ښه فامیل خاوند کوي.

۱۲- لمونځ د خدای سره دانسان وعده ده چې ښه به کوي او بد به نه کوي.

---

(۱) دلمانځه ځانګړتیاوې اضافي معلومات دي او په امتحان کې شامل نه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۳- لمونځ تواضع ده.

۱۴- لمونځ انسان ته وقار، درنښت او دخلکواحترام ورپه برخه کوي.

۱۵- لمونځ انسان د وخت ارزښت ته متوجه کوي.

۱۶- لمونځ د توبې او خدای ته د مراجعې ښه وخت دی.

۱۷- لمونځ دخداي د ذکر ښه طریقه ده.

۱۸- لمونځ دخداي مرسته انسان ته ورپه برخه کوي.

۱۹- لمونځ د مخلوق او خالق تر منځ یو ښکلی او په ځای انځور انځوروي.

۳- د لمانځه د پرېښودو حکم:

۱- د لمانځه له فرضیت نه انکار کفر دی.

۲- د سستۍ او لټۍ له امله دلمونځ نه کول فسق دی.

۴- د لمانځه وختونه:

په احادیثو کې د لمانځه وختونه، معلوم او ټاکل شوي چې تفصیل یې په لاندې ډول دی:

۱- د سهار د لمانځه وخت: د رښتینې سبا راختلو څخه پیل او په لمر ختلو سره پای ته رسېږي.

ریښتونی سبا: کله چې سپینوالی عرضاً د آسمان په کنارو کې خپور شي ریښتونی سبا بلل کېږي.

۲- د ماسپښین وخت: پیل یې د لمر له زوال څخه او کله چې د هر شي سیوری د خپلې اندازې دوه برابره شي (پرته د زوال له سیوري څخه) د ماسپښین وخت پای ته رسېږي.

۳- د مازیګر د لمانځه وخت: پیل یې د ماسپښین وخت له پای څخه او کله چې لمر ډوب شي د مازیګر وخت ختمېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د ماښام د لمانځه وخت: کله چې لمر ډوب شي د ماښام وخت پيلېږی، او چې شفق (هغه سره رڼا چې د ورځې په پاي کې په افق کې ښکاري) ورکه شي د ماښام وخت پای ته رسېږي.
۵- د ماسخوتن د لمانځه وخت: د ماسخوتن د لمانځه وخت د شفق له ډوبېدو څخه پيل او د سبا په ختلو باندې پای ته رسېږي.

۵- مکروه وختونه:

په لاندې دريو وختونو کې لمونځ کول منعه شوي دي:
۱- د لمر ختلو په وخت کې لمونځ کول روا نه دی .
۲- د زوال په وخت کې لمونځ کول روا نه دی.
۳- د لمر سترګه چې کله زېړه شي د لمر تر ډوبيدو پوري د همهغې ورځې د مازديګر د لمانځه نه پرته بل لمونځ روا نه دی.

مسأله:

وروسته د سهار لمانځه نه تر لمر ختلو پورې او د مازيګر لمانځه څخه تر غروب پورې نفل لمونځ مکروه دی خو قضايي لمونځونه، د تلاوت سجده او د جنازې لمونځ کول (چې همدې وخت کې حاضره شي) مکروه نه دی.

۲- په لاندې وختونو کې د نفلونو کول مکروه دي:

۱- د سبا ختلو نه وروسته د سهار له سنتو پرته نور نفلونه کول مکروه دي.
۲- د ماښام لمانځه څخه مخکې د نفلونو کول مکروه دي.
۳-کله چې خطيب د جمعې يا اختر خطبه وايي د نفلونو کول مکروه دي.
۴- د اخترونو لمونځ څخه وړاندې او وروسته نفل کول مکروه دي.
۵-کله چې د جماعت لمونځ ولاړ وي د نفلونو کول مکروه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده‌کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لمونځ تعریف کړئ.

۲- د لمانځه لس ځانګړتیاوې بیان کړئ.

۳- د لمانځه وختونه کوم دي؟

۴- د لمانځه مکروه وختونه کوم دي؟ په مختصره توګه يې بیان کړئ.

۵- په کومو وختونو کې نفل کول مکروه دي؟

کورنۍ دنده

پورتني سوالونه په خپلو کورونو کې حل او په خپلو کتابچو کې يې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

أذان او اقامت

۱- د أذان تعریف:

أذان په لغت کې اعلان ته وایي.

او د فقهاو په اصطلاح کې د لمانځه لپاره په مخصوصو الفاظو سره اعلان کول أذان بلل کیږي.

۲- د أذان حکم:

أذان د پنځه وخته لمونځونو او د جمعې لمانځه لپاره مؤکد سنت دی، د نورو لمونځونو (د اخترونو، سنتو، نفلونو، استسقاء، خسوف، او کسوف) لپاره مشروع نه دی.

۳- په أذان او اقامت کې باید لاندې شیان په نظر کې ونیول شي:

۱- باید أذان او اقامت د وخت داخلیدلو نه وروسته وي.

۲- أذان او اقامت باید په عربي ژبه وشي.

۳- د أذان او اقامت الفاظ او کلمات باید پرله پسې او په ترتیب سره وویل شي.

۴- أذان باید په لوړ آواز سره وشي تر څو نور خلک یې واوري.

۵- مؤذن باید مسلمان ، او عاقل وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د أذان الفاظ:

أَللّٰهُ اَکبَرُ	أَللّٰهُ اَکبَرُ
أَللّٰهُ اَکبَرُ	أَللّٰهُ اَکبَرُ
أَشهَدُ أَن لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ	أَشهَدُ أَن لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ
أَشهَدُ أَنَّ مُحَمَّدا رَّسُولُ اللّٰهِ	أَشهَدُ أَنَّ مُحَمَّدا رَّسُولُ اللّٰهِ
حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ	حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ
حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ	حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ
أَللّٰهُ اَکبَرُ	أَللّٰهُ اَکبَرُ

لَا إِلَهَ إِلَّا اللّٰهُ

یادونه:

- د سهار د لمانځه لپاره د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» تر جملې وروسته د «الصَّلَاةُ خَيرٌ مِنَ النَّومِ» عبارت دوه ځله ویل کېږي.
- د اقامت په وخت کې همدغه کلمات ویل کېږي، یوازې د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» د کلمې نه وروسته دوه ځله د «قَد قَامَتِ الصَّلَاةُ» لفظونه ویل کېږي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې په ټولګي کې اذان او بل زده کوونکی دې اقامت په داسې آواز سره ووایي چې د نورو ټولګیو مزاحمت پرې ونه شي، بیا دې ښوونکی او نور زده کوونکي دې خپلې ملاحظې ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د أذان او اقامت سنتونه:

په أذان کې اووه شیان سنت دي:

۱- مؤذن باید صالح، امین او د لمانځه وختونه وپېژني.

۲- مؤذن ته ښایي د أذان کولو پر مهال اودس لرونکی وي.

۳- مؤذن به أذان په ولاړه کوي.

۴- د أذان په وخت کې به د مؤذن مخ قبلې لور ته وي او د «حَيَّ عَلَى الصَّلَاةِ» ویلو په وخت کې به ښي خوا ته او د «حَيَّ عَلَى الفَلَاحِ» ویلو په وخت کې به کیڼ لوري ته مخ اړوي.

۵- د أذان په وخت کې مؤذن باید خپلې ګوتې په غوږونو کې کېږدي.

۶- مؤذن باید د ښه آواز لرونکی وي.

۷- مؤذن باید د أذان او اقامت ترمنځ فاصله راولي، یعني د أذان څخه به څه وخت وروسته اقامت کوي.

۶- د أذان مکروهات:

۱- په أذان کې تلحین (د أذان کلمې یا حرکات بدلول، کمول یا زیاتول) مکروه دي.

۲- د جنابت په حال کې د أذان او اقامت کول مکروه تحریمي دی.

۳- د فاسق أذان مکروه دی.

۴- د غیر عاقل ماشوم له پاره أذان مکروه دی.

۵- د ښځې أذان مکروه دی.

۶- د أذان په وخت کې خبرې کول مکروه دي.

۷- د أذان نه وروسته د مؤذن وتل د جومات نه مکروه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د اقامت حکم:

اقامت د ټولو وختي، فرضي او فوتي لمونځونو لپاره سنت دی. د اقامت الفاظ کټ مټ د أذان الفاظ دي مګر د (حی علی الفلاح) د ویلو څخه به وروسته (قد قامت الصلاة) زیاتوي او همدا راز ټول د أذان احکام د اقامت له پاره هم دي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. أذان او اقامت تعریف کړئ.
۲. د أذان او اقامت حکم بیان کړئ او شرطونه یې کوم دي؟
۳. د أذان او اقامت سنتونه څو دی بیان یې کړئ؟
۴. د أذان مکروهات کوم دي په لنډه توګه یې بیان کړئ؟

کورنۍ دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه شرطونه

۱- د لمانځه شرطونه په لاندې ډول دي:

۱. له حقیقي او حکمي نجاست څخه د ځان پاکوالی.
۲. د جاموپاکوالی له نجاست څخه.
۳. په پاکو جامو باندې د عورت پټول.
۴. قبلې ته مخ کول.
۵. د وخت داخلېدل.
۶. لمانځه ته د داخلېدو نیت کول په داسې ډول چې د تحریمې تکبیر سره هېڅ فاصله ونه لري.
۷. د لمانځه د ځای پاکوالی.

مسأله:

۲- د هغه عورت اندازه چې پټول یې د لمانځه لپاره ضروري دي عبارت دي له:

الف: د سړي عورت: د نامه له غوټې څخه تر زنګنونو پورې، خو د زنګنونو سترګه عورت ده او د نامه غوټۍ عورت نه ده.

ب: د ښځې عورت: په لمانځه کې د ښځې ټول بدن عورت دی مګر یوازې مخ، پنجه او قدمونه یې عورت نه دي، یعنې د لمانځه په وخت کې به ټول بدن پټوي پرته له ذکر شوو ځایونو څخه.

مسأله:

که چېرې څوک د قبلې په لوري شکمن شي او نه پوهېږي چې کومې خواته ده، نه څوک داسې پیدا کړي چې پوښتنه ورنه وکړي، فکر دې وکړي وروسته له دې چې په هر لوري یې غالب ګومان راغی هغه لوري ته دې لمونځ وکړي همدا لوری د ده لپاره قبله ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د لمانځه ارکان او فرضونه:

۱- د تکبیر تحریمه ویل.

۲- په لمانځه کې دریدل.

۳- د قرائت لوستل که یو آیت هم وي.

۴- رکوع کول.

۵- سجده کول.

۶- د تشهد په اندازه وروستۍ قعده .

۴- د لمانځه د فرضونو حکم:

د فرایضوادا کول په لمانځه کې حتمي او ضروري دي، که چېرې یې څوک قصداً یا په هیره پرېږدي لمونځ یې نه صحیح کېږي او بېرته به خپل لمونځ راګرځوي، همدا راز د فرضو پرینبودل د سهوې د سجدې په کولو نه جبیره کیږي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

ارزونه

۱. د لمانځه شرطونه څو دي بیان یې کړئ؟

۲. د لمانځه ارکان څو دي بیان یې کړئ؟

۳. که څوک یو فرض له فرائضو څخه په لمانځه کې پرېږدي، نو حکم یې څه دی؟

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه واجبات او سنتونه

۱- د لمانځه واجبات:

۱. د فاتحې يعني الحمد لله لوستل.

۲. په ډېرو رکعتونو کې د فاتحې له سورت سره د يو بل سورت او يا درې آيتونو يو ځای کول.

۳. په جهري لمونځونو کې (د امام لپاره) په جهر سره قرائت او په خفيه لمونځونو کې په خفيه قرائت.

۴. د الحمد لله لوستل د سورت له لوستلو څخه مخکې.

۵. د هر رکن اداء کول په آرام او اطمينان سره.

۶. د دوو رکعتونو نه وروسته کيناستل (لومړی قعده).

۷. په اوله او دوهمه قعده کې د تشهد لوستل.

۸. په ارکانوکې د ترتيب مراعاتول.

۹. په وتر لمانځه کې د قنوت دعاء لوستل.

۱۰. د دوو لومړيو رکعتونو تعينول د قرائت لپاره (په څلور رکعتي اودرې رکعتي فرضي لمونځونو کې).

۱۱. د اختر په لمانځه کې د زوايدو (اضافي) تکبيرونو ويل.

۲. د واجباتو د پرېښودلو حکم:

که په لمانځه کې يو واجب قصداً پرېښودل شي، لمونځ به بېرته راګرځوي. او که سهواً ترک شي سجده سهوه لازميږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د لمانځه سنتونه:

په لمانځه کې لاندې شیان سنت دي:

۱- د نارینه لپاره په تکبیر تحریمه کې د غوږونو تر برابرئ، او د ښځو له پاره د اوږو تر برابرئ د لاسونو پورته کول.

۲- د تکبیر تحریمه څخه وروسته د ثناء ویل.

۳- په لومړي رکعت کې د «اعوذ بالله من الشیطان الرجیم» ویل.

۴- د (بسم الله الرحمن الرحیم) ویل.

۵- د فاتحې نه وروسته د (آمین) ویل.

۶- د رکوع نه وروسته د (سمع الله لمن حمده) ویل د امام لپاره.

۷- د (سمع الله لمن حمده) څخه وروسته د (ربنا ولک الحمد) ویل د مقتدي لپاره.

۸- هر رکن ته د انتقالیدو لپاره د تکبیر (الله اکبر) ویل.

۹- په رکوع کې د (سبحان ربي العظیم) او په سجده کې د (**سبحان ربی الأعلی**) ویل.

۱۰- په رکوع کې د زنګنونو د سترګو په سر، د لاسونو ایښودل چې ګوتې یې پراخه نیولې وي، یعني په عادي حالت د لاسونو ایښودل.

۱۱- د ښي پښې ودرول او د چپې پښې غوړول په دواړو قعدو او د دواړو سجدو په منځ ناسته (جلسه) کې ورباندې کېناستل.

۱۲- د (**أشهد أن لا إله**) په وخت کې د شهادت ګوتې پورته کول او د (الاالله) په ویلو سره ښکته کول.

۱۳- د کېناستلو په وخت کې لاسونه په زنګنونو باندې ایښودل.

۱۴- د فرضو په دوه وروستیو رکعتونو کې د (الحمدلله...) لوستل سنت دي.

۱۵- د امام له لوري د انتقالیدو تکبیرونه، سمع الله لمن حمده او سلام لفظ په لوړ آواز سره ویل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۶- په وروستۍ ناسته (قعده) کې درود ويل.

۱۷- د درود نه وروسته د مأثورې (قرآني او مسنونه) دعاء لوستل. لکه: (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار).

۱۸- د سلام ګرځولو په وخت کې ښي او کیڼ لور ته د مخ ګرځول.

۱۹- کله چې امام سلام اړوي باید مقتدیان په نیت کې ونیسي چې زما سلام په دوی، ساتونکو (حفظه) ملایکو او د جنیاتو په صالحو بندګانو باندې دی.

۲۰- کله چې مقتدي سلام ګرځوي په نیت کې به هغه خلک نیسي چې کوم د سلام لور ته وي.

۲۱- مقتدي به د سلام ګرځولو په وخت کې په امام باندې هم د سلام اچولو نیت کوي چې کوم لور ته واقع وي او که په امام پسې ولاړ وي په دواړو سلامونو کې به په امام د سلام اچولو نیت کوي.

۲۲- که چېرې یو څوک یوازې لمونځ کوي د سلام اچولو په وخت به په ساتونکو (حفظه) ملایکو د سلام اچولو نیت کوي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د لمانځه واجبات د نورو زده کوونکو په وړاندې په عملي ډول بیان کړي.

ارزونه

- لومړی: لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

۱- د لمانځه له واجباتو څخه د یو واجب پاتې کېدل څه حکم لري؟

۲- د لمانځه سنتونه څو دي؟ پنځه یې بیان کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- د لمانځه واجبات بیان کړئ.

• دویم: صحیح جملې له (ص) نښې او غلطې جملې له (غ) نښې سره کېږدئ.

۱- په وترو کې د قنوت دعاء د لمانځه له واجباتو څخه ده. (   )

۲- د آمین، اعوذ بالله، بسم الله او سمع الله لمن حمده ویل د لمانځه سنتونه دي. (   )

کورنۍ دنده

هر زده کوونکی دې د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه د اداء کولو طریقه

۱. د لمانځه دکولو طریقه په لاندې ډول ده:

۱- لمونځ کوونکی باید د لمانځه د پیل پر مهال لاسونه د غوږونو د لاندنیو څنډو سره برابر کړي.

۲- بیا دې خپل ښي لاس په چپ لاس د نامه لاندې کېږدي، بیا دې ثناء (سبحانک اللهم و بحمدک و تبارک اسمک و تعالی جدک ولا اله غیرک) ووایي.

۳- د ثناء ویلو نه وروسته دې (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ) ووایي. (چې د ثناء، اعوذ بالله او بسم الله ویل په پټ آواز سره دي او مقتدي به اعوذ بالله او بسم الله نه وایي که چیرته لمونځ جماعت سره ؤ).

۴- (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝٢ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ۝٣ مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ ۝٤ إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ ۝٥ اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ ۝٦ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ ۝٧) دې ووایي.

۵- په پټه سره دې (آمین) ووایي.

۶- وروسته د قرآن کریم یو سورت او یا درې آیتونه تلاوت کړي.

۷- د سورت د تلاوت کولو نه وروسته دې په تکبیر (الله اکبر) ویلو سره رکوع ته ټیټ شي.

۸- په رکوع کې به په پنډیو باندې ولاړ حالت کې لاسونه د زنګنونو په سرګو په داسې حال کې کېږدي چې ګوتې یې پراخه عادي نیولې، شا یې غوړولې او سر به یې نه ښکته وي نه پورته رکوع به وکړي.

۹- په رکوع کې دې درې ځله تسبیح (سبحان ربي العظیم) ووایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۰- کله چې د رکوع څخه سر را اوچت کړي نو لومړی دې (سمع الله لمن حمده) ووايي، او بيا دې (ربنا ولک الحمد) ووايي.

مسأله:

د جماعت په لمانځه کې دې امام (سمع الله لمن حمده) ووايي، او مقتدي به يوازې (ربنا ولک الحمد) وايي.

۱۱- د (ربنا ولک الحمد) ويلو نه وروسته دې لمونځ کوونکی لږه شيبه په مطمئن ډول نېغ ودرېږي، بيا به سجدې ته د ټيټېدو پرمهال د تکبير (الله اکبر) په ويلو سره ټيټ شي، لومړی دې زنګنونه، بيا لاسونه په داسې حال کې چې ګوتې يې مخامخ قبلې ته وي، بيا پوزه او وروسته تندی په ځمکه کېږدي او په هره سجده کې دې درې ځله (سبحان ربي الاعلى) وايي. د سجدې پر مهال بايد څنګلې له زنګنونو او ورنونه له ګېډې نه لرې کړي او د پښو د ګوتو سرونه به د قبلې لور ته کوي، داسې چې له ځمکې څخه به پورته نه وي.

۱۲- بيا دې په تکبير ويلو سره سم له سجدې څخه سر راپورته کړي او په مطمئن ډول سره دې لاسونه د زنګنونو سترګو سره برابر کېږدي، په داسې حال کې چې ښۍ پښه يې ولاړه او کيڼه پښه يې څملولې وي کېنېني.

۱۳- د لږې شېبې دمې نه وروسته دې دويمې سجدې ته ولاړ شي، او درې ځله دې تسبيح (سبحان ربي الاعلى) ووايي.

۱۴- د دويمې سجدې نه وروسته دې په تکبير (الله اکبر) ويلو سره په داسې حال ودرېږي چې لومړی يې سر، بيا لاسونه ورپسې زنګنونه را اوچت کړي، لمونځ کوونکی دې لاسونه په ځمکه نه لګوي او په مستقيم ډول دې دوهم رکعت ته پورته شي.

۱۵- دويم رکعت دې هم د لومړي رکعت په څېر اداء کړي، (لاسونه دې غوږونو ته نه پورته کوي، ثناء او اعوذبالله به هم نه وايي، نور پاتې رکعتونه

(c) ketabton.com: The Digital Library

یوازې په بسم الله الر حمن الرحیم سره پیلېږي).

۱۶- کله چې لمونځ کونکی د دوهم رکعت له سجدې څخه خلاص شو، نو بیا دې د لاسونو ګوتې خپرې د زنګنونو د سترګو سره برابرې کېږدي، (داسې چې ښي لاس يې په ښي زنګون او کین لاس يې په کین زنګون کېښودل شوی وي)، له بلې خوا ښي پښه ولاړه او کینه پښه يې څملولې وي او پرې ناست وي او بیا دې (**التَّحِیَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّیِّبَاتُ السَّلَامُ عَلَیْكَ أَیُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ السَّلَامُ عَلَیْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللهِ الصَّالِحِینَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ**) ووايي.

۱۷- که څېرې لمونځ دوه رکعته وي بیا دې درود شریف (اللهم صل علی محمد و علی آل محمد کما صلیت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید، اللهم بارک علی محمد و علی آل محمد کما بارکت علی ابراهیم و علی آل ابراهیم انک حمید مجید) او ماثوره دعا (ربنا آتنا فی الدنیا حسنة وفی الآخرة حسنة وقنا عذاب النار) تر ویلو وروسته سلام وګرځوي.

۱۸- که څېرې لمونځ درې رکعتیزه وي بیا د دریم رکعت له دویمې سجدې وروسته تشهد، درود، او دعا ویلو وروسته سلام وګرځوي.

۱۹- که څلور رکعتیز وي، بیا دې د څلورم رکعت له دویمې سجدې وروسته همدا پورتنی عمل ترسره کړي.

۲. د سړي او ښځې د لمانځه ترمنځ توپیرونه:

د ښځې لمونځ د سړي له لمانځه نه په لاندینیو شیانوکې توپیر لري:

۱_ ښځه به د تکبیر تحریمه په وخت کې لاسونه تر اوږو پورته کوي، او سړی د غوږو تر څنډې پورې.

۲_ ښځه به د ولاړې په وخت لاسونه سینې سره نیسي، او سړی يې تر نامه لاندې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- په سجده کې به ښځه ځنګلې د زنګنونو سره نښلوي، نارینه به یې جلا کوي.

۴- په سجده کې به ښځه خېټه له ورنونو سره نښلوي او سړی یې جلا کوي.

۵- د لمانځه په ټولو ناستو کې ښځه دواړه پښې ښي طرف ته باسي او په ځمکه کېني.

۶- ښځه به د سجدې په وخت کې ځنګلې له ځمکې سره لګوي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې عملاً دوه رکعتیز لمونځ د خپلو ملګرو په وړاندې ادا کړي. ښوونکی او نور زده کوونکي دې خپلې ملاحظې په آخر کې وړاندې کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

أ. د ثنا دعا کومه ده او له دې څخه وروسته به لمونځ کوونکی څه وايي؟

ب. د (ولا الضآلین) نه وروسته کومه کلمه پټه تکرارېږي؟

ج. (سمع الله لمن حمده) او (ربنا ولک الحمد) په کوم ځای کې ویل کېږي؟

د.د انتقالاتو تکبیرونه ووایاست.

۲- د ښځې او سړي د لمانځه تر منځ مهم توپیرونه ووایاست.

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وتر او سنت لمونځونه

۱. د وترو د لمانځه حکم:

د وترو لمونځ د امام ابوحنيفه رحمة الله عليه په نظر واجب دی، لکه څرنګه چې د اخترونو لمونځ دی، او د يارانو په نظر مؤکد سنت دی.

۲. د وترو د لمانځه مقدار:

د وترو لمونځ درې رکعته دی.

۳. د وترو د لمانځه وخت:

د وترو لمونځ د ماسخوتن له لمانځه څخه وروسته اداکېږي.

۴. د وترو لمونځ کې قرائت:

دوترو په ټولو رکعتونو کې د قرائت لوستل لازم دي.

۵. د قنوت ويل:

له رکوع څخه مخکې د وترو په دريم رکعت کې د قنوت دعا ويل کېږي:

د قنوت دعا:

اللَّهُمَّ إنَّا نَسْتَعينُك وَنَسْتَغْفِرُك وَنُؤْمنُ بك وَنَتوَكَّلُ عَلَيك وَنُثْنى عَلَيك الْخَيرَ. ونَشْكُرُك وَلا نَكْفُرُك وَنَخْلَعُ وَنَتْرُكُ مَنْ يفْجرُك .اللَّهُمَّ إياكَ نَعْبُدُ وَلَك نُصَلِّى وَنَسْجُدُ وَإليك نَسْعى.وَنَحْفِدُ ونَرْجُو رَحْمَتَك وَنَخْشَى عَذَابَك إنَّ عَذَابَك بِالْكُفَّارِ مُلْحَقٌ.

۶. سنت لمونځونه:

سنت په دوه ډوله دی يو ته مؤکد سنت او بل ته غير مؤکد يعني مندوب وايي.

۷. مؤکد سنت:

هغه دی چې رسوالله صلى الله عليه وسلم پرې هميشه والی کړی، خو کله کله يې د دې لپاره پرېښې چې د فرضو ګومان پرې ونه شي.

۸. غير مؤکد سنت (مندوب):

هغه سنت دی چې رسول آکرم صلى الله عليه وسلم کله کړي او کله پرېښي وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مؤکدو سونتونو وختونه:

ټول مؤکد سنت دوولس رکعته دي چې د وختونو ترتیب يې په لاندې ډول دی:

۱-د سهار له فرضو څخه مخکې دوه رکعته، او په کولو يې ډېر تاکيد شوی دی.

۲- د ماسپښين له فرضو څخه مخکې څلور رکعته لمونځ په يو سلام سره. (او يا هم د جمعې لمانځه څخه مخکې).

۳-د ماسپښين له فرضو څخه وروسته دوه رکعته.

۴- د ماښام له فرضو څخه وروسته دوه رکعته.

۵-د ماخوستن له فرضو څخه وروسته او د وترو څخه مخکې دوه رکعته.

۶- د جمعې له لمانځه څخه وروسته څلور رکعته په يو سلام اداء کول.

۹. د غير مؤکدو سنتو وختونه:

د غير مؤکد سنتونو وختونه په لاندې ډول دي:

۱- د ماسپښين له دوه رکعته سنتو سره نور دوه رکعته يو ځای کول.

۲- د مازديگر له فرضو څخه مخکې څلور رکعته.

۳- د ماخوستن له فرضو څخه وروسته څلور رکعته علاوه د هغه مؤکدو سنتو څخه.

۴- د ماښام له فرضو څخه وروسته شپږ رکعته.

ارزونه

۱- د وترو د لمانځه حکم څه دی؟

۲- د وترو لمونځ څه وخت اداء کېږي؟

۳- د قنود دعا ووایاست.

۴- غیرمؤکد سنتونه کوم دي؟

کورنۍ دنده

د مؤکدو او غير مؤکدو سنتو وختونه په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تراويح لمونځ او قضايي لمونځونه

۱. **د تراويح لمونځ**: د تراويحو لمونځ د ښځو او سړو لپاره مؤکد سنت دی، ځکه چې نبي اکرم صلی الله عليه وسلم او راشده خلفاوو پرې هميشه والی کړی. جماعت کول هم پکې سنت دي.

مسأله: نفل په پيل باندې لازمېږي، بناءً کله چې چا پرې پيل وکړ او بيا يې پريښود يعني فاسد يې کړ وروسته به يې قضاء راوړي.

۲. **د تراويحو د لمانځه وخت**: د تراويحو لمونځ د ماخوستن لمانځه څخه وروسته او د وترو څخه وړاندې اداء کېږي.

۳. **د تراويحو د رکعتونو شمېر**: تراويح شل رکعته دي، دوه دوه رکعته په يو نيت او سلام اداء کېږي، او بيا د هرو څلورو رکعتو وروسته يوڅه ناسته کېږي، يعني په لسو سلامو شل رکعته تراويح پوره کېږي، بيا له دې څخه وروسته د وترو لمونځ هم په جماعت سره اداء کېږي. ياده دې وي چې پرته د روژې له مياشتې څخه په نورو مياشتو کې وتر په جماعت سره نه اداء کېږي.

۴. **قضايي يا فوتي لمونځونه**: کله چې له چا څخه لمونځ قضاء شي هر وخت چې فرصت ومومي بايد قضايي راوړي مګر په هغه درې وختونو کې دې نه کوي له کومو څخه چې د لمانځه کولو څخه منعه راغلې ده.

۵. **د قضايي لمونځونو د ادا کولو کيفيت**: په قضايي لمونځونو کې ترتيب واجب دی. کله چې له چا څخه د شپږو لمونځونو څخه لږ لمونځونه قضاء شوي وي، دا سړی د ترتيب خاوند دی، فقهاء کرام وايي د ترتيب په خاوند د ترتيب مراعتول واجب دي، د ترتيب معنا داده چې قضايي لمونځونه به د وختي لمونځ نه مخکې کوي، او بيا به د قضايي ترمنځ هم ترتيب مراعتوي يعنې کوم لمونځ چې ترې مخکې قضاء شوی وي هغه به وړاندې کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. هغه شیان چې ترتیب پرې ساقطیږي:

۱-کله چې قضايي لمونځونه پرته له وترو څخه شپږو ته ورسیږي.

۲-کله چې له سرې څخه قضايي لمونځونه هیر شي.

۳-کله چې وخت تنګ وي او دواړه (وختي او قضايي لمونځونه) نه اداکیږي.

فعالیت

زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

أ. د وترو او تراویحو لمونځونه څه حکم لري؟

ب. د وترو او تراویحو لمونځونه څنګه اداء کیږي؟

۲- لاندې صحیح جملو ته د (ص) نښه او غلطو جملو ته دا (غ) نښه کېږدئ:

أ. د تراویحو لمونځ د ماخوستن له وترو څخه وروسته اداء کیږي. (   )

ب. د چا څخه چې د پنځو لمونځونو څخه زیات لمونځونه قضاء شي د ترتیب خاوند دی. (   )

ج.د ترتیب خاوند به وختی لمونځ په قضايي لمونځ باندې مخکې کوي. (   )

د. د وخت په تنګوالي سره ترتیب ساقطیږي. (   )

ه. شل رکعته تراویح به په لسو سلامونو سره سرته رسیږي. (   )

کورنۍ دنده

پورتینو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه مفسدات او مکروهات

۱. د لمانځه مفسدات:

فساد په لغت کې: د صلاح ضد ته وايي. او د فقهاوو په اصطلاح کې په عبادت کې ناسم وصف فساد بلل کېږي. په عباداتو کې د فساد معنی بطلان دی او په معاملاتو کې فساد بیله معنا او بطلان بیله معنا لري، هدف دا چې معاملات د فساد څخه وروسته صحیح کیدای هم شي خو عبادات داسې نه دي.

۲. د لمانځه مفسدات:

۱- خبرې کول.
۲- خوراک او څښاک کول آکر که په هېره هم وي.
۳- داسې کار کول چې د لمانځه څخه بیرون کس پرې د لمونځ کوونکي ګومان ونه کړي.
۴- له قبلې څخه د سینې ګرځول.
۵- د لمانځه په منځ کې درې پرله پسې قدمونه اخیستل.
۶- لیونتوب او بې هوشي.
۷- د پوره یو رکن اداء کول په داسې ډول سره چې عورت یې څرګند، او یا ورسره دومره نجاست وي چې لمونځ ورسره نه کېږي.
۸- داسې خندا چې خپله یې واوري.
۹- په خوله د سلام اچول یا ځوابول.
۱۰- د نیوی امورو لپاره ژړل، خو که چېرې د خدای له ویرې وي بیا یې لمونځ نه فاسدېږي.
۱۱- هغه الفاظ ویل چې دلمانځه څخه نه دي لکه: (انالله و اناالیه راجعون) او یا (الحمد الله) ویل.
۱۲- په داسې شکل سره د قرائت کول چې د کلمې معنا غلطوي.
۱۳- له امام نه پرته بل چاته فتحه ورکول.

۳. د کراهیت معنا:

کراهیت په لغت کې د محبت ضد ته وايي. او د فقهاوو په اصطلاح کې هر هغه شی چې پرېښودل یې له کولو څخه غوره وي تنزیهي مکروه بلل کېږي او که چیرې منعه والی یې په ظني دلیل ثابت وي تحریمي مکروه بلل کېږي.

کله چې لمونځ د تحریمي کراهیت سره اداء شي راګرځول یې واجب دي، او که د تنزیهي کراهیت سره شوی وي بېرته راګرځول یې مستحب دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د لمانځه مکروهات:

لاندې شيان په لمانځه کې مکروه دي:

۱_ د سنتو او واجباتو پرېښودل.لکه: د امام متابعت په لمانځه کې پرېښودل .

۲_ په لمانځه کې په نورو کارونو باندې د لاسونو مصروفول لکه :

- دګوتو قاتول راقاتول.
- دګوتو ښخه ټکونه ويستل.
- د لمانځه پر مهال ټنده پاکول.
- د کاڼو او ګټو لرې کول، ويښتان ويستل.
- له خپلو جامو او لاسو سره لوبې کول.
- په اشاره باندې د سلام ځوابول.

۳_ په لمانځه کې په نورو شيانو باندې د سترګو مصروفول لکه:

- د آسمان لور ته کتل.
- د سترګو پټول.
- ښي او کيڼ لور ته کتل.

۴_خپل مخصوص اذکار او دعاګانې نه لوستل.لکه د رکوع په حالت د قرائت لوستل.

۵_ په مسنونه طريقه د ارکانو نه اداکول لکه:

- غيرمنظم دريدل.
- نا سمه رکوع.
- نا سمه سجده لکه د پګړۍ په ول سجده کول.

۶_ بې ضرورته ټوخی او اوسيلی کول.

فعاليت

- زده کوونکي دې نور هغه امور چې د لمانځه د روحيې خلاف دي او بعضې اشخاص هغه کوي په ګوته کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنې ځواب کړئ:

أ-کراهيت او فساد څه معنا لري په لنډ ډول يې تعريف کړئ؟

ب- د لمانځه د مکروهاتو څخه پنځه ووایاست.

ج- د لمانځه پنځه مفسدات بيان کړئ.

۲- لاندې صحيح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (×) نښه کېږدئ:

أ- په لمانځه کې دګوتو څخه ټکونه ويستل مکروه دي. (   )

ب- د رکوع په حالت کې د قرائت لوستل لمونځ فاسدوي. (   )

ج- په لمانځه کې خبرې کول مکروه دي. (   )

کورنۍ دنده

د دې لوست عمده ټکي په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

په لمانځه کې بې اودسه کېدل

کله چې څوک پرته له کومې ارادې په لمانځه کې بې اودسه شي:

۱- لمونځ دې پرېږدي اودس ته دې ولاړ شي او پس له اوداسه دې خپل لمونځ د هغه ځای څخه پیل کړي چې په کوم ځای کې بې اودسه شوی دی. خو له سره راګرځول یې غوره دي.

۲- که چېرې بې اودسه شوی شخص امام وي، یو له خپلو مقتدیانو څخه دې امام کړي او پاتې لمونځ به دی په خپل امامت مقتدیانو ته پوره کوي.

۳- که چېرې یو لمونځ کونکي ته د وروستۍ ناستې څخه وروسته بې اودسي پېښه شي د لمانځه څخه دې وګرځي، اودس دې وکړي، او بیا دې سلام واړوي، دا درې واړه هغه صورتونه دي چې خبرې یې نه وي کړي، خو که خبره یې کړې وي، بیا یې لمونځ فاسدېږي برابره ده چې قصداً، سهواً او خطاً یې له خولې وتلې وي او بناء وربانديې جواز نه لري.

۴- که چېرې کوم لمونځ کوونکی وروسته له بې اودسۍ څخه د اودس لپاره قدمونو اخیستلو او یا له قبلې څخه مخ ګرځولو ته اړ ؤ او داکار یې وکړ لمونځ یې نه فاسدېږي اګر که له درې قدمونو څخه زیات هم تللی وي.

۲- د سهوې سجده:

سهوه غفلت او بې پروایۍ ته وايي.

د سهوې سجدې حکم: د سهوې سجده واجب ده.

د سهوې د سجدې سببونه: د سهوې سجده په لاندې شیانو واجبېږي:

۱- کله چې د واجباتو څخه یو یې د خپل ځای نه وړاندې یا وروسته، سهواً زیات او یا پرېښودل شي.

۲- کله چې لمونځ کوونکی فرض د خپل ځای څخه سهواً مخکې یا وروسته کړي.

• **مسأله**:

د سنتو په پرېښودلو باندې د سهوې سجده نه لازمېږي، ځکه چې د سنتو په پرېښودلو باندې لمونځ نه نیمګړی کېږي.

• **مسأله**:

د فرضو پرېښودل په سجده سهوه باندې نه جبیره کېږي، ځکه چې د فرضو پرېښودل لمونځ باطلوي، خو که چېرې څوک د لمانځه په کوم رکن کې سهوه شو بېرته به یې راګرځوي او که چېرې یې د خپل ځای څخه وروسته کړ بیا به د سهوې سجده کوي.

۳- د سهوې د سجدې وخت:

د سهوې سجده هغه دوه سجدې دي چې د لمانځه زیادت او نیمګړتیا پوره کوي او وخت یې د اخري قعدې د تشهد او یو سلام ګرځولو څخه وروسته دی.

۴- د سهوې د سجدې طریقه:

د وروستۍ قعدې د تشهد څخه وروسته یو سلام اړول کېږي او بیا د دې څخه وروسته دوه د سهوې سجدې کېږي، او د دې څخه وروسته تشهد (التحیات...) د دوهم ځل لپاره په همدې ناسته کې، او بیا به درود (اللهم صل...)، او دعاء چې مخکې ندي ویل شوي ولولي، او بیا به ښي او کیڼ لور ته سلام واړوي.

۵- په لمانځه او یا اوداسه کې شک کول:

۱- که چېرې یو چاته دا شک پیدا شو چې لمونځ یې کړی او که یې نه دی کړی، دې سرې لمونځ نه دی کړی، ځکه نه کول یې یقیني او په کولو کې یې شک دی.

۲- که چېرې یو چاته د سلام ګرځولو او یا د آخري قعدې د تشهد نه وروسته شک پیدا شو دا شک هیڅ باوري نه دی او اعتبار ورته نشته.

۳- که چېرې څوک ډېر شکي وي او هر وخت ورته شک پیدا کېږي، دا به په غالب ګمان عمل کوي.

۴- که چېرې څوک په دې باور وي چې اودس يې کړی دی خو فکر کوي چې ممکن بې اودسه شوی وي، د دې سرې اودس شته، مګر که په یاد یې وي چې دی بې اودسه ؤ خو ممکن د عادت سره سم ده اودس کړی وي، نو دا بې اودسه دی.

۶- د تلاوت سجده

د تلاوت د سجدې حکم:

د تلاوت سجده کول واجب دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

۷- د تلاوت د سجدې اسباب:

د تلاوت سجده په لاندې درې سببونو باندې واجبېږي:

۱- تلاوت: د تلاوت سجده په تلاوت کوونکي باندې واجبېږي.

۲- اورېدل :د تلاوت سجده د سجدې د آیت په اورېدلو په اورېدونکي باندې هم واجبېږي.

۳- اقتداء: که امام د تلاوت د سجدې آیت ولوست په مقتدي باندې هم واجبېږي ،که څه هم چې اورېدلی یې نه وي.

۸- د تلاوت سجدې ادا کول:

تکبیر به وايي (خو لاسونه به غوږونو ته نه پورته کوي) او سجدې ته به ښکته کېږي، داسې سجده به کوي لکه څنګه چې د لمانځه سجده کوي او بیا به له سجدې څخه د پورته کېدو لپاره تکبیر وايي، دا دواړه تکبیرونه ویل واجب دي، د تلاوت سجده کې تشهد او سلام نشته.

په سجدې کې به (سبحان ربی الاعلی) درې ځلې وايي، د تلاوت د سجدې آیتونه په لاندې جدول کې روښانه شوي دي، او همدارنګه په قرآن کریم کې هم دغه ځایونه په نښه شوي دي.

۹- د تلاوت د سجدو شمېر:

شمېره	سورت	آیت	شمېره	سورت	آیت
۱	الاعراف	۲۰۶	۸	النمل	۲۵
۲	الرعد	۱۵	۹	الم سجدة	۱۵
۳	النحل	۴۹	۱۰	ص	۲۴
۴	الاسراء	۱۰۷	۱۱	حم سجدة	۳۸
۵	مریم	۵۸	۱۲	النجم	۶۲
۶	الحج	۱۸	۱۳	الانشقاق	۲۱
۷	الفرقان	۶۰	۱۴	العلق	۱۹

فعالیت

- یو زده کوونکی دې د خپلو ملګرو په وړاندې د تلاوت سجده عملاً اداء کړي او هم دې د وجوب اسباب څرګند کړي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. د سهوې سجدې حکم څه دی؟ او سببونه یې په لنډ ډول بې بیان کړئ.

۲. د تلاوت د سجدې اسباب څو او کوم دي؟

۳. د تلاوت د سجدې د آیتونو شمېر څو دی؟

۴.که چېرې امام په لمانځه کې بې اودسه شي څه باید وکړي؟

لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. د سنتو په پرېښودلو باندې د سهوې سجده ....لازمیږي.

۲. د فرضو پرېښودل د سهوې په سجدې باندې ....کېږي.

۳. د تلاوت سجدې په دې سورتونو ....کې دي.

کورنۍ دنده

پورتني سوالونه سره د ځوابونو په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ناروغ لمونځ

د ناروغ لمونځ ناروغی ته په کتلو په لاندې ډولونو دی:

۱-که چې ناروغ ته ودرېدل ناشوني شول بيا به لمونځ په ناسته، رکوع او سجدې سره کوي.

۲-که چېرې کوم ناروغ ته د رکوع او سجدې کول ناشوني شول، بيا به رکوع او سجده په داسې حال په اشاره کوي چې د سجدې اشاره به د رکوع له اشارې څخه ټيټه وي، خو د سجدې لپاره دې څه شی نه پورته کوي چې هلته ورباندې سجده وکړي.

۳-که چېرې څوک په ناسته هم قادر نه و، دا سړی به ستونی ستغ په داسې حال کې څملي چې پښې به يې د قبلې لور ته وي، د سر لاندې به يې د پورته کولو په خاطر بالښت ايښی وي، مخ په قبلې به ملاست، رکوع او سجده به په اشاره باندې ترسره کوي.

۴-که چې کوم ناروغ په دی قادر نه وي چې د سر په اشاره باندې لمونځ وکړي، له ده څخه لمونځ وروسته کېږي، د سترګو او وريځو په اشارې سره لمونځ کول ورته روا نه دی.

۵- هغه بنده چې په خپل ژوند کې د سر په اشاره باندې په لمونځ کولو باندې قادر نه ؤ او مړ شو، په ده باندې ددې لمونځونو د کفارې وصيت لازم نه دی، آګر که ډېر لږ هم وي.

۲- د مسافر لمونځ:

څرنګه چې سفر ستونزې لري نو ددې لپاره ورته ځانګړي احکام خاص شوي چې په لاندې ډول دي:

۱- د روژې په مبارکه مياشت کې مسافر ته روژه خوړل روا دی.

۲- مسافر ته د سفر په خاطر په اغوستل شويو موزو باندی درې ورځې او شپې مسحه کول روا دي.

۳- په مسافر باندې د جمعې او اخترونو لمونځونه او قرباني نه شته.

۴- مسافر په سفر کې څلور رکعتي فرض لمونځونو کې قصر کوي او دوه رکعته کوي.

همدا راز د لمونځ وروسته کول هم ورته روا دي په هغه صورت کې چې د غلو او شوکمارو څخه وېره ولري.

۳- قصر:

د څلور رکعتيزو لمونځونو نيمايي کول او پر ځای يې دوه رکعته کول قصر بلل کېږي، بناءً د سهار او ماښام لمانځه کې قصر نه کېږي.

۴- د قصر حکم: قصر په سفر کې (عزيمت) دی.

۵- د قصر شرطونه: فقهاء کرامو د قصر لپاره لاندې شرطونه ايښي دي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱. د سفر اندازه او لیاره به په عادي تګ سره درې ورځې او شپې وي. (۱)
۲. سفر د مسافر د خپل کلي یا قریې څخه د وتلو نه حسابیږي، یعنې کله چې مسافر د خپلې علاقې څخه بیرون شو مسافر بلل کیږي.
۳. د سفر نیت به کوي.
۴. باید کوم سفر چې نیت یې لري له درې ورځو څخه کم نه وي.

۲. د سفر په هکله مسئلې:

۱- یو سړی له خپل اصلي ټاټوبي څخه هغه چې پکې زیږیدلی او هستوګنه کوله؛ ولاړ او بل ځای کې یې هستوګنه غوره کړه، د ځینو اړتیاوو له امله د څه وخت لپاره خپل ټاټوبي ته راغی، دا سړی به په خپل اصلي ټاټوبي کې قصر کوي، په دې شرط چې د دواړو تر منځ فاصله درې ورځې او یا له دې څخه زیاته وي.
۲- که له یو چا څخه په سفر کې لمونځونه قضاء شول او بیا کور ته راستون شو د سفر د لمانځه قضایي به دوه رکعته راوړي، او که چیرې په کور کې ترې قضاء شوي وي، او قضاء یې په سفر کې راوړي هم هغه څلور رکعته به پوره کوي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:
أ- د سفر ځانګړي احکام څو دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟
ب- قصر څه ته وایي، او حکم یې څه دی؟
ج- قصر څو شرطونه لري په لنډ ډول یې بیان کړئ؟
۲- لاندې صحیح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کیږدئ:
أ- د سفر اندازه به په عادي تګ سره درې ورځې ده. (   )
ب- که له یو چاڅخه په سفر کې لمونځونه قضا شول په کور کې به یې پوره اداءکوي. (   )
ج- په مسافر باندې د جمعې، اخترونو لمونځونه او قرباني نشته. (   )
د- کله چې ناروغ ته دریدل ناشوني شول بیا به لمونځ په ناسته کوي. (   )

کورنۍ دنده

پورتنیو سوالونو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

---

(۱) بعضی معاصرو علماو د شرعی سفر اندازه تقریباً ۸۹ کیلومتره تعیین کړې ده

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه ویشتم لوست

د سیرت النبي ارزښت

الله تعالی فرمايي: **لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ** د الاحزاب سورت، ۲۱ آیت.

ژباړه: (په حقیقت کې ستاسو لپاره د الله په رسول کې یوه خورا غوره نمونه ده)

الله تعالی پدې مبارک آیت کې مونږ ته د پیغمبرﷺ په پیروی او اطاعت امر کړی دی، لدې امله لازمه ده چې د نبي کریمﷺ سیرت زده کړو تر څو وکولای شو هغه پسې اقتداء اود هغه لاره تعقیب کړو، د سنتو او طریقو پلټنه یې وکړو او په لارښوونو یې عمل وکړو. نو د اسلام په پوهیدو او پیژندوکې د سیرت څه اهمیت دی؟ د سیرت مفهوم او ځانګړتیاوې کومې دي؟ او د سیرت د تدریس موخې څه دي؟

د سیرت تعریف:

په لغت کې: د سنت، طریقې او تګلارې په معنی راغلی دی.

په اصطلاح کې: سیرت د یوه شخص د ژوند حالاتو، تاریخ او هغه پورې اړوندو موضوعاتو ته ویل کیږي.

کله چې سیرت مطلق ذکر شي نو د حضرت محمدﷺ سیرت ور څخه مراد وي.

فعالیت

- د سیرت علم د کوم علم سره زیات ورته والی لري؟ د حدیثو دعلم سره، د تاریخ د علم سره، او که د کوم بل علم سره؟

هغه عمده موضوعات چې په سیرت کې څیړل کیږي عبارت دي له:

دپیغمبرﷺ د میلاد له مهال څخه دنبوت مقدماتي نښې او نښانې ، د حضرت محمدﷺ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وروکتوب، رشد، ځواني، په مختلفو حالاتو کې دالله (ج) ساتنه دخپل پیغمبرنه ، پیغمبرﷺ باندې دوحې دنازلیدلو وخت،پټ او ښکاره دعوت ،دقریشو له خوا د مسلمانانو ډول ډول ربړونې ،دمسلمانانو هجرت حبشې ته،د مکې مکرمې څخه بهر داسلام دمقدس دین خپریدل، دیثرب (مدینې منورې) دخلکو سره ترون، یثرب (مدینې منورې) ته هجرت، په مدینه منوره کې داسلامي ټولنې جوړول ،قبائلو او ګاونډیانو سره تړونونه، دمسلمانانو پر ضد د مشرکانو او یهودو توطئې اودسیسې، دهغوی په وړاندې دمسلمانانو دفاع او د پیغمبر اکرمﷺغزاګانې،ګاونډیو حاکمانوته ددعوت دپیغامونو لیږل،دجزیرة العرب مختلفوسیمو ته د اسلام رسیدل،د پیغمبرﷺ سفرونه، د هغهﷺ ځلانده صفات،او له نیمګړې دنیا څخه دهغه رحلت.

د سیرت النبي ځانګړتیاوې

نبوي سیرت ډیرې ځانګړتیاوې لري چې ځینې یې دا دي :

۱ - د نبي کریمﷺ سیرت د نورو انبیاؤدسیرت په پرتله تر ټولو صحیح ترین سیرت دی، ځکه چې دغه سیرت د متصلو روایاتو، پیژندل شوو او موثوقو شخصیاتو له لارې نقل شوی دی، تردې چې دثبت او تدوین مرحلې ته رسیدلی دی.

د سیرت تدوین په(۱۰۱هجري) کال کې د عمر بن عبد العزیز د خلافت په دورکې پیل شو،نو ځکه د سیرت علماء په ډیرې آسانۍ سره کولای شي د پیغمبر اکرم (ص) صحیح سیرت له ناسمو اقوالو او ضعیفو کیسو څخه جلا کړي.

۲ – دسیرت لار ښوونې هر اړخیزې او دژوند ټولو حالاتو ته شاملې دي،چې د هر چا لپاره په هر وخت اوشیبه کې د ژوند غوره نمونه دي.

۳ – د پیغمبرﷺ سیرت روښانه سیرت د ی چې د هغه د ژوند د حالاتو پړاوونه په څرګند ډول بیانوي: چې د پیغمبرﷺ د پلار عبد الله او مور بي بي آمنه بنت وهب د واده له وخت څخه پیل ، اود پیغمبرﷺ پیدایښت، بعثت، د دعوت پړاوونه، غزاګانی او د پیغمبرﷺ وفات په څرګند ډول بیانوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

د سیرت النبي د زده کړې ارزښت

۱ - د نبي کریمﷺ سپیڅلی سیرت له فضایلو، نیکواخلاقو، نصیحتونو او عبرتونو څخه ډک دی چې انسان د خیر په لور هڅوی.

۲- د پیغمبرﷺ دسیرت زده کړه دا روښانه کوي چې د اسلام سپیڅلی دین د صبر،زغم، فکر ، عقل، حکمت،اوبشریت ته د ښیګڼو اوګټو رسولو دین دی.

۳- د پیغمبرﷺ سیرت مصلحینو اوداعیانوته دټولني د اصلاح بلنه او لارښوونه کوي.

۴- د پیغمبرﷺ سیرت داسلام دسپیڅلي دین لوړمقام او برتري د جاهلیت دزمانی دناوړودودونو،بې عدالتیو او ظالمانه رسمونو په پرتله مونږ ته را په ګوته کوی.

۵- د نبوي سیرت لوستل او د پیغمبرﷺ او اصحابو کرامو له زیارونو اوتکلیفونو(چې د اسلام ددین لپاره يې ګاللي) خبریدل، د انسان صبر، زغم او حوصله زیاتوي.

۶- دسیرت دزده کړې له برکته کولی شو ددین په ډېرومقاصدوپوه شو،اود قرآن کریم د زیاتوآیاتو په تفسیر او شان نزول خبر شو.

۷- نبوي سیرت داسلامي امت د وحدت څرګندونه کوي او دا را په ګوته کوي چې اسلام څرنګه وکولی شودمختلفو ، یوبل دښمنو اوخپرو قومونو، ملتونو او قبائلو څخه یو واحد، قوي عزتمند او یو موټی ملت جوړ کړي، او ټول سره ورونه کړي، او د دوی مشران چې د تقوی، اخلاص او الهي وېرې څخه برخمن وو، د خپلو کشرانو او اتباعو په زړونو کې تر ټولو ګران او عزتمند کړي.

۸- دسیرت لوستل اوتدریس مسلمان ته د اسلامي فرهنګ او پوهې دیوې مهمې برخې دغنامندی او بډاینې لامل ګرځي . چې عقائدو،احکامواو اخلاقو ته هم شاملیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱ - نبوي سیرت په لغت او اصطلاح کې تعریف کړئ.

۲- د نبوي سیرت درې ځانګړتیاوې څرګندې کړئ.

۳- د نبوي سیرت د زده کړې ارزښت د مسلمانانو د ژوندانه په مختلفو اړخونو کې څرګند کړئ.

کورنۍ دنده

ددې لوست دمطالبو خلاصه دیوې لنډې مقالې په لړکې په خپلوالفاظو ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نبوي سيرت او تاريخ

د تاريخ تعريف:

تاريخ په لغت کې ديوې پيښې دوخت اوزمان تعيين ته وايي.

په اصطلاح کې: د تيرو وختونو دمهمو پيښو او واقعاتو دوخت او زمانې ټاکل دي، لکه: دمهمو شخصيتونو،ډلو،دهغوی دژوند اومړګ دحالاتو، تمدنونو، ښارونو، دودونو، رواجونو، عاداتو، کړنو، صنعتونواوانسابو څخه بحث کوي.

سيرت د تاريخ اساس او بنسټ دی:

دپيغمبر ﷺ سيرت دتاريخ اساس او بنسټ دی چې مسلمانان پرې وياړي،ځکه لومړنی تاريخي پيښې چې مسلمانانو ليکلي دي، هغه دسيرت پيښې وې، بيا د وروستنيو حوادثو تدوين تر نن ورځې پورې د هماغه سيرت لړۍ ده.

د سيرت او تاريخ د سند د نقلولوطريقه:

د روايت په سلسله دتاريخي پيښو نقلول، اوصحيح روايتونه له غلطورواياتونو څخه جلا کول دا يوازې د عربو او مسلمانانو ځانګړتيا وه چې نور ورځنې بې برخې و، ځکه چې مسلمانانو دسيرت ليکنه خپله ديني وجيبه ګڼله، دوی زيار باسه تر څو په رواياتو کې کوم شک او شبه پاتې نشي،او سيرت له هرډول درواغو څخه پاک وي، دغه تګلاره لومړی د حديثو او سيرت په ليکنه کې رامنځته شوه، اوبيا دتاريخ په ليکنه کې ورڅخه کار واخيستل شو، اودتاريخ پورې اړوندوحقائقود تمييزلپاره معيار وټاکل شو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- د سیرت او د تاریخ دعلم تفاوتونه واضح کړئ.

د نبوي سیرت مصادر:

مونږ کولای شو د نبوي سیرت مصادر په لاندې ډول خلاصه کړو:

۱ - قرآن کریم : د نبوي سیرت یوه پراخه برخه په قرانکریم کې په اجمالي توګه ذکر شوی ده.

۲ - نبوي سنت: دنبوي سیرت زیاته برخه د احادیثو په کتابونو کې ذکر شوې ده، د احادیثو کتابونه عبارت دي له: کتب الصحاح، سنن، مسانید، مستدرکات، معاجم، اود سننو د کتابونو له قاموسونو څخه.

۳ - د محمدي صفاتو (شمایلو) کتابونه:

د محمدي شمایلو کتابونه هغه کتابونه دي چې مؤلفینو یې د نبي کریم ﷺ اخلاقو، عاداتو، فضایلو اوسلوکو ته ځانګړې توجه کړې وي.

۴ - د نبوي دلایلو کتابونه (محمدي معجزې):

په دغو کتابونو کې د پیغمبر ﷺ معجزې، اود نبوت دلائل ذکر شوي دي.

۵ - د محمدي خصائصو کتابونه :

دغه کتابونه د پیغمبر ﷺ او د هغه د امت د خصائصو او ځانګړتیاوو په هکله بحث کوي.

۶ - د غزاګانو کتابونه:

دغه کتابونه د اسلام په اول کې دمسلمانانو د دښمنانو د سازشونو ، دسیسو، د مسلمانانو د دفاع ، او د پیغمبر ﷺ دغزواتو څخه بحث کوي .

۷_ د سیرت ځانګړي کتابونه:

دغه کتابونه د سیرت دعلم پورې د اړوندو موضوعاتو څخه بحث کوي.

د سیرت د لیکنې پیل او د سیرت مشهور کتابونه:

۱- د صحابه و دوره: د سیرت تدوین په ابتدایي بڼه د(۵۰-۲۰)هجري کلونو څخه پیل شو، چې حضرت عبد الله بن عباس رضي الله عنه به خپلو شاګردانو ته د پیغمبر ﷺ دنسب ،او دهغه دغز ا ګانو په هکله معلومات ورکول او هغوی به

(c) ketabton.com: The Digital Library

لیکل،همدا راز عبد الله بن عمرو بن العاص اوبراءبن عازب رضي الله عنهما به هم خپلو شاګردانو ته دسیرت دعلم تدریس کاوه.

۲- د تابعینو دوره: دسیرت تالیف دتابعینو په زمانه کې پیل شو،عروه بن زبیر بن عوام د رسول الله (ص) دغزاګانو کتاب ولیکه.

د پیغمبر (ص) په سیرت او غزواتو کې تر ټولو سهم کتاب چې د تابعینو په زمانه کې ولیکل شو هغه د أبان بن عثمان (رح) کتاب ؤ چې لیکل یې د(۸۳) هجري څخه دمخه بشپړ شو.

د هغه څخه وروسته په دویمه درجه کې د وهب بن منبه چې په (۱۱۰) هجري کې وفات شوی، او د موسی بن عقبه چې په (۱۴۱)هجري کې وفات شوی د سیرت کتابونو دي.

دغو کسانود صحابه کرامو په زمانه کې ژوند کاوه او د هغوی څخه یې زده کړه کړې وه.

۳- د اتباع تابعینو دوره:په دغه دوره کې چې کوم کتابونه لیکل شوي دي په لاندې ډول دي:

«السیر والمغازي» دمحمد بن اسحاق (المتوفی ۱۵۱هـ) لیکنه، او«السیرة النبویة» د ابن هشام (المتوفی ۲۱۳ هـ) لیکنه ، دې دواړو مؤلفانو دتابعینو څخه زده کړې کړې وې.

همدارنګه(الموطأ) دامام مالک (رح) (المتوفی ۱۷۹ هـ)لیکنه،دا د احادیثو کتاب دی خو زیاته برخه احادیث یې دپیغمبر (ص) په سیرت او اوصافو پورې اړه لري. (صحیح البخاري) د محمد بن اسماعیل البخاري (رح) (المتوفی۲۵٦ هـ) لیکنه، او(صحیح مسلم) دامام مسلم (رح)(المتوفی ۲٦۱هـ) لیکنه، په دغو کتابونو کې د احادیثوډېره برخه دپیغمبر (ص) دنبوت څخه مخکې او وروسته، د ژوند حالات ،د هغه خصائص،فضائل، غزوات، او د یارانو مناقب او فضیلتونه بیانوي.

وروسته بیا نور کتابونه هم ولیکل شول چې ځیني یې دا دي:

۱- عبد الملک بن هشام د محمد بن اسحاق کتاب (السیر والمغازي) مختصر کړ، بیا د دغه (مختصر) لپاره، امام ابو القاسم عبد الرحمان اندلسي د (الروض الانف) په نوم شرحه ولیکله.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- محمد بن سعد چې د واقدي شاګرد و د(الطبقات الکبری) کتاب په اتو جلدونو کې ولیکه چې لومړی اودویم جلد یې یواځې د پیغمبر ﷺ د سیرت او غزواتو د بحث لپاره ځانګړی شوی دی.

په اوسني عصر کې د سیرت په مختلفو اړخونو کې ډیر کتابونه تألیف اوتدقیق شوي دي چې ځیني یې لاندې ذکرشوي دي:

- سیرة النبي: دامام ابن کثیر لیکنه.
- سیرة النبي: دعلامه شبلي نعماني لیکنه.
- الرحیق المختوم: دمبارکپوري لیکنه.
- فقه السیرة:د محمد الغزالي لیکنه.
- نبي الرحمة:د محمد بن مسعد یاقوت لیکنه.
- تهذیب سیرة النبي(ابن هشام)د عبد السلام هارون لیکنه. (۱)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقی سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. د نبوي سیرت تاثیر د تاریخ په تدوین کې بیان کړئ.

۲.د سیرت النبي ﷺ تدوین په مستقله توګه څه وخت پیل شو؟ او د دوو کتابونو نومونه واخلئ چې په مستقیمه توګه د نبوي سیرت په هکله تالیف شوي وي.

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

---

(۱) د (سیرت د لیکنې پیل او د سیرت د مشهورو کتابونو) بحث، اضافي معلومات دي، او په امتحان کې شامل نه دی .

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلور ویشتم لوست

د اسلام څخه وړاندې د جزیرة العرب حالت
الف - (د بتانو د عبادت پیل)

د شپږمې پیړۍ په دویمې نمايي کې د جزیرة العرب حالت

- په عربي جزیره کې حاکم دین کوم ؤ؟
- د بتانو عبادت څرنګه شروع شو؟
- بتان له کومه ځایه څخه عربي جزیرې ته راوړل شول؟

د دین تعریف:

دین په لغت کې: د شریعت، قانون، مذهب، ملت، لارې، جزا او حساب په معنا راغلی دی.

په اصطلاح کې: د انسانانو د ژوند هغه نظام دی چې اعتقادي، فکري، اخلاقي او عملي اړخونه یې په برکې نیسي.

د اسلام څخه دمخه د عربانودین:

له هغه وخته چې په مکه مکرمه کې د ابراهیم علیه السلام ځوځات (نسل) میشت شول، اوبیا د عربي جزیرې په نورو سیموکې خپاره شول، نو عربان د ابراهیمي دین پیروان وو. د یو الله بنده ګي یې کوله ،خو د یوې اوږدې مودې دتیریدو وروسته هغوی هغه څه چې یې زده کړي و هغه یې هیر کړل، او پرته له ځینو دیني شعائرو څخه نور هیڅ شی هم په هغوی کې پاتې نه و.

د بتانو دعبادت پیل:

د لومړي ځل لپاره د نوح علیه السلام په زمانه کې د بتانو عبادت پیل شو. د نوح علیه السلام د قوم څخه پنځه تنه د (ود، سواع، یغوث ، یعوق او نسر) په نامه نیک، ښه او عبادت کوونکي خلک وو، د هغوې مرګ د خلکو د ویرې غم او خپګان لامل وګرځید، یوه سړي دوی ته وویل: آیا ددوی خیرې ستاسو لپاره د لرګي څخه جوړې کړم، چې د هغو په لیدو سره تاسوته آرامي حاصله شي؟ دوی وویل : هو !که کولای شې دا کار وکړه .

نو خیرې یې د هغوی د ژوندانه د حالت په شان د خلکو لپاره جوړې کړې د هرې کورنۍ چې به کومه خیره خوښیده هماغه به یې وړه او په خپلوکورونوکې یې کیښنوده، هغې ته به یې کتل او څه اندازه غمونه او اندیښنې به یې کمیدلې، وخت په همدې توګه تیریده، دویمه او دریمه پیړۍ یو په بل پسې تیرې شوې خو ټولو خلکو به د هغو خیرو سره د لومړنۍ پیړۍ په شان کړنه کوله تر څو څلورمه پیړۍ را ورسیده، خلکو وویل: که چیرې مونږ ددغو نیکو او صالحو اشخاصو د خیرو عبادت وکړو نو دا به الله ته زمونږ د نږدېوالي لامل و ګرځي او دوی به د الله په وړاندې زمونږ شفاعت وکړي، بناء ددغو مجسمو، اوشکلونو عبادت یې پیل کړ،اوراتلونکو نسلونو هم دې کار ته دوام ورکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د عربو پر ځمکه دبتانو د عبادت پیل:

پیغمبرﷺ د الله جل جلاله د لوري د اسې خلکو ته ولیږل شو چې هغوی د جاهلیت په تورو تیاروکې ژوند تیراوه او دغه تیاره دهغوی د ژوندانه په هره برخه حاکمه وه.

له دې څخه مخکې ټول عرب د ابراهیم (علیه السلام) دسپیڅلي دین پیروان و و.

یو کس چې عمرو بن لحی نومیده ،او دبني خزاعه د قبیلې مشرو، هغه یوه ورځ شام ته سفر وکړ،کوري چې د شام خلک د بتانو عبادت کوي، داکار یې ډیر خوښ شو، له شام څخه یې یو بت چې (هبل) نومیده له ځانه سره مکې ته راوړ،اود کعبې شریفې په منځ کې یې کینبود. دمکې خلک یې ددغه بت بندګۍ ته راوبلل دمکې خلکو دده بلنه ومنله ،اودبتانو عبادت یې پیل کړ، لږه موده وروسته د ټول حجاز اوسیدونکو د مکې دخلکو لاره ونیوله.

د حجاز دخلکو دپخوانیو بتانو له جملې څخه (لات،منات اوعزا) وو،چې په مختلفو سیموکې یې شتون درلود. له دې وروسته بت پرستي او د الله جل جلا له سره شریک نیول په ټول حجازکې خپور شو، په هرکلي او بیا په هر کورکې د بتانو عبادت پیل شو، مسجد الحرام یې له بتانو څخه ډک کړ، په دې توګه بت پرستي د جاهلیت ددین یو مظهر وګرځید.

د بت پرستۍ مراسم:

د بت پرستۍ مراسم دا رنګه وو:

خلکو به د بتانو عبادت کاوه، هغوی ته به یې پناه وړه ، په ستونزوکې به یې بتانو ته فریاد او زارۍ کولې، خپل ضرورتونه او اړتیاوې به یې له بتانو غوښتلې، داسې عقیده یې در لوده چې بتان د الله په وړاندې زمونږ سپارښتنه کوي، د هغو په شا اوخوا به یې طوافونه کول، هغو ته به یې سجدې کولې، او د بتانو لپاره

او دهغو په نامه به يې قرباني کولې.

خپل هر شی (خير او شر) به يې په غشو معلومول، د کاهنانو، منجمانو او غيب ويونکو په خبرو يې باور درلود، فال اچونه په هغوکې مروجه وه.

دا دين- چې پر شرک، بت پرستۍ، وهمياتو او خرافاتو ولاړ و، د ډيرو عربانو دين و.

فعاليت

• زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. دين په لغت او اصطلاح کې څه ته وايي؟ تعريف يې کړئ.

۲. د کعبې شريفې په چاپيريال کې خلکو څه وخت د بتانو عبادت پيل کړ؟

۳. مشرکان په بت پرستۍ کې د يو شمير مراسمو پابند وو ځينې له هغو څخه شرحه کړئ.

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په مختصر ډول د يوې مقالې په ترڅ کې په خپله ژبه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام څخه د مخه د عربو حالت
ب-(ديني، اخلاقي، ټولنيز او سياسي حالت)

د اسلام د ځلانده لمر د ځرک وهلو نه وړاندې عربو څرنګه اخلاق درلودل؟ او د هغوی ټولنيز او سياسي حالت څرنګه وو؟

ديني حالت:

کله چې د اسلام سپيڅلی دين څرګند شو، عربانو چې د ابراهيم (ع) ددين د پيروی دعوا يې درلوده دهغه دشريعت د اوامرو او نواهيو څخه ډير لرې پاتې وو، د ګڼ شمير بتانو عبادت يې کاوه اود ابراهيمي دين ټول اخلاقي مکارم يې پريښي و.

له همدې امله د وخت په تيريدو سره په دوی کې ناوړو تقليدونو او دودونو وده وکړه،چې په پايله کې بت پرستي منځ ته راغله، دغو کارونو د دوی په ديني، ټولنيز او سياسي ژوند باندې د پام وړ اغيزې وکړې.

اخلاقي او ټولنيز حالت:

پرته له شکه د عربو د جاهليت په دور کې داسې ناوړو، ټيټواوناکارو اخلاقو شتون درلود چې سليم عقل نشو منلی او بيداره وجدان نشو قبلولی، خو ددې تر څنګ د دوی په منځ کې ځينې ستايل شوي اخلاق او غوره عادتونه هم و چې د عربو مشرانو او شاعرانو به پرې وياړ کاوه لکه: سخاوت، ځوانمردي،په وعدو وفا،ميړانه ،عزت النفس اوداسې نور.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عربي ټولنه په بیلا بیلو طبقو ویشل شوې وه چې دهرې طبقې ژوند به د بلې طبقې له ژوند سره توپیر درلود.

نارینه به د کورنۍ مشر، او دپوره واک خاوند و، د سړي او ښځې اړیکه د واده د مراسمو په ترځ کې د ښځې د اولیاؤ د نظر لاندې سرته رسیده، خوپه ځینوطبقاتوکې به د سړو او ښځو ترمنځ ډول، ډول ناروا اړیکو شتون درلود چې مونږهغې ته د بدکارۍ، فساد او بې پتۍ پرته بل تعبیرنه شوورکولی. دجاهلیت په زمانه کې به د ډیرو ښځو لرل د یوه کس لپاره په میړانې، ویاړاونیکۍ دلالت کاوه، د پلرونو ښځې(میرې) به یې له طلاقیدو یا د پلار له مړینې څخه وروسته زامنوپه نکاح کولې.

پلرونو به د خپلو اولادونو سره جلا، جلا چلند درلود، ځینو به ویل: زامن زموږ د ځیګر ټوټې دې چې د ځمکې په سر ګرځي، او ځینو به خپلې لورګانې د ننګ، عار، فقر او لوږې له امله ژوندۍ خښولې، د زوی په زیږیدلو به خوشحاله کیدل،اود لوښو په زیږیدنه به خورا زیات خپه کیدل او د ډیر غم او قهر له کبله به یې د مخونو رنګونه توریدل، د خلکو څخه به پټیدل ،ګواکې چې په کور کې ورته کوم لوی غم پیښ شوی دی. خرافات ددوی ترمنځ دومره اوج ته رسیدلي وو چې کله ناکله به یې خپل مقصد ته د رسیدو په موخه زامن نذر او قرباني کول اوخلکو به د ښاریو په خیر ژوند کاوه.

ښځې به یې د خرڅلاو لپاره بازار ته وړاندې کولې اوکله به هم ورسره د کاڼو، لرګیو او نورو جماداتو په خیر معامله کیده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سياسي حالت:

د اسلام د ظهور په وخت کې د عربي جزيرې حاکمان په دوه ډوله وو:

۱ – تاجداره پاچاهان : چې دا ډول حاکمان په حقيقت کې دخپلواکۍ او بشپړې آزادۍ څخه برخمن وو.

۲ – د قبايلو او پرګنو مشران : ددغو مشرانو حاکميت او امتياز د تاجدارو پاچا هانو په څېر و، ډيرو بې بشپړه آزادي درلوده خو ځينو نورو بې د تاجدارو پاچاهانو پيروي کوله.

هغوخلکوبه د قبيلو مشري په غاړه اخيسته چې دنورو په پرتله به يې ډيره پانګه او طاقت درلود.

قبيله د يوه واړه حکومت په څير وه چې دقومي يووالي، متقابلې ګټې او د خپلې خاورې د ساتنې او د دښمن د ځپلو پر بنسټ تشکيليده.

د حجاز حکومت د ټولو عربانولپاره د احترام وړ و، هغه بې د ديني مرکز لاربښود، ساتونکی او خادم ګڼلو، د اوسني پارلمان په څيرد ادارو او تشکيلاتو خاوند و، خو دا حکومت ډيرکمزوری او ناتوانه وه.

اقتصادي حالت:

اقتصادي حالت د ټولنيز او امنيتي حالت تابع وي، دا قضيه هغه وخت په سمه توګه روښانه کيږي چې دهغوی د ژوندانه بنې اوحالت ته نظر وکړو، تجارت چې د ژوندانه د اړتياو د پوره کولو تر ټولو لويه وسيله ده يوازې د سولې او امن په سيوري کې وده کولی شي؛ چې سوله او امن په جزيرة العرب کې يوازې د حرامو په مياشتو (اشهر الحرم) کې شتون درلود، او د عربو مشهور بازارونه به په همدې مياشتو کې ګرميدل.

دڅارويو ساتنه په جزيرة العرب کې رواج درلود، په ځينو سيموکې به کرهنه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

زراعت هم ترسترګو کېده، د عربوډېرې ښځې به په وړيو وريشلو اخته وې خو دا ټول شيان به په جګړه کې له منځه تلل، بې وزلې ، لوږه او بربنډتوب د ټولنې په ټولو برخو څرګند وو.

دښمني، د قوم او قبيلې پلوې کول ددوی په منځ کې عامه وه،خلک په ډلواوګروپونو ويشل شوې وه او هرې ډلې به يوازې د خپلې قبيلې او خپل ټولې لپاره کار کاوه.

د شخړې او جګړې پر مهال به هيڅا هم دا لټه نه کوله چې حق د کومې ډلې سره دی، بلکه د هغوی کوښښ به دا وو چې څرنګه بل لوری زيانمن، ناتوانه او کمزوری کړي.

فعاليت

- زده کوونکې دې پورتنې مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقه تکرار کړي

ارزونه

۱- د جاهليت په زمانه کې دعربودينې اواخلاقي حالت بيان کړئ .

۲- د جاهليت په زمانه کې دعربوسياسي او اقتصادي حالت بيان کړئ.

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د يوې مقالې په لړکې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د پيغمبر اکرم صلی الله علیه وسلم نسب

د نبي کريم (ص)د نسب سلسله چيرته رسيږي؟ او نبوي کورنۍ کومه ده؟

د پيغمبر اکرم (ص)نسب:

نوم يې محمد بن عبد الله بن عبدالمطلب بن هاشم قريشي دی،چې د نسب سلسله يې عدنان او د هغه څخه پورته اسماعيل بن ابراهيم عليهما السلام ته رسيږي .

نبوي کورنۍ:

نبوي کورنۍ په هاشمي کورنۍ مشهوره ده چې نسبت يې د نبي آکرم (ص)نيکه هاشم بن عبد مناف ته کيږي ،لدې امله بايد د هاشم او له هغه څخه وروسته امورو او حالاتو ته يوه کتنه وکړو.

هاشم:

هاشم چې نوم يې عمرو و، هغه د بني عبد مناف د ځوځات نه يوازنی کس و چې د الله د کور زايرينو ته يې اوبه ورکولې او د هغوی خدمت يې په غاړه درلود، بدای شخص و او د خلکو په منځ کې د زيات شرافت او عزت څخه برخمن و.

عبدالمطلب:

عبد المطلب به د هاشم په څير دا لله (ج) دکور ميلمنو ته اوبه ورکولې،او دهغوی خدمت به يې کاوه، اود خپل قوم په منځ کې داسې شرف، عزت او مرتبې ته ورسيده چې هيڅ يو له نيکونو څخه يې دې مقام ته نه و رسيدلی.

د عبدالمطلب په زمانه کې د کعبې شريفې په هکله دوه مهمې پيښې واقع شوې:

- د زمزم د څاه کيندل.
- د فيل واقعه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱- د زمزم د څاه د کیندلو لنډه کیسه:

د زمزم د کوهي داخلي نقطه

عبدالمطلب ته په خوب کې د زمزم د څاه ځای ور په ګوته شو، بیابې د څاه په کیندلو پیل وکړ، په څاه کې بې قیمتي شیان لکه توري، زغرې او دوه د سرو زرو هوسۍ و موندلې چې (جرهمیانو) د خپلو وتلو په وخت هلته خښې کړې وې. د تورو څخه یې کعبې ته دروازه جوړه کړه او دواړه د سرو زرو هوسۍ یې په دروازه کې کیښودلې او حاجیانو ته یې دزم زم داوبو ورکول پیل کړ.

کله چې د زمزم څاه ښکاره شوه نو قریشو د عبدالمطلب سره جنجال او منازعه پیل کړه، هغه ته یې وویل: مونږ ته هم په هغې کې برخه راکړه.

عبدالمطلب وویل: زه داسې کار نه کوم.

د قریشو سره د همدې منازعې په پایله کې عبدالمطلب پر خپل ځان نذر کیښود، چې که چیرې الله (ج) ده ته لس زامن ورکړل، او په هغه څه کې بریا ته ورسیږي چې د قریشو سره په کې ښکیل دی نود خپلو زامنو څخه به یو تن په کعبه کې قرباني کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده‌کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقه تکرار کړي

د فیل د پېښې لنډیز:

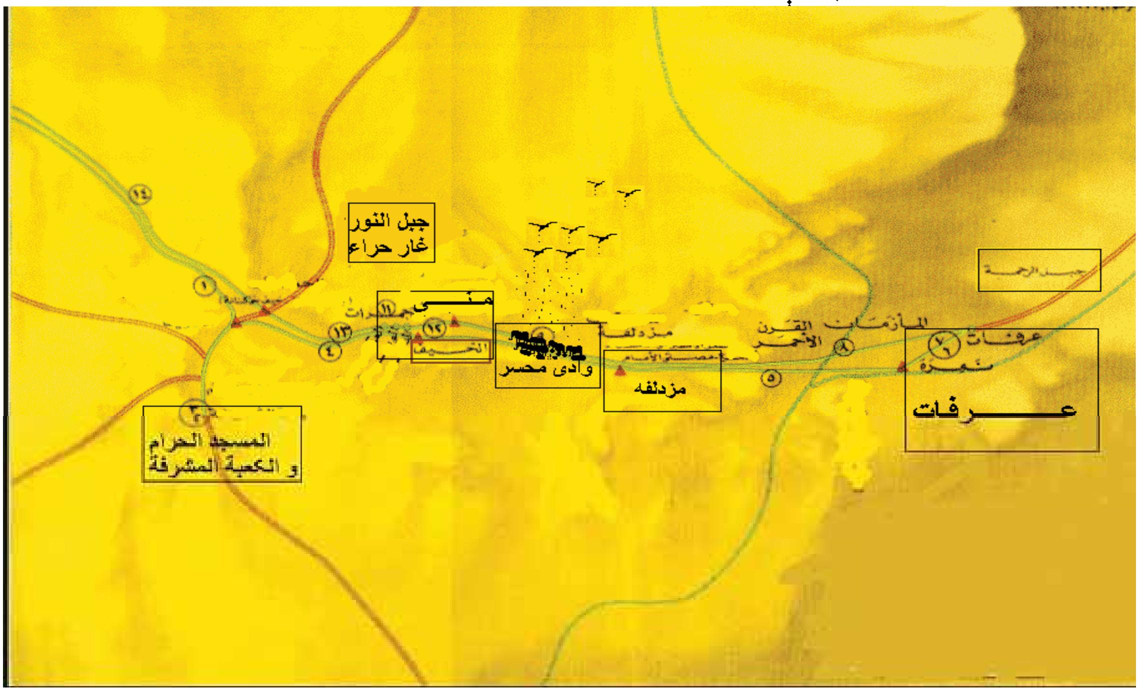

کله چې (حبشي ابرهه) چې په یمن کې د حبشي د پاچا والي و، په کعبه شریفه کې د عربو د زیارت کول او راټولیدل ولیدل نو لوی معبد یې د (صنعا) په ښار کې جوړ کړ، او غوښتل یې چې خلک د مکې په ځای هلته ولاړ شي، او د شپیته زریز لښکر سره د مکې په لوري روان شو، تر څو کعبه ورانه کړي،او د ځان لپاره یې لوی فیل غوره کړ،اوخپل حرکت ته یې دوام ورکړ،کله چې لوی فیل د محسر وادی ته (چې د منی او مزدلفې تر منځ پرته ده) ورسید، فیل یې خپله سینه پر ځمکه کېښوده او جګ نشو د کعبې په لوري له ورتګ څخه یې ډډه وکړه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عبدالمطلب د ابرهه په وړاندې:

عبدالمطلب د څو زامنو سره د ابرهه د پوځیانو د مرکز په لوري حرکت وکړ، کله چې د ابرهه دروازې ته ورسیدل ، ابرهه ته وویل شو، عبدالمطلب ستا د دروازې مخې ته راغلی دی.

هغه وویل: عبدالمطلب څوک دی؟

هغه ته وویل شو: هغه د قریشو مشر او دمکې دکاروان ښبنتن دی ، هغه خلکو ته په هواره ځمکه او هوایي مرغانو ته د غرونو په لوړو څوکوکې خواړه ورکوي.

ابرهه ورته د داخلیدو اجازه ورکړه.

بیا یې خپل ژباړونکي ته وویل: له هغه څخه پوښتنه وکړه چې څه اړتیا لري؟ ژباړونکې د حاجت پوښتنه وکړه.

هغه وویل: حاجت مې دا دی چې دوه سوه اوښان مو زما نیولي دي، هغه ماته بیرته راکړه.

ابرهه خپل ژباړونکي ته وویل: کله مې چې ته ولیدې په حیرت کې شوم خو کله مې چې ستا خبرې واوریدې نو ډیر بې اعتنا او بې پروا شوم. زه راغلی یم څو کعبه ونړوم، هغه کعبه چې ستا دین او ستا د پلرونو دین دی، ته ددوو سوو اوښانو په هکله زما سره خبرې کوې؟ او د کعبې په هکله هیڅ نه وایې؟

عبدالمطلب وویل: (**أنا ربُّ الإبلِ ، وللبیتِ ربٌ یَحْمِیه**) زه د اوښانو ښبنتن یم ،کعبه خپل ښبنتن لري ، هغه به یې ساتي.

ابرهه د عبدالمطلب د خبرو په ځواب کې وویل : هیڅوک نشي کولای چې زما د پرمختگ خنډ شي.

عبدالمطلب ورته وویل: نور دا ستا کار دی .

نو هغه دوه سوه اوښان یې چې نیولي وو عبدالمطلب ته واپس کړل.عبدالمطلب را ستون شو او قریش یې د کیسې څخه خبر کړل، بیا یې د کعبې د دروازې په کړۍ او پردو پورې خپل ځان په ډیر عجز ، ویرې او زارۍ و ځړاوه، عبدالمطلب او قریشو الله تعالی ته پناه یوړه او د هغه څخه د مرستې او ساتنې غوښتونکي شول. بیا د مکې څخه ووتل څو په درو، غارونو او د غرونو په څوکوکې پناه واخلي او په دې انتظار وو چې قادر او توانا خدای څه وخت د ظالمو سرکښانو ټغر ټولوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کله به چې د ابرهه لښکر د سهیل ، شمال یا ختیځ په لورې روانیده نو فیل به په چابکۍ سره مخکې کیده او کله به یې چې د کعبې په لورې مخ کاوه فیل به په ګونډو کیده او خپله سینه به یې په ځمکې کښوده، په همدې حالت کې وو چې الله تعالی پر هغوی باندې د وادي محسر په سیمه کې ډلې، ډلې مرغان را ولیږل او هغوی یې د سجیل په کاڼو وویشتل، په پایله کې هغوی د خوړل شوو وښو په څیر و ګرځیدل، الله تعالی ابرهه په داسې رنځ اخته کړ چې غړي یې بند بند جداکېدل صنعا ته په لار کې و چې زړه یې وچاودید سینه یې څیرې شوه او هلاک شو.

دا واقعه د محرم په میاشت کې پنځه پنځوس ورځې مخکې د نبي کریم (ص)د زیږیدنې څخه منځ ته راغله.

فعالیت

- خوتنه زده کوونکي دې (ډښوونکي) په مرسته دپورتني لوست ځینې برخې دټولګیوالو په وړاندې تمثیل کړي

عبدالله د پیغمبر صلی الله علیه و سلم پلار:

د نبي کریم (ص) د پلار نوم عبدالله و، عبدالله د عبدالمطلب تر ټولو ښه زوی او دی هماغه ذبیح دی.

کله چې د عبدالمطلب زامن لسو تنو ته ورسیدل او پوه شو چې هغوې کولای شي د قریشو مخه ونیسي نو زامنو ته یې د خپل نذر خبره وکړه، او دوې فرمانبردارای ښکاره کړه، نومونه یې په غشو ولیکل او هغه یې د هبل ساتونکي ته ورکړل څو په غشو فال ونیسي، غشی د عبدالله په نامه راووت. عبدالمطلب عبدالله او چاړه د ځان سره واخیستل، او د کعبې په لور یې منډه کړه تر څو عبدالله حلا ل کړي، قریشو او په ځانګړې توګه ابو طالب او ماماګانو یې د عبدالله د حلالولو مخ نیوی کاوه.

بیا یې غشی د عبدالله او سلو اوښانو تر منځ واچوه غشی د اوښانو په نامه راووت، عبدالمطلب سل اوښان د عبدالله په ځای حلال کړل.

د پیغمبر (ص) مور آمنه:

عبدالمطلب د خپل زوی عبدالله لپاره یوه نجلۍ د آمنې بنت وهب بن عبد مناف په نامه غوره کړه هغه په خپل وخت کې د مرتبې او نسب له حیثه د قریشو بهترینه نجلۍ وه، پلار یې د بني زهره د قبیلې سردار و، عبدالله په مکې کې د هغې سره واده وکړ.

بیا وروسته د تجارت په مقصد شام ته ولاړ، په لاره کې ناروغ شو، د ناروغتیا په حالت کې مدینې ته ورسید او هلته د ۲۵ کلنۍ په عمر وفات شو.

درسونه او عبرتونه:

۱ – د کعبې شریفې عظمت او لویې.

۲ –د بیت الله ،او قریشو به مقابل کې د ابر هه کینه، اوحسد.

۴ – پدې اړوند کلک او راسخه ایمان درلودل چې پاک الله (ج) دخپل کور دفاع او ساتنه په خپله کوي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. نبوي کورنۍ په هاشمي کورنۍ مشهوره ده ، هاشم څوک دی؟

۲. د الله د کور په هکله عبدالمطلب ته دوه مهمې واقعې پیښې شوې هغه څه وې؟ څرګندې یې کړئ.

۳. د نبي کریم (ص)پلار څه وخت وفات شو؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصر ډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووه ویشتم لوست

د نبي کریم (ص) پیدایښت

د نبي کریمﷺ میلاد په ټول انساني تاریخ کې یوه لویه پېښه وه چې د تاریخ او بشري ژوند مجرا ته يې بدلون ورکړ.

نو د میلاد پیښه يې ښکه وه؟ او د ماشومتوب دوره يې ښکه تیره شوه؟

مولد النبيﷺ:

پیغمبراکرمﷺ د دوشنبې په سهار چې د ربیع الاول دولسمه وه د ابو طالب په کورکې د بني هاشم له څوځا ته دنیا ته تشریف راوړ. دا میلاد د عام الفیل چې د(۵۷۱)م کال د اپریل د میاشتې له شلمې یا دوه ویشتمې نیټې سره برابره ده منځ ته راغی.

کله چې محمدﷺ دنیا ته راغی، مور يې هغه خپل نیکه عبد المطلب ته ولیږه او همد ا راز هغه ته يې د خپل لمسي د زیږیدنې په هکله زیری ورکړ، عبدالمطلب خوشحاله شو او لمسی يې د کعبې شریفې داخل ته یوړ، د الله تعالی شکر يې اداء کړ او هغه ته يې د محمد نوم غوره کړ په داسې حال کې چې دا سې نوم په عربو کې نا اشنا و، او هغه يې په اوومه ورځ سنت کړ.لومړنۍ ښځې چې محمدﷺ ته د هغه د مور څخه وروسته شیدې ورکړې، ثویبه د ابولهب وینځه وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بني سعد په قبيله کې:

د عربو ښاريانو عادت در لود چې د خپلو ماشومانو لپاره به يې شيدې ورکوونکې ښځې(مرضعې) کتلې تر څو د هغوې ماشوم د ښار د بيماريو څخه لرې خپل ژوند تېرکړي، قوي جسمونه او اعصاب ولري او د عربي فصيحه ژبه په اصلي ټاټوبي کې په سمه توګه زده کړي.

عبدالمطلب هم د بني سعد بن بکر له قبيلې څخه يوه ښځه د حليمه سعديه په نامه د خپل ماشوم د شودو ورکولو لپاره غوره کړه.

د پيغمبرﷺ رضاعي ورونه - حمزه بن عبد المطلب، عبد الله بن حارث، ابو سفيان بن حارث، او رضاعي خويندې يې - انيسه بنت الحارث او شيما بنت الحارث دي.

د مهربانۍ مور په غېږ کې:

حليمې سعد يې د شيدو د مودې د پوره کيدو څخه وروسته محمدﷺ خپلې مور ته وسپاره، تر شپږ کلنۍ پورې يې د خپلې مور په څنګ کې ژوند کاوه، نو آمنې بي بي هوډ وکړ چې د خپل ميړه په ياد يثرب کې د هغه د قبر زيارت وکړي.

آمنه د خپل يتيم زوی محمدﷺ، خادمه ام ايمن او پالونکي عبدالمطلب سره له مکې څخه روانه شوه او د پنځوسوو کيلو مترو فاصلې د وهلو وروسته يثرب ته ورسيده يوه مياشت يې هلته تيره کړه د بيرته را ستنيدو پر مهال آمنه ناروغه شوه او د لارې په اوږدو کې يې ناروغي سختيده چې بالآخره د (ابواء) په سيمه کې چې د مکې او مدينې تر منځ پرته وه وفات شوه اوهم هغلته دفن شوه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د زړه سواندي اوخواخوږي نیکه سره:

عبدالمطلب د محمدﷺ سره یو ځای مکې ته راستون شو، دعبد المطلب زړه سوی، مهرباني او شفقت پر خپل یتیم لمسي باندې ورځ په ورځ زیاتېده ،ځکه په داسې ازمیښت کې ولویده چې دده تیر پرهرونه یې بیا را تازه کړل، په محمدﷺ یې زړه سوی او نرمي دومره زیاته شوه چې په هېڅ یو زوی یې دومره نه وه زیاته شوې، هغه به ویل: په الله قسم چې د ده په وجود کې لویې او دبدبه نغښتې ده ، نو د هغه سره به په یوه فرش کیناسته، د هغه په سر به یې لاس را کاږه او د هغه هر کار د عبد المطلب د خوشحالۍ لامل ګرځیده.

لنډه دا چې اته کاله یې د خپل ارزښتناک عمر تیر کړل چې نیکه یې (عبدالمطلب) په مکه کې وفات شو او د وفات څخه مخکې یې ابو طالب چې د محمدﷺ تره و د خپل لمسي د سرپرستۍ او پالنې لپاره وګماره.

د خپل تره د سیوري لاندې:

ابو طالب د خپل وراره محمدﷺ حق لکه څنګه چې لازم و اداء کړ. پیغمبرﷺ یې دخپل زوي سره یو ځاي کړ هغه ته به یې ځانګړې درناوی او عزت ورکاوه او د تل لپاره یې ملاتړ و.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. پیغمبر ﷺ څه وخت پیدا شو؟

۲. د محمد ﷺ د مور د وفات پیښنه شرحه کړئ.

۳. د رسول الله ﷺ د مور له مړینې وروسته د هغه نیکه د رسول الله ﷺ سره څرنګه کړنه کوله؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصر ډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړ کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اته ویشتم لوست

محمد ﷺ د ځوانۍ په درشل کې

محمدﷺ د وړوکتوب دوران تیر کړ څو د بلوغ مرحلې ته ورسید په میړانه، امانت، صبر او استقامت کې بې ساری و، همیشه یې رښتیا ویل او له ناوړو کارونو څخه یې ځان ژغوره تر دې چې د خلکو په منځ کې په (امین) مشهور شو.

علي بن ابي طالب (رض) وایي:پیغمبرﷺ د ښه خوی ، نرم مزاج او ورین تندی خاوند و، هیڅ کله هم بدخویه، زړه سختی، بد ویونکی او عیب پلټونکی نه و... نو دده دوړوکتوب او د ځوانۍ پر مهال څه نښې ښکاره شوې چې ځینو یې د ده پر نبوت ګواهي ورکوله. نو دغه پیښې چې را منځ ته شوې کومې دي؟

بحیرا راهب:

کله چې پیغمبر (ص) دولس کلنۍ ته ورسید، کاکا یې ابو طالب هغه د تجارت په نیت له ځان سره شام ته بوتلو، تردې چې بصرې ته چې په شام کې د عربو یوه سیمه ګڼل کیده او د یونانیانو د سلطې لاندې وه ، ورسیدل. په دې ښار کې یو راهب د جرجیس په نامه چې په (بحیرا) مشهور ؤ ژوند کاوه، کله چې قافله ورسیده بحیرا ددې قافلې خواته ورغی او په پوښتنو او پلټنو یې پیل وکړ تر څو د پیغمبرﷺ حضورته ورغی او هغه یې له لاسه ونیوه او وه یې ویل: دا (کس) د عالمیانو سردار او د پروردګار رالیږل شوی پیغمبر دی، دا هغه څوک دی چې پاک الله به یې د عالمیانو د رحمت لپاره غوره کوي.

او بیا یې دوې ته ډیره درنه میلمستیا وکړه، ددوې اکرام او عزت یې وکړ، او له ابو طالب څخه یې وغوښتل چې هغه بیرته مکې ته بوځي او په راتلونکې کې یې هم د شام له راتګ څخه وساتي، هسې نه چې یونانیان او یهودیان ده ته تاوان ورسوي. ابو طالب د راهب خبره ومنله او دی یې د خپلو زامنو سره مکې ته ولیږه.

د فجار جګړه:

نبي کریمﷺ شل کلن و چې د عکاظ په بازار کې د قریشو چې بني کنانه هم ورسره ملګرې وه او د قیس عیلان د قبیلې تر منځ جګړه پیښه شوه، دا جګړه د فجار په نامه مشهوره ده.

ددې جګړې لامل داو چې دبني کنانه قبیلې د قیس دقبیلې څخه درې سړي ووژل ، سمدستي داخبره دعکاظ په بازار کې خپره شوه دواړه خواوې د جنګ لپاره راولاړې شوې

(c) ketabton.com: The Digital Library

اویو د بل څخه یې د دیت غوښتنه کوله په دې جنګ کې د قریشو او بني کنانه سرمشري د حرب بن امیه په غاړه وه ، دجنګ په لومړۍ ورځ د قیس قبیله پر بني کنانه بر لاسې وه خو د ورځې په پای کې جګړه دقریشو په ګټه تمامه شوه.

د جګړې پر مهال د قریشو ځینو وګړو دواړه خواوې سولې ته را وبللې ، په دې توګه چې دواړه خواوې دې خپل مړي وشمیري ،هر لوري چې ډیر مړي درلودل د هغو دیت دې واخلي ، سوله په همدې توګه تر سره شوه،کومه دښمني اوکرکه چې ددوی تر منځ وه له منځه ولاړه او دا جګړه د فجار په نامه لدې کبله ونومول شو ه ځکه چې په دې جګړه کې د حرامو میاشتو حرمت او عزت له منځه تللی و.

د فضول تړون (حلف الفضول):

د فضول تړون د هغه عزتمن تړون څخه عبارت و چې د بیوزلو او غریبانو د حقوقو د دفاع او ساتنې لپاره را بلل کیده،کله چې قریش د فجار له جګړې څخه را ستانه شول، نو هغوې دا تړون په مکه کې د عبدالله بن جدعان په کور کې وکړ.

په دې تړون کې ټولو ژمنه وکړه چې په مکه مکرمه کې که د مکې اوسیدونکي وي یا د کوم بل ځای، په هر چا چې تیری او ظلم وشو، نو د مظلوم په څنګ کې به ودریږو او له هغه څخه به ملاتړ کوو تر څو مظلوم ته د هغه حق ورکړل شي. قریشو دا تړون د (حلف فضول) په نامه ونوماوه.

دې تړون د قریشو مرتبه د نورو قبایلو په منځ کې لوړه کړه کله چې پیغمبر (ص)په دې تړون کې برخه واخیسته نو په دغه وخت کې شل کلن و.

داتړون د (حلف الفضول) به نامه ځکه ونومول شو چې دې تړون د جرهم د قبیلې (حلف الفضول) د تړون سره ورته والی اومشابهت در لود کومه چې پخوا په مکه مکرمه کې میشت وه. هغه تړون ددا سې کسانو په زیار شوی و، چې د هغوی د نومونو پیل د(فضل) په لفظ سره شوی و، لکه:(فضل بن حارث، فضل بن وداعه،فضل بن فضاله) له دې امله په (حلف الفضول) مشهور شو. د دې دواړو تړونو ترمنځ یو بل ورته والی په دې کې ووچې ددواړو تړونونو اساس اوبنسټ یو شان و لکه:د دوو جګړه مارو ډلو ترمنځ عدالت او انصاف تامینول، د مظلوم حق له ظالم څخه اخیستل، دلارویو او مساپرو حق د استوګنو څخه اخیستل.دغه لوی انساني تړون پر محمد ﷺ باندې ډیره ژوره اغیزه وکړه ځکه چې دغه تړون خلک د خیر او ښیګڼې لوري ته را بولي. نبي کریم ﷺ په دې تړون کې تشریف درلود، وروسته له دې چې په پیغمبرۍ عزتمن شو وېې فرمایل: د عبد الله بن جدعان په کور کې چې په کوم تړون کې حاضر وم ، هغه ماته د سرو اوښانو څخه زیات ارزښتناک و،که په اسلام کې هم یوه داسې کار ته وبلل شم، نو وبه یې منم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستونزمن او له هڅو ډک ژوند:

پیغمبرﷺ د ځوانۍ په پیل کې د بني سعد په قبیله کې پسونه څرول ،همدارنګه دخپلې کورنۍ پسونه یې د مکې مکرمې دقراریط په سیمه کې څرولي دي.

کله یې چې د ځوانۍ په درشل پښه کېښوده نو تجارت ته یې مخه کړه نبي کریمﷺ دسائب مخزومي سره ګډ تجارت کاوه چې د هغه یې ساری شریک و،کله چې مکه فتحه شوه سائب مخزومی پیغمبر اکرمﷺ ته هرکلی وویلو، او ورته یې وویل: زما ګرانه وروره او د تجارت ملګریه په خیر راغلې.

په پنځه ویشت کلنۍ کې د خدیجه الکبرى د مال په اړوند شام ته د تجارت لپاره ولاړ، خدیجه بنت خویلد یوه شریفه ، بډایه او تاجره ښځه وه په خپل مال کې د تجارت لپاره به یې ځینې نارینه استخداموّل او هغه ته به یې یوه ټاکلې برخه ورکوله. قریشو د تجارت دنده درلوده، کله چې خدیجه د نبي کریمﷺ له ریښتینولۍ، اخلاص، امانت دارۍ، ځوانمردۍ او نورو لوړو اخلاقو څخه خبره شوه نو یو سړی یې هغه ته ولیږه او له انحضرتﷺ څخه یې وغوښتل چې ددې پانګه د تجارت لپاره ددې د مریي میسره په ملتیا شام ته یوسي، پیغمبرﷺ د هغې وړاندیز ومانه او د میسره سره شام ته روان شو.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

د خدیجې رضي الله عنها سره واده:

کله چې نبي کریم (ص)له شامه څخه مکې ته را ستون شو ، خدیجې رضي الله عنها په خپل مال کې داسې امانت او برکت ولید چې هیڅکله یې هم نه و لیدلی، همدا رنګه کله چې میسره خپل د ستر ګو لیدلی حال (د نبي کریم (ص)صفتونه، روغ فکر او رینښتینولی) خدیجې ته بیان کړ ، خدیجې خپل ورک شوی ګوهر بیاموند.

د قریشو مشرانو او مخورو خلکو د خدیجې (رض) سره نکاح کول غوښتل خو خدیجې دې کار ته غاړه نه ایښوده.خدیجې خپله د زړه خبره خپلې د راز ملګرې نفیسې بنت منبه سره شریکه کړه، نو نفیسه د نبي کریم (ص)حضور ته ورغله او د خدیجې د نکاح خبره یې ورسره وکړه ،هغه قبوله کړه، بیا یې د خپل کاکا سره مجلس وکړ هغوې د خدیجې کاکا ته ورغلل او خدیجه یې د نبي کریمﷺ لپاره وغوښته.د هغه له رضا وروسته نکاح وتړل شوه،دنکاح په مراسموکې د بني هاشم، اوبني مضرد قبیلو مشران حاضر وو د نکاح مهر شل اوښې وټاکل

شوي دا نکاح د شام له سفر څخه دوه میاشتې وروسته ترسره شوه.

پندونه او نصیحتونه:

۱-عدالت په هر وخت، او دهر چا له خوا چې يې وړاندیزوشي د ستاینې اومنلووړ دی.

۲- د فضول ترون د جاهلیت د تیارو په وړاندې د یو روښان څراغ په څیر و، دا خبره په دې دلالت کوي چې په یوه ټولنه یا یو نظام کې دفساد خپریدل دټولو فضلیتونودمنتفي کېدو په معنا نه ده.

۳- ظلم په هره بڼه چې وي مردود دی،که څه هم په ډیر لږ شمیر خلکوباندې واقع شي، اسلام د ظلم سره په جګړه کې دی او د مظلوم په څنګ کې پرته له رنګ، دین، وطن او جنس څخه ولاړ دی.

۴- د خیر او نیکو کارونولپاره د ترون جواز، مسلمانانو ته جائز دی چې د حلف الفضول په شان ترونونه د کفارو سره لاسلیک کړي. په دې شرط چې داسلام د مقاصدو سره مطابقت ولري.

۵- مسلمان باید په ټولنه کې همیشه فعاله ونډه واخلي او د چاپیریال په حوادثو کې باید هیڅکله هم بې پروا پاتې نشي.

۶- الله تعالی خپل پیغمبر ته مناسبه میرمنه غوره کړه ترڅو د هغه مرسته وکړي غمونه يې کم کاندي او د رسالت د کړاوونو په زغملو کې يې مرستیاله وي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- د پیغمبرﷺ اخلاق د ځوانۍ پر مهال او له پیغمبرۍ څخه دمخه څرنګه وو؟

۲-ایا نبي کریمﷺ د ځوانۍ پرمهال کوم ټاکلی کسب او کار درلود؟ څرګند يې کړئ

۳- د حلف الفضول څخه څه پندونه او نصیحتونه اخستلای شو څرګند يې کړئ ؟

۴- بحیرا راهب پیغمبرﷺ څرنګه وپیژنده؟

کورنۍ دنده

د لوست مهم مطالب په مختصرډول په خپله ژبه د یوې مقالې په لړکې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کعبې شريفې جوړول

نبي کريم صلی الله عليه وسلم د ۳۵ کلونو په عمر کې و چې قريش د کعبې جوړولو لپاره راغونډ شول د کعبې د چت جوړول هغوې ته زيات ارزښت درلود خو د کعبې له رنګولو يې ويره درلوده.

قريشو د کعبې دچت د جوړولو لپاره مناسب لرګي برابر کړل ، د کعبې کوټه د اسماعيل عليه السلام له وخته تر دغه دمه چت نه درلود او د تيرو يو ديوال ؤ، په همدې کال کې پر مسجد الحرام باندې سيلاب راغی نړدې و چې کعبه ورانه او ويجاړه شي، او قريش دې ته اړشول چې کعبه شريفه له سره جوړه کړي.

قريشو پريکړه وکړه چې د کعبې په جوړولو کې د حلال او پاکيزه مال څخه پرته بل مال مصرف نکړي او هغه پيسې چې د ناروا لارو لکه، سود اوقمار څخه په لاس راغلي وي دکعبې په جوړولو کې ورڅخه استفاده ونه کړي.

وليد بن مغيره مخزومي د کعبې په ورانولو پيل وکړ،کولنګ يې را واخيست، او ويې ويل:(ای

پروردګاره !دنیکۍ نه پرته بله هیڅ اراده نه لرم) د رکنینو برخه یې ورانه کړه ،کله چې هغه ته په لومړۍ ورځ کومه ستونزه پیښه نه شوه ، نو ځکه په دوهمه ورځ یې خلکو په ورانولو کې ملاتړاوپیروي وکړه، او هغو بنسټونو ته ورسیدل چې د ابراهیم علیه السلام په لاس جوړ شوي وو.

له هغه وروسته یې د کعبې په جوړولو پیل وکړ، داسې چې کعبه یې په څو برخو وویشله اود هرې برخې جوړول یې یوې قبیلې ته وسپارل.هرې قبیلې د کاڼو په راوړلو، او په جوړولو پیل وکړ، د کعبې شریفې د جوړولو دنده د یو رومي معمار په غاړه وه.

کله چې دیوال د حجرالاسود د ایښودلو تر ځایه پورته شو نو دا چې د حجر الاسود دکاڼي دکیښودلو ویاړ به دچا په برخه شي ددوی تر منځ اختلاف پیدا شو،او تر څلورو یا پنځو ورځو پورې یې دوام وکړ؛ نږدې و چې دا اختلاف د حرم شریف په منځ کې په یوې خونړۍ جګړې بدل شي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

په حجر اسود کې د تحکیم واقعه:

حجر اسود د سپینو زرو د غلاف سره

حجر اسود د پرته له غلاف څخه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ابو امیه بن مغیره وړاندېز وکړ: د دې جنجال د اوارولو په هکله به هغه لومړنی سړی چې د جومات په دروازه راننوځي حَکم ټاکو، ټولو ومنله، الله غوښتل چې لومړنی سړی کوم چې د جومات په دروازه را ننوځي هغه به رسول اللهﷺ وي کله چې خلکو هغه ولیده نو د خوښۍ غږونه یې پورته شول،او ویې ویل دا هماغه امین دی؛ دا محمد دی؛ مونږ دده پریکړه منو هغه ته یې د شخړې په هکله معلومات ورکړل محمد صلی علیه وسلم یو څادر راوغوښت حجرالاسود یې په څادر کې کېښود، د جنجال کوونکو قامونو له مشرانو څخه یې وغوښتل چې هغوې ټول د څادر پیڅکې ونیسي او هغه پورته کړي او ځای ته یې ورسوي اوبیا یې په خپله د حجرالاسود تیږه راواخیسته او په خپل مبارک لاس یې په خپل ځای کې کېښوده او دا د جنجال داوارولو یوه مناسبه طریقه وه چې ټول خلک پرې راضي شول.

دکعبې دجوړولو پر مهال دقریشومال کم شو نو سهیلي برخه یې پرېښوده چې تر اوسه پاتې ده او د حجر یا حطیم په نامه یادیږي همدارنګه دکعبې دروازه یې هم د ځمکې څخه لوړه کړه.

دکعبې دجوړولو پر مهال پیغمبرﷺ ته دوه ځانګړي ویاړونه ور په برخه شول:

یو دمکې دقبیلو ترمنځ د احتمالي جنګ مخنیوی و، اوبل په خپلومبارکو لاسونو د حجر الاسود ایښودل په ټاکلي ځای کې و.

د بعثت څخه وړاندې د نبوي سیرت لنډه پېژندنه:

پیغمبر صلی الله علیه وسلم د ډېرو نیکو صفاتو خاوند و لکه: د خلکو سره ښېګڼه ،تواضع او عاجزي، مېړانه ، رېښتینولي، میلمه پالنه، امانتداري، سخاوت، په وعده وفاء انصاف ،شفقت پاک نفسي،کلکه او مظبوطه اراده اوداسې نور.

هغه شراب نه څښل،د بتانو نذراني یې نه خوړلې، په هغو مرا سموکې چې د بتانودلمانځنې لپاره به تیاریدل ګډون نه کاوه،د ژوند له لمړنیو شیبو څخه یې دبتانو څخه کرکه درلوده، بلکه د ځمکې په سر یې هغه ترټولوموجوداتو بدګاڼه،اونه یې په بتانو قسم زغملای شو.

محمدﷺ د خلکو تر منځ په ښو خویونو ،اوغوره خصلتونو شهرت درلود.هغه تر ټولو ښه ګاونډی، ترهر چا د اوچتو اخلاقو څښتن،د ډېر لوی زغم خاوند، په خبرو کې تر ټولو رېښتونی، زیات مهربان ، نرم خویه او په وعدو ولاړ شخص و.لنډه داچې د انسانیت او دکمال ټول صفتونه پر هغهﷺ تمام شوي وو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کعبې شريفې د جوړولو تاريخ:

۱- دکعبې شريفې د جوړولو په اړوند ډول،ډول روايتونه راغلي دي.

ځينو مؤرخينو د کعبې تاريخ حتی د ادم عليه السلام له زمانې څخه ډېر مخکې په ګوته کړی او وايي : د ادم ﷺ د زيږيدنې څخه لا ډېر مخکې ملائکو کعبه شريفه جوړه کړی وه.

خو بله ډله په دې نظر ده چې : لومړنی هغه کس چې کعبه يې جوړه کړه ادم ﷺ و، اوکله چې يې دکعبې ودانۍ سرته ورسوله الله (جل جلا له) ورته وحې وکړه چې د کعبې څخه طواف وکړي،او ورته يې وويل:(ته لومړنی انسان او دا لومړنی کور او ودانۍ ده).

دهغه څخه وروسته ډيری پيړی تيرې شوې او د نوح ﷺ زمانه راورسيده نوح ﷺ دکعبې دحج مراسم اداء کړل.د څو پيړيو په تيريدو سره د ابراهيم ﷺ زمانه راغله هغه هم دکعبې بنيادونه اوچت کړل.

په هر حال هغه څه چې د قران کريم په قطعي دليل ثابت دي هغه دادي:يوازېني هغه دوه سړي چې دبيت الحرام بنيادونه يې ودرول هغه ابراهيم او دهغه زوی اسماعيل ﷺ وو.

۲-کعبه شريفه څلور ځله جوړه شوې او يوځل په پاخه شان ترميم او رغول شوې ده:

لومړی ځل: دلومړي ځل لپاره کعبه ابرا هيم ﷺ جوړه ،او اسماعيل ﷺ به ورسره مرسته کوله.

دوهم ځل:د پيغمبر ﷺ دبعثت څخه دمخه قريشو کعبه له سره جوړه کړه چې پيغمبر ﷺ هم په کې شريک و.

دريم ځل: ديزيد بن معاويه په زمانه کې ،کله چې دعبد الله بن زبير (رض) دمحاصرې پروخت يزيديانو کعبه په ډانګونو (منجنيقونو) وويشتله، او اور يې واخيست عبد الله بن زبير رضي الله عنه هغه له سره آباده کړه.

څلورم ځل: دعبد الملک بن مروان په زمانه کې ،کله چې عبد الله بن زبيرووژل شو عبد الملک بن مروان کعبه په هغه نقشه جوړه کړه څرنګه چې د پيغمبر ﷺ په زمانه کې وه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم ځل: دکعبې ترمیم او رغونه:

د سعودي پاچا خادم الحرمین الشریفین ملک فهد بن عبد العزیز آل سعود کعبه دمسجد الحرام په شمول دننه او بهر تړوله په اساسی توګه ترمیم او ورغوله.

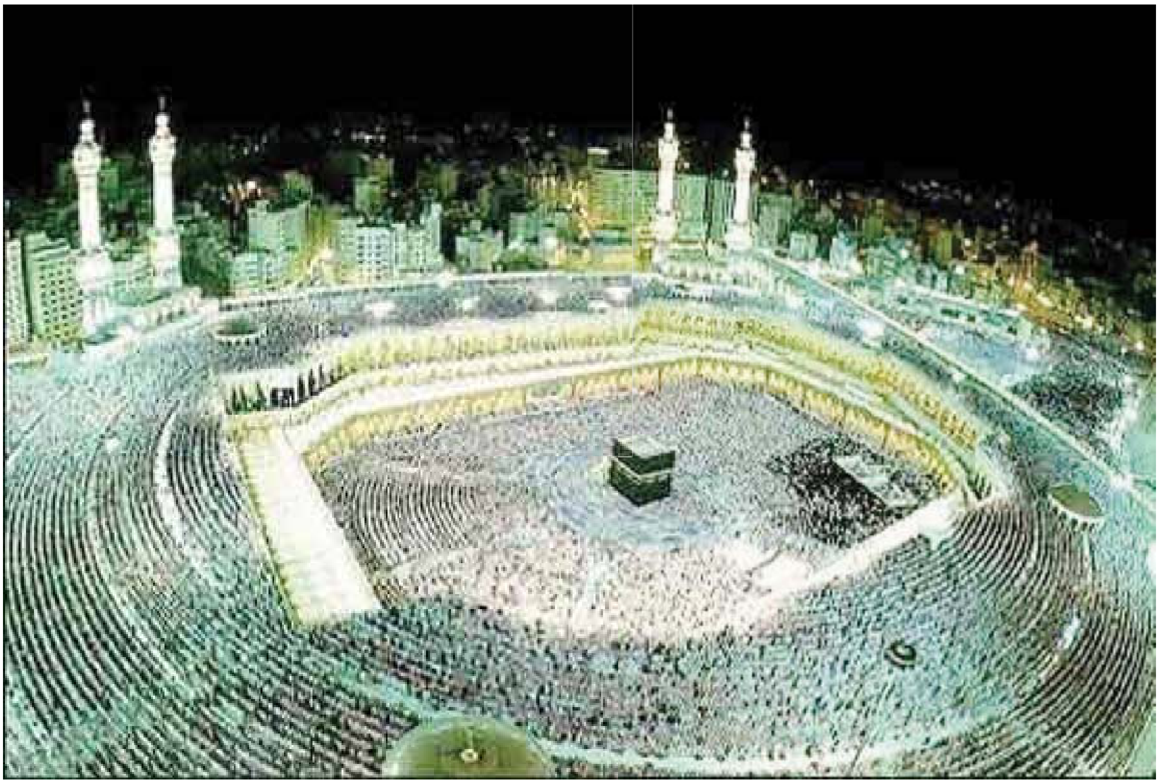

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- د هغې شخړې لامل چې د حجرالاسود دکېښودلو پر مهال د قبايلو تر منځ پيښه شوه څه ؤ؟

۲- د نبي کريم ﷺ دتحکيم قضيه څنګه منځ ته راغله په لنډه توګه يې شرحه کړئ؟

۳- هغه نيک صفتونه چې د بعثت څخه وړاندې په نبي کريم ﷺ کې را غونډ شوي وو ځينې له هغو څخه بيان کړئ.

۴- دبعثت څخه د مخه د پيغمبر ﷺ غبرګون د بتانو په وړاندې څرنګه و؟

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په خپل تعبير سره وليکئ اوهم ورته مناسب عنوان غوره کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د نبوت او رسالت په سيوري کې

وروسته له دې چې الله تعالی پيغمبرﷺ ته د نبوت او رسالت عزت ور په برخه کړ نو ژوند يې په دوو برخو ويشل کيږي؛ چې هره يوه برخه يې خپلې ځانګړتياوې لري. دا دوه برخې د مکي او مدني دورو څخه عبارت دي، نو دا دوه دورې څه ځانګړتياوې لري؟ کومو مرحلو ته شامليداى شي؟

مکي دور ـ نبوت او دعوت:

دواړو دورو ګڼې مرحلې تيرې کړي دي او هره مرحله يې خپلې ځانګړتياوې لري. که چيرې هغو حالاتو ته ځير شو چې دغه پړاوونه پرې تير شوي دي دا خبره په ډاګه څرګنديږي، چې مونږ کولاى شو مکي دوران چې تقريباً (ديارلس کاله) وو په دريو برخو وويشو.

١- د پټې بلنې مرحله، چې درې کلونه وو.

٢- مکې والو ته ډاګيزه او ښکاره بلنه، چې د بعثت له څلورم کال څخه پيل او د بعثت د لسم کال تر آخره پورې يې دوام وکړ.

٣- د مکې څخه بهر د دعوت د خپريدو مرحله، چې د لسم کال له وروستيو څخه پيل او د مدينې منورې د هجرت د وخت سره سره مدني دور ته هم شامليږي او د نبي کريمﷺ د ژوند تر آخره پورې يې دوام وکړ.

فعاليت

زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

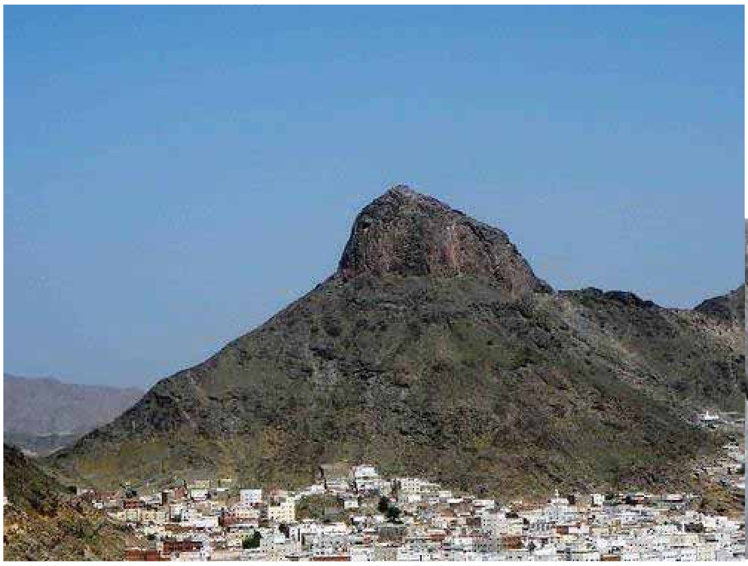

د حراء غار قبلې ته مخامخ

د حراً غار(جبل النور):

کله چې د نبي کريم (ص)عمر څلويښتو کلونو ته نږدې شو نو گوښه والی او خلوت يې اختيار کړ؛ اوبه او خواړه به يې د ځان سره واخيستل او د حراء دغار په لور چې په (جبل النور) کې موقعيت لري روان شو. که چيرې تاسې د مکې مکرمې څخه د سهيل په لور د يوه ساعت په واټن لار ووهئ نو هلته به تاسې يوغروويني چې د نوراني منارې په څير ځليږي دا غر همغه د جبل النور غر دی چې د حراء غار پکې شتون لري، چې نبي کريم ﷺ به د روژې (رمضان) مياشت په دغه غار کې تيروله او خپل وخت به يې په عبادت، د کايناتو په ننداره او د هغه قدرت په سوچ او فکر کې تېراوه چې د کايناتو تر شا وجود لري، هغه شرکي عقايد چې دده قوم پرې اخته وو ده ته دمنلو وړنه و، او د روښنايي هغه لاره چې د ده صلی الله عليه وسلم اعتماد او رضا پرې حاصليدی شوی له ده څخه ورکه وه نو له دې امله به هر وخت پريشانه و.

دغه خلوت اوعزلت ددې لپاره و ترڅو دی ﷺ د هغه لوی مسئوليت او امانت لپاره چې د ده په انتظار کې دی تيار شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جبرائیل له وحې سره:

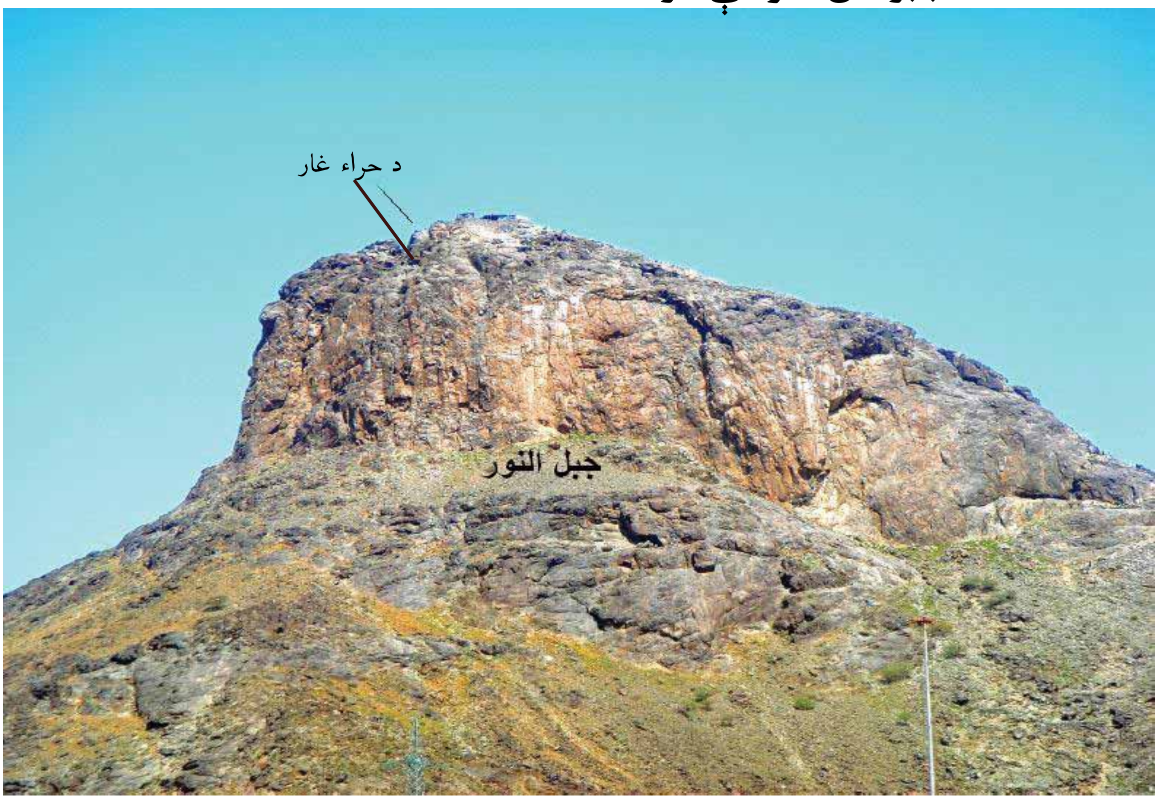

کله چې د پیغمبر ﷺ عمر پوره څلوېښت کاله شو نو د نبوت وړانګو یې په ځلیدو پیل وکړ ،هغه دا و چې دمکې هر یو کاڼي به ورته سلامونه کول، هر خوب به یې چې لیده حقیقت به یې څرګندیده اوخوبونه یې لکه د روڼ سهار ځلیدل، په همدې توګه یو کال تیر شو.

د رمضان میاشت په داسې وخت کې را ورسیده ه چې پیغمبر ﷺ د دریم کال په رمضان کې د حراء په غار کې ګوښه ناست و، الله تعالی وغوښتل تر څو د ځمکې خلک د خپل رحمت څخه برخمن کړي نو محمد ﷺ یې په نبوت عزتمن کړ او جبرائیل(ع) یې د قران کریم د څو آیتونو سره د ده حضور ته راولیږه.

وحې څه وخت نازله شوه؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

د دوشنبې په ورځ د رمضان المبارک یوویشتمه چې د (۶۱۰) میلادي کال د اګست د لسمې نیټې سره سمون خوري کله چې پیغمبر (ص)د څلویښت کلنۍ په عمر کې و، وحي پر انحضرت (ص) باندې نازله شوه.

عائشه صدیقه رضي الله عنها پدې هکله داسې روایت کوي: د رسول الله (ص)د وحې پیل له نیکو او ښو خوبونو څخه شوی و، د حرا په غار کې به یې له خلکو ګوښه ژوند کاوه، پرته له دې چې کورته ولاړ شي، څو مسلسلې شپې به په عبادت مشغول ؤ او د هغو شپو لپاره به یې توښه ورسره وړله، بیا به خدیجې ته راستون شو او همغومره توښه به یې د ځان سره واخیستله.

د حرا په غارکې و چې وحې پرې نازله شوه ملائکه ورته راغله او ورته یې وویل: ولوله، ده وویل: زه لوستل نشم کولی، رسول الله ﷺ وویل: بیا ملائکې زه ټینګ ونیولم، او زور یې کړم، بیا یې پریښودم، بیا یې وویل: ولوله! ما وویل: زه لوستونکی نه یم، بیا یې دویم ځلې ونیولم او ډیر زیات یې زور کړم او ډیر په تکلیف شوم، بیا یې پریښودم او ویې ویل: ولوله ! ما وویل : زه لوستونکی نه یم، دریم ځلې یې ونیولم او را ټینګ یې کړم او بیا یې پریښودم او راته یې وویل:

﴿ اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ عَلَّمَ الْإِنسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ﴾ (۱)

ژباړه: ولوله (ای پیغمبره) د خپل رب په نوم چې هغه پیدا کړل، پیدا یې کړ انسان د کلکې شوې وینې له ټوټې څخه ، ولوله او ستا رب ډیر مهربان دی، چې هغه د قلم په مرسته علم وښوده، انسان ته یې هغه علم ورکړ چې هغه پرې نه پوهیده.

پیغمبر (ص) د حرا له غاره راستون شو زړه یې درزیده او خدیجې رضی الله عنها ته یې وویل: ما ونغاړه، ما ونغاړه! هغه یې په څادر کې ونغښت تر څو یې ویره ورکه شوه او خدیجې رضی الله عنها

---

(۱) العلق: ۱ - ۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته بې وویل : په ما څه شوي دي؟ او خدیجه بې له هغې پیښې څخه چې په ده تیره شوې وه خبره کړه او وېې ویل: د خپل ځان په هکله وویریدم ، خدیجې وویل: هیڅکله داسې نده، په الله قسم دی چې پاک الله به تا نه رسواکوي ځکه چې ته خپلوي پالې، د بیوزلانو مرسته کوې، پریوتي خلک تر منزله رسوې، د میلمه عزت او پالنه کوې او د حق په لاره کې د ستونزو د لرې کولو لپاره ملا تړې.

خدیجه د رسول الله ﷺ سره خپل د تره زوی ورقة بن نوفل ته ورغله ، هغه په جاهلیت کې د نصرانیت دین قبول کړی ؤ او یو سپین ږیری بوډا سړی و چې سترګو بې لید نشو کولی.

خدیجې ورته وویل: ای د تره زویه! د خپل وراره خبرې دې واوره، ورقه ورته وویل: ای وراره! څه شوي دي؟ پیغمبر ﷺ هغه ته ټوله کیسه بیان کړه. ورقه وویل دا هماغه ملائکه ده چې الله تعالی موسی علیه السلام ته هم را لیږلې وه، ای کاشکې زه ځوان او غښتلی وای (تر څو ستا مرسته مې کړې وای) او کاشکې چې زه هغه وخت ژوندی وای کله چې تا خپل قوم له کور او وطنه اوباسي؟ پیغمبر ﷺ وویل! ایا هغوی به ما د مکې څخه وباسي ؟ ده وویل هو! هر چا چې ستا په څیر پیغام راوړی دی، دښمني ورسره شوې ده. نو که زه چیرته هغه وخت ژوندی وم په ټول توان او طاقت سره به ستا ملاتړ وکړم.

له دې پیښې وروسته ورقه ډیر ژر وفات شو او وحي هم بنده شوه.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱. مکې دور په دريو پړاوونو ويشل کېږي نومونه يې واخلئ.

۲. ولې نبي کريم ﷺ له پيغمبرۍ مخکې د حرا غار ته تشريف وړلو؟

۳. کله چې پيغمبر ﷺ ورقه بن نوفل د وحې له نازليدو خبرکړ د هغه عکس العمل څه و؟

کورنۍ دنده

د لوست مطالب په خپل تعبير سره وليکئ او هم ورته مناسب عنوان غوره کړئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د وحي د نزول ادامه

د وحي ډولونه:

د وحي ډولونه او مرتبې په لاندې ډول دي.

۱ - رښتني خوبونه : چې د پیغمبر ﷺ لپاره د وحي پیل و.

۲ - هغه څه چې ملایکې دده په ذهن او زړه کې تلقینولو، پرته له دې چې ملایکه ویني.

۳-کله به ملایکه د یوه سړي په څیره کې نبي کریم ﷺ ته راتله ترڅو هغه څه چې ورته وایي بنه پرې پوه شي،په دغسې حالت کې به صحابه و هم جبرائیل علیه السلام لیده.

۴ - پرښته به د زنګ د کړنګار په څیر ورته راتله او ددې ډول وحي زغمل به ورته سخت تمامیدل،حتی په سخته یخنۍ کې به دده په مبارکې تندې د خولو څاڅکي معلومیدل ، اوکه په دغه حالت کې پر سپرلۍ سپور و نوسپرلۍ به پر ځمکه کوندې لګولې.

۵- پیغمبر اکرم (ص)به کله ملائکه په خپل اصلي شکل کې لیدله،او دالله (ج) له خوا رالیږل شوی فرمان به یې ورته سپارلو.دا ډول وحي دوه ځله پېښه شوې ده چې د(النجم) په سورت کې یې بیان راغلی دی.

۶ –آسمان ته دتللو پر وخت هم الله جل جلاله پرهغه ﷺ وحي نازله کړه،لکه دمعراج په شپه چې په پیغمبر (ص) وحي نازله شوه.

۷ – د الله تعالی کلام به پرته د پرښتې له واسطې نبي کریم (ص) ته وحي کیده لکه څنګه چې الله تعالی د موسی بن عمران سره خبرې کړې وې،چې دغه وحي دموسی علیه السلام لپاره د قران په نص، اودپیغمبر(ص)لپاره داسراء او معراج په حدیث کې ثابته ده.

جبرائیل دوهم ځلې وحي راوړي:

وحي څو ورځې ځنډ شوه ، نبي کریم ﷺ د وحي د نازلیدو په انتظار کې و چې الله تعالی دوهم ځلې په وحي مشرف کړ، پیغمبر ﷺ فرمایي: یوه میاشت د حرا په غار کې معتکف شوم کله چې زما اعتکاف پای ته ورسیده د حرا له غاره راکوز شوم ، یو آواز مې واورید، نو ښي، کیڼ، مخې او شاته مې وکتل څه مې و نه لیدل،کله چې مې پورته خواته وکتل همغه ملایکه مې ولیده چې د حراء په غار کې ماته راغلې وه، پر هغه کرسۍ چې د آسمان او ځمکې تر منځ یې قرار درلود ناسته وه، نو ډېر زیات وویریدم او د هغې د لیدو له ویرې پر ځمکه پریوتم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدیجې ته راغلم او ومې ویل: ما ونغاړه، ما ونغاړه. هغې زه ونغښتم بیا دا آیتونه نازل شول:
﴿ يَـٰٓأَيُّهَا ٱلْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنذِرْ وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ وَثِيَابَكَ فَطَهِّرْ وَٱلرُّجْزَ فَٱهْجُرْ ﴾(۱)

ژباړه: ای ځان نغښتونکی څملاستونکیه، پاڅیږه او خبرداري ورکړه، او د خپل رب لویي اعلان کړه، او خپلې جامې پاکې وساته، او له چټلۍ څخه په څنګ اوسه.

د دې څخه وروسته پیغمبر ﷺ شل کاله د ارامۍ خوب اوراحت پر ځان او پر خپله کورنۍ بند کړ او د الله(ج) دین ته دبلنې لپاره یې خپله ملا وتړله د الهي رسالت د تبلیغ دروند پېټی یې په غاړه واخیست، دظلم، تیري، اود جهالت سره دکلکې مبارزې درونډ بار یې په اوږو کېښود نوځکه یې دشلو کلونو څخه زیاته موده په مختلفو برخو کې هلې ځلې اوکوښښونه کول، او په دې لاره کې یې بې ساري زحمتونه وګالل.

کله یې چې آسماني آواز ترغوږو شو او ددعوت په رسولو مأمور شو نو ددنیا هیڅ ډول خنډونو او ستونزو ونشوای کړای دده د لوړې موخې د لارې خنډ واقع شي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي.

ارزونه

۱. د وحې ډولونه په لنډه توګه بیان کړئ.
۲. جبرائیل امین د دویم ځل لپاره د څرنګه وحې سره راغی؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ، او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

---
(۱) المدثر: ۱ – ۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

خدیجه رضي الله عنها

خدیجه څوک ده؟ څرنګه یې د پیغمبر ﷺ ملاتړ وکړ، او د پیغمبر ﷺ سره د هغې نکاح د دعوت په نشراوخپرولو کې څه اغیزه درلوده؟

خدیجه څوک ده؟

خدیجه بنت خویلد بن اسد ده، چې دپیغمبر اکرم ﷺ سره په دریم نیکه کې شریکیږي.
هغه رضي الله عنها د (طاهرې) په نامه هم یادیدله، د عام الفیل څخه پنځلس کاله د مخه زیږیدلې وه. په ټولو ښځو کې د حسب او نسب له مخې کامله او د ښو اخلاقو څښتنه وه پیغمبر ﷺ فرمایي:(د جنت په ښځوکې تر ټولو غوره خدیجه بنت خویلد ، فاطمه بنت محمد، مریم بنت عمران او آسیه بنت فراحم د فرعون ښځه ده).
خدیجه لومړنۍ ښځه ده چې په نبي کریم ﷺ یې ایمان راوړی دی.
خدیجه رضي الله عنها د نبي کریم ﷺ لومړنۍ ښځه وه چې کونډه وه او د رسول الله ﷺ سره د واده پر مهال یې عمر (۴۰)کاله و،پیغمبر اکرم ﷺ (۲۵) کلن و چې د خدیجې (رض)سره یې واده وکړ. دوی وروسته له واده (۲۵) کاله ګډ ژوند درلود.

خدیجه د رسول اکرم (ص) ملاتړې:

کله به چې د پیغمبر ﷺ په وړاندې ستونزې راتللې ام المؤمنین خدیجه رضي الله عنها به د هغه تر څنګ ولاړه وه، او دهغه ﷺ کړاونه به یې کمول ، هغه ته به یې ارزښتناکې مشورې ورکولې، په خپله پانګه یې هغه سره همدردي کوله، او په خبرو سره یې هغه ته تسلي ورکوله.

د پیغمبر ﷺ ماشومان:

د پیغمبر (ص)ټول ماشومان د خدیجې رضي الله عنها څخه وو، پرته له ابراهیم له ماریې څخه و، هغه ماشومان چې د خدیجې رضي الله عنها څخه وو عبارت دي له: قاسم، عبدالله او څلور لورګانې یې هره یوه زینب، رقیه ، ام کلثوم او فاطمه ده .
قاسم او عبدالله په وړکتوب کې وفات شوي دي.

د خدیجې رضي الله عنها مړینه:

له بندیز او محاصرې څخه ډېر وخت نه و تیر شوی چې خدیجې د پاک الله دلوري اجل بلونکي ته لبیک وویل او له هجرت څخه درې کاله دمخه وفات شوه، نبي کریم ﷺ ددې په مړینه ډېر سخت غمجن شو، پیغمبر ﷺ یې قبر ته ښکته شو او په خپلو مبارکو لاسونو یې په قبر کې کېښوده، خدیجه رضي الله عنها د روژې په لسمه د ۶۵ کلونو په عمر له فاني

دنیا ستر ګې پټې کړې.
دا کال په " عام ألحزن " یعني د غم په کال ونومول شو ځکه په دې کال کې نبي کریمﷺ دوه مهم شخصیتونه له لاسه ورکړل چې خدیجه او ابو طالب وو. ځکه چې دادوه شخصیتونه د همیش لپاره دپیغمبرﷺ ملاتړي وو،او دپیغمبرﷺ سره یې بې کچه مینه درلوده او پر هغه زیات مهربانه وو .ددوې په مرګ پیغمبر (ص)یوازې پاتې شو او په کورنۍ کې یې بل مرستندوی او ملاتړی نه درلود. پیغمبرﷺدخدیجې له وفات څخه وروسته واده وکړ مګرد خدیجې (رض)مینه دپیغمبرﷺ په زړه کې دژوند تر اخرنیو شیبو پورې ځای نیولای و او تل به یې د هغې یادونه کوله.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

امهات المؤمنین:
امهات المؤمنین هغه کُنیه ده چې قرآن کریم د نبي کریم (ص)میرمني په هغې عزتمنې کړیدې. الله جل جلا له فرمایي:{ وأزواجه أمهاتهم } [الأحزاب : ۲]
ددې کنیې له اطلاق څخه موخه د نبي کریم (ص)له رحلت وروسته ددغو بیبیانو سره د نکاح د حرمت اعلان و. داکنیه د هغې ویاړمنې امتیازي نښې په څیر وه چې دوې ته د احترام، درناوي او د دعوت په لار کې د نه ستړیدونکو هلو ځلو لپاره ورکړل شوه.

ارزونه

۱. خدیجه رضي الله عنها څوک وه؟
۲. هغه لاملونه چې د پیغمبرﷺ سره د خدیجې(رض) د واده د ترغیب باعث شوې څه و؟ بیان یې کړئ.
۳. خدیجې رضي الله عنها به نبي کریمﷺ سره همدردې کوله هغه ته به یې تسلي ورکوله، دا موضوع شرحه کړئ .
۴. له امهات المؤمنین څخه مراد څه دی ؟ او دا ځانګړتیا چې الله تعالی هغوې ته ورپه برخه کړه څه مطلب افاده کوي؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پټه بلنه (سري دعوت)

پیغمبرﷺ د رسالت په رسولو او د توحید او د یو الله د عبادت په لور د خلکو په رابللو مامور شو، نو رسول اللهﷺ دخپل رسالت تبلیغ څرنگه او له کومه ځایه پیل کړ ؟ او د خلکو غبرگون ددې نوې بلنې په وړاندې څرنگه و.

د پټې بلنې پیل: د مدثر سورت د څو آیتونو له نازلیدو وروسته نبي کریم (ص) خپل دعوت او بلنه د یو الله په لورې پیل کړه.

ولی د دعوت پیل په پټه وشو؟

رسول الله (ص)په داسې قوم کې ژوند کاوه چې پرته له بت پرستۍ یې بل کوم دین نه درلود، ددوې دلیل د بوتانو په عبادت کې دا ؤ چې د دوې پلرونو د بتانو عبادت کاوه.
د ستونزو او شخړو په حل کې یې پرته له تورې بله لاره نه پیژندله. د دې سره سره یې په عربي جزیره کې دیني زعامت او مشري درلوده.
په داسې شرایطو کې د حکمت غوښتنه دا وه چې بلنه باید په پټه مخکې ولاړه شي څو د مکې خلک په یو ځلي او ناڅاپي توگه له یو پارونکي کار سره مخامخ نشي، نو لدې امله به پیغمبر (ص)خلک په پټه او سري توگه اسلام ته رابلل.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا گروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

بلنه له کومه ځایه شروع شوه؟

رسول اللهﷺ به لومړی هغه چاته دعوت وړاندې کولو چې له ده سره ډېر نژدې او دکورنۍ غړي او دوستان به یې و. رسول اللهﷺ هغه کسان اسلام ته رابلل چې به په نیکو صفاتو پیژندل شوي و، لکه:دحق طرفداران، د خیر او اصلاح خاوندان،ریښتوني،او د اسې نور.

داسی خلکو به ضرور دپیغمبر ﷺ بلنه منله،اود پیغمبر ﷺ په خبرو به یې باور کاوه، دوی اسلام اوداسلام پیغمبر ته پوره اخلاص درلود، اود ژوند تر اخري سلګۍ پورې به د بې ساري قربانۍ او سرخندنې سره داسلام په خدمت کې وو.

دوی د اسلام په تاریخ کې د اسلام په لومړیو مخکښانو(السابقون الاولون) وپیژندل شول. ددې ډلې په سر کې د پیغمبر ﷺ بي بي ام المؤمنین حضرت خدیجه بنت خویلد ،ابو بکر صدیق، علي بن ابي طالب او زید بن حارثه وو. دا ډله د دعوت په لومړنۍ ورځ په اسلام مشرفه شوه. بیا حضرت ابو بکر صدیق د دعوت په کار کې فعاله ونډه واخیسته او د خپل قوم په منځ کې یې دعوت پیل کړ، خپل ډیر نږدې او د باور وړ کسان یې اسلام ته را وبلل لکه: عثمان بن عفان، زبیر بن عوام، عبدالرحمن بن عوف ، سعد بن ابي وقاص او طلحه بن عبید الله د ابو بکر صدیق په بلنه په اسلام مشرف شول چې دوی هم د اسلام له لومړنیو مخکښانو څخه شمېرل کیږي. له هغه وروسته ابو عبیده عامر بن جراح ، ابو سلمه بن عبدالاسد ، ام المؤمنین ام سلمه، ارقم بن ابي ارقم ، عثمان بن مظعون، عبدالله بن جحش او ډیر نور په اسلام سر لوړي شول، او دا ټول د قریشو له قبیلې څخه وو. د قریشو پرته د اسلام په مخکښانو کې داکسان وو: عبدالله بن مسعود ، مسعود بن ربیعه، بلال بن رباح حبشي، صهیب بن سنان رومي، عمار بن یاسر او د هغه پلار یاسر، موريې سمیه او عامر بن فهیره. له یادو شوو ښځو څخه پرته د اسلام په مخکښنو ښځو کې ام ایمن، ام الفضل لبابه بنت حارث،او اسماء بنت ابي بکر صدیق وې.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طریقې سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- رسول الله (ص)پټ دعوت څرنګه پیل کړ او څومره موده یې دوام وکړ؟
۲- داسلام له لومړنیو اوسابقینو له جملې څخه د ښځو کسانو نومونه واخلئ؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دار الارقم (د رهبرۍ مرکز)

د پټې بلنې مرکز: د ارقم کور د پټې بلنې مرکز و چې مسلمانان به هلته را ټولېدل. هره نوې وحې به يې د پيغمبرﷺ څخه اورېدله ، رسول اللهﷺ به هغوی ته د قرآن کريم تلاوت کاوه او د الله جل جلاله صفات به يې ورته بيانول: احکام، اخلاق، او د اسلام د مقدس دين آداب يې هغوی ته ښودل، هغوی پوښتنې به يې ځوابولې، او د خپل نظر لاندې يې د اسلامي لارښوونو سره سم تربيه کول.

په دار الارقم بن ابي ارقم کې به اصحابو د اسلام د اساسي ارزښتونو لکه: توحيد، تقویٰ، صبر، زغم، تېرېدنه، تحمل، ثبات، ورورګلوی، صدق، وفاء، امانت، ايثار، يو له بل سره مرستې او يووالي په اړه درسونه زده کول.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په طريقې سره تکرار کړي.

ولې د ارقم کور؟

د مشرتابه د مرکز لپاره د ارقم د کور په غوره کولو کې ګڼ لاملونه وه چې ځينې يې دا دي:

۱. د ارقم د مسلمانيدو په هکله خلکو معلومات نه درلود. له دې امله د هيچا په خيال او خاطر کې دا خبره نه تيريده چې محمدﷺ د خپلو يارانو سره د ارقم په کور کې غونډې جوړوي.

۲. ارقم بن ابي الارقم د مخزوم له قبيلې څخه ؤ، او هغه داسې قبيله وه چې د بني هاشمو په وړاندې يې د جګړې او سيالۍ بيرغ پورته کړی و.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. ارقم بن ابي الارقم يو شپاړس کلن ځوان و ، چې په اسلام مشرف شوی، د عربو عادت دا و چې دوی به عموما خپلې غونډې د مشرانو په کورونوکې کولی له همدې کبله هیڅکله دا تصور او ګمان نه کیده چې محمدﷺ به داسې غونډې د یو ځوان په کور کې وکړي.

پټې بلنې څو کاله دوام وکړ؟

دری کاله په همدې توګه تیر شول دعوت په پټه چلیده، او دعوت په افرادو پورې منحصر ؤ، د دې مودې په اوږدو کې یوه مؤمنه ډله منځ ته راغله چې یو بل ته يې د وروری لاسونه ورکړل یو د بل ملاتړ او هلې ځلې يې کولې چې د اسلام پیغام خلکو ته ورسوي.

پیغمبرﷺ خپل دعوت د خلکو په منځ کې په ښکاره ډول اعلان نکړ خو په قریشو کې مشهور شوی ؤ او د اسلام پاک نوم د مکې مکرمې په ګوډ ګوډ کې خپور شوی ؤ. خلکو هر ځای د دې دعوت په هکله خبرې کولې، ځینو خلکو لکه: ابوجهل،او ابو لهب په یو شمیر مؤمنانو ظلم کاوه خو سره له دې هم مشرکانو دې کار ته ډیره پاملرنه نکوله ځکه چې پیغمبرﷺ لاتر دې دمه داسلام دعوت نه وو ښکاره کړی، تر څو وحې نازله شوه او نبي کریمﷺ يې د باطلو عقیدو سره د مقابلې او د بتانو په رټلو مکلف کړ.

ارزونه

۱. ارقم بن ابي ارقم څوک ؤ؟
۲. اصحابو په دار الارقم کې څه زده کول؟
۳. ولی دارالارقم د غونډو لپاره مرکز وټاکل شو؟

کورنۍ دنده

د لوست عمده مطالب په خپل تعبیر سره ولیکئ،او یو مناسب عنوان ورته وټاکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ایمان او ثبات

عن سفیان بن عبد الله رضي الله عنه قَالَ: قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللهِ! قُلْ لِي فِي الإِسْلامِ قَولاً لاَ أَسْأَلُ عَنْهُ أَحَداً غَيْرَكَ. قَالَ: «قُلْ آمَنْتُ بِاللهِ، ثُمَّ اسْتَقِمْ» رواه مسلم.

د راوي پېژندنه:

نوم يې سفيان د پلار نوم يې عبدالله د طائف اوسيدونکی دی د حضرت عمر رضي الله عنه د خلافت په موده کې د طائف والي ؤ.

د کلمو معنا:

۱- لاَ أَسْأَلُ:	پوښتنه ونه کړم.
۲- قَولاً :	خبره
۳- قُلْ:	ووایه
۴- ثُمَّ اسْتَقِمْ:	بیا په همدغه مستقیمه لاره ټینګ اوسه.

د حديث شريف معنا:

له حضرت سفيان بن عبدالله رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر ﷺ ته مې عرض وکړ. ای د الله پيغمبره! د اسلام په باره کې راته يوه داسې خبره وکړه چې په دې اړه له تا څخه وروسته له بل چا څخه د پوښتنې ضرورت پاتې نشي. نو يې وفرمايل: ووايه په الله ايمان لرم او بيا پرې ټينګ اوسه.

د حديث شريف حکمت:

مؤمن د ايمان له برکته هېڅکله نه پرېشانه کېږي، ځکه چې دی پر هغه پرورد ګار ايمان او عقيده لري چې د ټولو کايناتو مالک او متصرف دی هر څه د هغه په لاس کې دي، او مؤمن په دې هم پوهېږي چې يوازې ماديات د انسان ټول مشکلات نشي حل کولای او د ده اړتياوې نه پوره کوي په همدې بناء د خپل پرودګار په بندګۍ او اطاعت کلک ولاړ وي.

او په نتيجه کې هغه مؤمن چې د ايمان په غوښتنو ثابت ولاړ وي د ده د ذهن او فکر څخه هر ډول تشويشونه او غمونه لرې کوي. صبر، حوصله، برده باري ورته په برخه کوي چې د برياليتوب راز يوازې په استقامت کې نغښتې دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کونکي دې په ټولنيز، اقتصادي، او امنيتي اړخونو کې په الله تعالی د ايمان مثبتې اغيزې د غير اسلامي ټولنو سره په مقايسه کولو بيان کړئ.

د استقامت هدف:له استقامت څخه هدف يې له کمي او زياتي څخه د اسلام پر سمې لارې تلل او په پوره ډول د الله د ټولو اوامرو پيروي کول او له نواهيو څخه يې ځان ساتل دي.

د استقامت ګټه: استقامت د مسلمان سره د الله تعالی په بندګۍ کې کومک کوي، او د شيطاني وسوسو او نفسي خواهشاتو په مقابل کې يې سر لوړی کوي د خپلې سعيې او کوښښ د ضايع کېدلو مخه نيسي او د دنيا او آخرت د نېکمرغۍ لامل ګرځي.

د حديث شريف ګټې:

۱. په الله تعالی باندې د ايمان ارزښت: په الله تعالی ايمان درلودل دومره مهم او ارزښتناک کار دی چې پيغمبر ﷺ د سوال په ځواب کې لوی عنوان و ټاکه.

۲.د استقامت لزوم: انسان د خپل برياليتوب لپاره دوو ارزښتناکو قوي قوو ته اړتيا لري چې يوه يې باطني او بله يې خارجي ده، باطني قوه يې په الله تعالی باندې کامل ايمان دی او خارجي قوه يې په ايمان باندې استقامت دی.

۳.د دين زده کړه: د دغه صحابي له سؤال څخه معلومېږي چې هر مسلمان بايد د دين د زده کړې لپاره د علم او پوهې له خاوندانو څخه پوښتنې وکړي.

ارزونه

۱- له ثبات او استقامت څخه مراد څه دی؟

۲- د استقامت ګټې څه دي؟

۳- لاندې کلمې معنا کړئ.

أ- قُلْ آمَنْتُ بِاللهِ:　　　　ب-ثُمَّ اسْتَقِمْ:

کورنۍ دنده

دايمان د اهميت او پر هغه د استقامت د حتميوالی په باره کې يوه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د یتیم پالنه

عن سَهْلِ بْنَ سَعْد عَنْ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: قَالَ أَنَا وَكَافِلُ الْيَتِيمِ كَهَاتَيْنِ فِي الْجَنَّةِ وَقَرَنَ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ الْوُسْطَى وَالَّتِي تَلِي الْإِبْهَامَ . رواه ابو داود.

دراوي پېژندنه:

نوم يې سهل د پلار نوم يې سعد الساعدي د جاهليت په زمانه کې يې نوم حزن (غم) و، پيغمبر (ص) په سهل (ايماني) باندې ونوماو په ډېرو غزاګانو کې يې ګډون کړی دی او د هجرت په ۸۸ کال کې د ۹۴ کلونو په عمر وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- كَافِلُ:	پالونکی.
۲- الْيَتِيم:	هغه ماشوم چې پلار يا مور او پلار دواړه يې مړه وي.
۳- كَهَاتَيْنِ:	لکه دغه دوه (ګوتې).
۴- وَقَرَنَ بَيْنَ أُصْبُعَيْهِ:	دواړه ګوتې يې سره يو ځای کړې.

د حديث شريف معنا:

حضرت سهل (رض) له پيغمبر ﷺ څخه روايت کوي چې وبې فرمايل: زه او د يتيم پالونکی به په جنت کې يو د بل تر څنګ داسې نيږدې يو لکه د يو لاس دا دوه ګوتې . راوي وايي چې خپله منځنۍ او د شهادت ګوتې يې سره نيږدې کړې.

فعاليت

- زده کونکي دې يتيم ته د نه پاملرنې زيانونه په ډله ييز ډول بيان کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

په هره ټولنه کې لکه څرنګه چې پانګوال او سرمایه دار ژوند کوي فقیران، بې وزله او بې کسه یتیمان هم ژوند کوي، د اسلام مقدس دین موږ ته هڅوي چې د هغوی سرپرستي وکړو او دوی پرې نږدو چې په دغه حالت کې د یواځې والي احساس وکړي، که چېرې د دوی اړتیاوې او ضرورتونه پوره نه کړل شي نو تجربې دا ثابته کړې ده چې دغسې خلک اکثره بې نادرسته لوییږي، زړونه بې سخت وي، کینه او خطرناک فکرونه لري او بیا د اسلام دښمنان ورڅخه خپلو سترو اهدافو ته د رسېدلو لپاره کار اخلي او په ورانکارۍ پیل کوي، د راحت فضا خړه پړه او ژوندون په یو تریخ حقیقت بدلوي نو په همدې بناء د شتمنو او بډایو خلکو دا وظیفه ده چې د دوی تعلیم او سالم تربیت په خپله غاړه واخلي او خپله دیني وجیبه ترسره کړي او هم د لوی اجر او ثواب خاوندان شي.

فعالیت

- څنګه کولای شو له یتیمانو سره مرسته وکړو؟ په دې اړه خپل نظریات په ډله ییز ډول څرګند کړئ.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د یتیم د پالونکي مقام: پیغمبرﷺ د یتیم پالونکي ته دا زېری ورکړی دی چې هغه به د قیامت په ورځ د پیغمبرﷺ ترڅنګ ولاړ وي.

۲- په ښوونه کې د تعلیمي وسائلو څخه استفاده: د دې لپاره چې مطلب د مخاطب په ذهن کې ښه ځای ونیسي پیغمبرﷺ د خپلو مبارکو ګوتو له اشارو څخه کار واخیست.

ارزونه

۱- یتیم چا ته ویل کېږي او د هغې پالنه د چا په غاړه ده؟

۲- د یتیم د پالونکي مقام څه دی؟ واضح یې کړئ.

۳- د پورتني حدیث شریف ګټې ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

- په دې اړوند چې یتیم دې له کومه حیثه د پاملرنې وړ وګرځي، یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مرسته او کومک

عَنْ عَبدِ الله بنِ عُمرَ رضي الله عنهما أَنَّ رسولَ اللّٰهِ صلى الله عليه وسلم قال: «اَلمُسْلِمُ أخُوْ المُسْلِم، لا يَظْلِمُهُ، ولا يُسْلِمُهُ، و مَنْ كَانَ فِيْ حَاجَة أخِيْه كانَ اللهُ فِيْ حَاجَتِه، وَمَنْ فرَّجَ عَنْ مُسْلِم كُرْبَةً فرَّجَ اللهُ عَنْهُ بِهَا كُرْبَةً مِنْ كُرَبِ يَومِ القِيامَةِ، وَمَنْ سَترَ مُسْلِماً سَترَهُ الله يَوْمَ القِيَامَةِ». رواه البخاري.

دراوي پېژندنه:

نوم يې عبدالله د پلارنوم يې عمر او په قوم قريش دی په مکه مکرمه کې په اسلام مشرف او بيايې مديني منورې ته هجرت وکړ. په صحابه کرامو کې د فقهاوو له جملې څخه و، له نبي کريمﷺ څخه يې زيات شمير احاديث روايت کړي دي او د هجرت په ۷۳ کال وفات شو.

د کلمو معنا:

۱- کُرْبَةً :	کړاو اوستونزه.
۲- فَرَّجَ:	ليرې يې کړي.
۳- سَتَرَ:	عيب يې پټ کړ.

د حديث شريف معنا:

له عبدالله بن عمر څخه روايت دی چې پيغمبرﷺ وفرمايل: مسلمان د مسلمان ورور دی، نه تيری وربانديې کوي او نه يې تيري کونکو ته سپاري، او هر

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوک چې د خپل ورور اړتیا پوره کړي الله تعالی به د ده اړتیا پوره کړي. او هر څوک چې د یو مسلمان مشکل حل کړي الله تعالی به یې د قیامت په ورځ مشکلات اسانه کړي. او هر چا چې پر یو مسلمان پرده واچوله الله تعالی به یې د قیامت په ورځ پرده وساتي.

فعالیت

- په پورتني حدیث شریف کې د مرستی او کومک ښې اغېزې په ډله ییز ډول بیان کړئ.

د حدیث شریف حکمت:

الله تعالی دوه وروڼه یا خویندې اویا د یوې کورنۍ غړي فطرتاً داسې پیداکړي دي چې ځانګړې مینه او محبت یې تر منځ وي او د تل لپاره یو بل د سعادت او هوساینې په فکر کې وي که اړتیا ور پیښه شي او یا له کومې ستونزې سره مخامخ شي د حل لپاره یې د خپل توان مطابق هلې ځلې کوي، او هېڅکله هم پر یو بل تیری نه کوي او نه یو بل غلیم ته سپاري، نو ځکه پیغمبر ﷺ په دې حدیث شریف کې ټول مسلمانان د یوې کورنۍ د غړو او په خپلو کې د خویندو او وروڼو په څیر بللي دي او له داسې اعمالو څخه چې دغه اړیکې پرې کوي او له منځه یې وړي منع کړي دي لکه ظلم، تېری او داسې نور. او دیوې دیني دندې په توګه یې د یو بل د غم خوړلو او ستونزو د حل کولو او د نورو له عیبونو څخه سترګو پټولو ته خپل پیروان را دعوت کړي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کونکی دې په خپل ګروپ کې دديې لوست حديث شريف په صحيحو الفاظو سره ووايي.

د حديث شريف ګټې:

۱- مسلمانان په خپلو کې خويندې او ورونه دي. بايد چې د يوې کورنۍ د غړو په خير سره ژوند وکړي.
۲- مسلمان پر مسلمان ظلم نه کوي او ظلم کول په هيچا هم روانه دي.
۳- مسلمان خپل مسلمان ورور دښمن ته نه سپاري.
۴- مسلمان د خپل مسلمان ورور د اړتياو د پوره کولو په فکر کې وي.
۵- يو مسلمان د بل مسلمان عيب پټوي. بې عيبه انسان نشته رينښتينی مسلمان د خلکو ښه صفتونه بيانوي او بدۍ يې پټوي.
۶- د دې ټولو کارونو په بدله کې الله تعالی له خپل بنده سره همدغه شان مرسته او کومک کوي.

ارزونه

۱- يو مسلمان د بل مسلمان په باره کې بايد څرنګه احساس ولري؟
۲- د څه لپاره د نورو په عيبونو پرده اچوو؟
۳- د لاندې کلمو معنا څه ده؟

(c) ketabton.com: The Digital Library

لا يَظْلِمُهُ:

ولا يُسْلِمُهُ:

فَرَّجَ:

كُرْبَةً:

سَتَرَ مُسْلماً:

سَتَرَهُ اللّهُ:

کورنۍ دنده

څرنګه کولای شو د خپلو ټولګیوالو او ګاونډیانو سره مرسته وکړو؟ تر دې عنوان لاندې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمان پېژندنه

عن عبدِالله بنِ عَمرو عن النبي صلى الله عليه و سلم قال: «اَلْمُسلِمُ مَن سَلِمَ المُسلِمُونَ مِن لِسَانِه وَ يَدِه و الْمُهاجِرُ مَن هَجَرَ مَا نَهَى اللهُ عنه» رواه البخاري

د راوي پېژندنه:

دغه راوي په اووم لوست کې پېژندل شوی دی.

د کلمو معنا:

۱. مِن لِسَانِه:	د هغه له ژبې
۲. وَ يَدِه:	د هغه له لاسه
۳. الْمُهاجِرُ:	پرېښودونکی
۴. مَن هَجَرَ:	چا چې پرې اېښې وي.
۵. مَا نَهَى اللهُ:	هغه څه چې الله تعالى منع کړي دي.

د حديث شريف معنا:

له حضرت عبدالله (رض) څخه روايت دی چې پيغمبر ﷺ وفرمايل: مسلمان هغه څوک دی چې نور مسلمانان يې د ژبې او لاس له ضرر څخه په امن وي او مهاجر هغه څوک دی چې له ګناهونو څخه ځان ساتي.

فعاليت

- زده کوونکي دې په ډله ييزه توګه د ژبې او لاس د ضررونو په هکله خپل معلومات وړاندې کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حدیث شریف حکمت:

انسان ته له دوو لوریو ضرر رسیدلای شي یو جسمي او فزیکی او بل معنوی او روحي. بناءً په دې حدیث شریف کې مسلمانان نورو ته د ژبې او لاس له هر ډول ضرر رسولو څخه منع شوي دي تر څو مسلمانان یو بل ته د متقابل احترام په فضاکی د عزت ژوند وکړي او له هر ډول تیري، بهتان، تمسخر، او ازار څخه خوندي وي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- د ژبې سپېڅلتیا: مسلمان په غور او سوچ سره خبرې کوي او د بدو الفاظو او کنځلو څخه ځان ساتي.

۲- د مسلمان له لاسه هېچا ته ضرر نه رسېږي.

۳- د ګناه له مجلسونو څخه لرې والی: مسلمان باید د ګناهونو له مجلسونو څخه خپل ځان لیرې وساتي او په پاک چاپیریال کې ژوند وکړي.

ارزونه

۱- پدې حدیث شریف کې له مهاجر څخه څوک مراد دی؟

۲- ولې یوازې د لاس او ژبې په ساتنه ټینګار شوی دی؟

کورنی دنده

پورتنی حدیث شریف له معنا سره په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اسلام پنځه بناوې

عَنِ ابنِ عُمَرَ رضي الله عنهما، قَالَ: قال رَسُول الله صلى الله عليه وسلم: بُنِيَ الإِسْلاَمُ عَلَى خَمْسٍ، شَهَادَةِ أنْ لاَ إلَهَ إلاَّ اللهُ ، وَأنَّ مُحَمَّداً رَسُولُ اللهِ ، وَإِقَامِ الصَّلاَةِ ، وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ وَصَوْمِ رَمَضَانَ، وَحَجِّ البَيْتِ. رواه البخاري.

د راوي پېژندنه:

دا راوي په لسم لوست کې معرفي شوی دی.

د کلمو معنا:

۱_ بُنِيَ:	بنا شوی دی.
۲_ خَمْسٍ:	پنځه.
۳_ إِقَامِ الصَّلاَةِ:	د لمانځه کول.
۴- إِيتَاءِ الزَّكَاةِ:	زکات ورکول.

د حديث شريف معنا:

حضرت عبدالله بن عمرﷺ وايي: چې پيغمبرﷺ وفرمايل: اسلام پر پنځو ستنو ولاړ دی:

۱_ په دې ګواهي ورکول چې پرته له اللهﷻ څخه بل معبود نشته (هيڅوک د عبادت او بندګۍ ور نه دی) او حضرت محمد ﷺ د اللهﷻ رسول دی.

۲_ د لمانځه اداء کول

۳_ د زکات ورکول

۴_ د حج د فريضې اداء کول ۵_ د رمضان د مبارکې مياشتې روژه نيول.

د حدیث شریف حکمت:

اسلام د سلم (صلح) او سلامتیۍ له مادې څخه اخیستل شوی او الله تعالی ته د غاړې اېښودلو په معنا دی چې بنده به د الله تعالی ټول امرونه مني او له نواهیو څخه به بې ځان ژغوري. په دې حدیث شریف کې د اسلام د مقدس دین له داسې تعمیر سره تشبیه شوی دی چې په پنځو محکمو ستنو ولاړ دی.

دغه پنځه ستنې دا دي:

د شهادت د کلمې لوستل: د اسلام بنسټ د الله تعالی په یووالي ایمان لرل دي چې یوازې همدغه ذات د کایناتو پیدا کوونکی او د عبادت او بندګۍ وړ دی او حضرت محمدﷺ یې بنده او پیغبر دی او د هغه پېغامونه یې انسانانو ته رسولي او د ژوند کولو او بندګۍ لارې یې ورته ښودلي دي.

لمونځ: له کلمې وروسته د اسلام مهم رکن لمونځ دی چې د ورځې پنځه وخته په هر نارینه او ښځه فرض دی. لمونځ مؤمن ته قوت ورکوي، لکه څنګه چې په قرآن عظیم الشان کې ویل شوي دي: ترجمه: ((ای مؤمنانو په صبر او لمانځه باندې مرسته وغواړئ)) (۱) د الله تعالی د یاد تر ټولو ستره وسیله لمونځ دی په دې باره کې قرآن عظیم الشان فرمایي: ((زما د یاد لپاره لمونځ وکړه)) (۲) لمونځ د مؤمن ژوند منظموي، له فحشا او منکراتو څخه یې منع کوي او زړه ته ډاډ ورکوي.

لمونځ یو ټولنیز عبادت دی خلکو ته د الله تعالی د احکامو په وړاندې د ټولو انسانانو د برابرۍ پېغام ورکوي.

زکات: زکات بله هغه ستنه ده چې اسلام ورباندې ولاړ او د پاکۍ او ودې په معنی دی. زکات یوازې مالي مرسته نه ده، بلکې د لمانځه، روژې او حج په څېر یو عبادت دی. د زکات په ورکولو مؤمن د خپل رب امر پر ځای کوي او په پای کې یې د ثواب مستحق

(۱) د بقرې سورت، ۱۵۳ آیت

(۲) طه سورت، ۱۴ آیت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځي او همدغه ثواب دی چې د انسان اخروي ژوند جوړوي اوکه په ښه طریقه ورکړل شي د ټولنې د ټولو افرادو د ژوند سطحه لوړوي.

روژه: روژه هم د اسلام د بنا په حیث انسانان له ګناه څخه ژغوري او انسان ته د صبر، شکر او نظم درس ورکوي، د فقیرانو له حال څخه يې خبروي او د جسم د آرامۍ لامل ګرځي.

حج: ډېر فردي او ټولنیز حکمتونه لري، د حج په کولو سره د انسان ګناه بښنل کېږي او زړه يې پاکېږي، انسان عبادت او بندګۍ ته هڅوي، ایمان قوي کوي، د اسلام تېر برم را یادوي او د اسلام په لارکې د رسول الله ﷺ او یارانو سربښندنې او قهرمانۍ يې را ژوندۍ کوي.

حج په میلیونونو انسانان بې له دې چې د رنګ، ژبې، قومیت، دولت، فرهنګ، مقام او منصب توپیر یې په نظرکې ونیول شي د یو ګډ هدف او موخې لپاره په یو ځای را ټولوي او دا څرګندوي چې په مسلمانانوکې د ورور ګلوۍ او برابرۍ اړیکې خومره کلکې او غښتلې دي، نو دغه دین یوازینی دین دی چې ټول خلک په یوه محور راټولوي او د دنیا او اخرت د نېکبختۍ په لور يې بیايي.

د حدیث شریف ګټې:

۱_ اسلام پر پنځو بناوو ولاړ دی.

۲_ لمونځ فرض دی.

۳_ روژه فرض ده.

۴_ زکات په بډایه او شتمنو مسلمانانو څوک چې د نصاب خاوندان وي فرض دی.

۵_ حج فرض دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې په ډله ييز ډول د اسلام د ارکانو په باره کې سره خبرې وکړي.

ارزونه

۱_ اسلام څو بناوې لري؟

۲_ د لمانځه د اهميت او ارزښت په باره کې مو څه زده دي؟

۳_ د حج ځينې حکمتونه ذکر کړئ.

کورنۍ دنده

د دې لوست حديث شريف حفظ کړئ او له معنٰى سره يې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

حياءٌ

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ عُقْبَةَ بْنِ عَمْرٍو قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنَّ مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى إِذَا لَمْ تَسْتَحِ فَاصْنَعْ مَا شِئْتَ. رواه البخاري

د راوي پېژندنه:

نوم يې عقبه کنيه يې ابو مسعود او په کوفه کې زېږېدلی دی، د هجرت په ۴۰ کال د حضرت علي رضي الله عنه د خلافت په دوره کې وفات شوی دی.

د کلمو معنا:

۱- مِمَّا أَدْرَكَ النَّاسُ:	هغه څه چې خلکو له مخکينيو څخه زده کړي دي.
۲- مِنْ كَلَامِ النُّبُوَّةِ الْأُولَى:	هغه څه چې د ټولو انبياوو عليهم السلام شريعتونو ورباندې اتفاق کړی دی.
۳- إِذَا لَمْ تَسْتَحِي:	کله دې چې حيا نه لرله.
۴- فَاصْنَعْ:	نو کوه.

د حديث شريف معنا:

ابو مسعود رضي الله عنه څخه روايت دی چې پيغمبر صلی الله علیه وسلم وفرمايل: د تېرو شوو پيغمبرانو له ويناوو څخه چې خلکو زده کړې، يوه دا خبره مهمه ده چې کله دې حيا نه لرله، نو څه چې دې خوښ وي کوه يې.

فعاليت

- آيا په زده کړه او ښوونه کې حيا کول ښه دي.

د حديث شريف حکمت: حيا څه ته وايي؟ حيا د هغه انساني کيفيت نوم دی چې سړی له هرې غير مناسبې خبرې او ناوړه کار څخه کرکجن کوي، انسان بايد د هر چا څخه زيات له الله تعالی څخه حيا ولري. کوم شی چې ټولنه فاسدوي

اخلاقي فساد دی او حیا داسې یو نېک صفت دی چې انسان له ټولو بدیو او ناوړه کارونو څخه منع کوي، ځکه خو اسلام حیا د ایمان ارزښتناکه څانګه بللې ده او فرمایلي یې دي چې مسلمانان دې دغه خوی په ځان کې پیدا کړي، خپله ټولنه دې له بربنډتوب او بې حیایۍ څخه چې د ډول ډول ناروغیو لامل کېږي وساتي او د خلکو د تشویش مخنیوی دې وکړي.

د حیا ثمره:

د حیا پایلې همیشه ګټورې وي، لکه څنګه چې پیغمبرﷺ فرمایلي دي ((**الحیاء لایاتي الابخیر**)) حیا یوازې خیر او ښېګڼه زېږوي. په بل حدیث شریف کې فرمایي:

((حیا او ایمان تل ملګري وي هرکله چې یو له دوی دواړو څخه نه وي بل به بې هم نه وي)).

فعالیت

- زده کوونکي دې د حیا په باره کې سره خبرې وکړي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- حیا د ټولو پیغمبرانو له لارښوونو څخه ده.
۲- د حیا اهمیت: حیا انسان له فحشاء، منکراتو او خپل سریو څخه منع کوي.
۳- حیا انسان ته قدر ارزښت او عزت ورپه برخه کوي.

ارزونه

۱- حیا تعریف کړئ.
۲- د حیا حکمت بیان کړئ.
۳- انسان تر ټولو زیات باید له چا څخه حیا ولري؟

کورنۍ دنده

د بې حیایۍ په باره کې یوه لنډه مقاله ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نېشه يي توکي

عَنْ اُمِ سَلَمَةَ رضي الله عنها قَالَتْ: (نَهي رَسُولُ الله ﷺ عَنْ كُلِّ مُسْكِرٍ وَمُفْتِرٍ). رواه ابو داود

د راوي پېژندنه:

نوم يې حضرت ام سلمة ﵂ د بنو مغيره قبيلې ته منسوبه ده، له لومړنيو مسلمانانو څخه ده، ام سلمة﵂ د هغو مهاجرينو له جملې څخه ده چې حبشې او مدينې ته يې هجرت کړی دی. هغه د خپل مېړه ابو سلمة له وفات څخه وروسته د هجرت په څلورم کال د شوال په مياشت کې د پيغمبرﷺ په نکاح کې راغله او د امهات المؤمنين په صف کې داخله شوه له ۳۰۰ څخه زيات احاديث يې له پيغمبرﷺ څخه روايت کړي دي او بالآخره د هجرت په دیارلسم کال د ۸۴ کالو په عمر وفات شوه.

د کلمو معنا:

۱- مُسْكِرٍ: نېشه کوونکی او د عقل له منځه وړونکی.

۲- مُفْتِرٍ: سستوونکی.

د حديث شريف معنا:

حضرت ام سلمة﵂ راويت کړی چې پيغمبرﷺ د هر هغه څه له استعمال څخه منع کړې ده چې نېشه راولي او عقل خرابوي او يا عقل کمزوری کوي.

د حديث شريف حکمت:

د اسلام له مهمو هدفونو څخه يو هم د عقل، ځان او مال ساتنه او د الله تعالٰی له نعمتونو

(c) ketabton.com: The Digital Library

څه د ګټې اخیستلو د ښو لارو ښودنه ده، الله تعالیٰ انسان ته د عقل په واسطه له حیواناتو څخه غوره والی ورکړی دی، ځرنګه چې انسان د خپل عقل په وسیله ښه له بدو او ګټه له زیان څخه توپیر کولی شي او د خپل عقل په پراختیا کولای شي، د ترقي او پرمختګ لارې هوارې کړي.

لدې کبله د اسلام مقدس دین د عقل د ساتنې لپاره ټول نېشه يي توکي چې په لومړي سر کې يې شراب ځای لري حرام کړي دي، ځکه چې د دغو توکو استعمال د مختلفو جرمونو، لکه ځان وژنه، غلا، تېري، بد امنۍ د صحت خرابوالي او داسې نورو لامل ګرځي.

د حدیث شریف ګټې:

۱- ټول مستي راوستونکي او سستوونکي، لکه شراب او د نېشه يي توکو مختلف ډولونه حرام دي.

۲- نېشه کوونکي توکي که لږ وي او که ډېر وي حرام دي.

۳- له نېشه يي توکو څخه هر ډول ګټه اخیستل حرام دي.

۴- د اسلام مقدس دین انسان د ځان او عقل د ساتنې مسؤول ګڼي.

ارزونه

۱- په اسلام کې د نېشه يي توکو حکم څه دی؟

۲- د شرابو او نېشه يي توکو زيانونه بيان کړئ.

۳- د درس مفهوم په لنډ ډول بيان کړئ.

کورنۍ دنده

د نېشه يي توکو د زيانونو په اړه يوه مقاله وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جماعت لمونځ

۱. د جماعت د لمانځه حکم:

د جماعت لمونځ مؤکد سنت دی.

۲. څوک د امامت حق لري؟

په امامت کې د لومړيتوب حق په ترتيب سره لاندې کسان لري:

۱- لومړی د امامت حقدار هغه څوک دی چې عالم وي، يعنې په شرعي مسايلو او خاصتاً د لمانځه په احکامو پوهېږي.

۲- که چېرې داسې څوک نه وي بيا هغه څوک دی چې د قرآن کريم قاري او يا چې قرآن ښه تلاوت کړای شي.

۳- که عالم او قاري هم پيدا نه شي بيا به متقي او پرهېزګار سړی مخکې کېږي.

۴- او که په تقوی کې ټول سره يوشان وي بيا به هغه څوک مخکې کېږي چې په عمر کې تر نورو مشر وي.

۳- د اقتداء احکام:

۱. د فرض کوونکي لمونځ په فرض کوونکي پسې په داسې حالت کې روا دی چې دواړه يو فرض له غاړې څخه ساقطوي، يعنې دواړه د ماسپښين فرض کوي، خو که يو د مازيګر څلور رکعته او بل د ماسپښين لمونځ کوي بيا يو بل پسې نيت کول صحيح نه دي.

۲. تيمم کوونکی د اودس کوونکی امام کېدی شي.

۳. پښې وينځونکی د مسحې کوونکي مقتدي کېدی شي.

۴. په ناست پسې ولاړ درېدی شي.

۵. څوک چې رکوع او سجده کوي په اشاره کوونکي پسې يې اقتداء صحيح نه ده.

۶. د نفل کوونکي اقتداء په فرض کوونکي پسې صحيح ده.

۷. د غير معذور لمونځ په معذور پسې روا نه دی.

۸. په جامه پټ سړی د لوڅ سړي مقتدي کېدای نه شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. په جماعت سره د فرض لمونځ موندل:

کله چې يو چا پر سنتو، فرضو يا قضايي لمونځ ځانته پيل وکړ، بيا جماعت ودريد، خپل لمونځ دې په ولاړه باندې په سلام ګرځولو پرېږدي او په جماعت کې دې شريک شي.

۵. په يو جومات کې د جماعت د تکرار حکم:

د کلي په جومات کې په يو آذان او اقامت د جماعت تکرار مکروه دی. مخصوصا چې دغه کار د يوې ډلې له خوا هميشه تکرار شي، ځکه دا د تفرقې لامل ګرځي.

د کلي جومات: هغه مسجد دی چې امام او مقتديان يې معلوم وي.

۶. په لاندې ځايونو کې د جماعت تکرارول روا دي:

۱. د لارې په جومات کې.

۲. هغه جومات کې چې ټاکلی امام او مؤذن ونه لري او هر وخت بېل بېل خلک راځي او لمونځ پکې کوي.

ارزونه

۱. لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووايast:

أ- د جماعت لمونځ څه حکم لري او په امامت کې د لومړيتوب حق په ترتيب سره بيان کړئ.

ب- د اقتداء ځينې احکام په لنډ ډول بيان کړئ.

ج-په کومو ځايونو کې د جماعت تکرارول روا دي؟

کورنۍ دنده

لوست په خپلو کتابچو کې وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جُمعې او د اخترونو لمونځونه

۱. د جُمعې د لمانځه حکم:

د جُمعې لمونځ فرض عین دی.

۲. د جُمعې لمانځه د وجوب شرطونه:

د جمعې لمانځه د وجوب شرطونه دادي:

۱. نارینتوب: په ښځو باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دی.

۲. مقیم توب: په مسافر باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دی.

۳. امنیت: په هغه چا باندې چې امنیت یې تر ګواښ لاندې وي د جُمعې لمونځ فرض نه دی.

۴. د سترګو روغوالی: په ځای ناست ړوند باندې د جُمعې لمونځ فرض نه دي.

۳. د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه:

۱. د جُمعې لمونځ په ښار یا په هر هغه ځای کې چې امیر او قاضي ولري صحیح دی.

۲. د جُمعې لمانځه امام باید خپله د سیمې واکمن وي او یا خو د هغه استازی وي.

۳. د جُمعې لمونځ به د ماسپښین په وخت کې اداء کېږي نو له ماسپښین څخه مخکې او وروسته د جمعې لمونځ نه صحیح کېږي.

۴. جومات ته به هر څوک ننوتلی شي او هېڅوک به ترې نه منع کېږي.

۵. په جماعت به ادا کېږي او پرته له جماعت څخه یوازې نه کېږي، او د جماعت کمه اندازه درې تنه دی او دوی لپاره خطبې ته حاضریدل شرط نه دي، ځینې وایي که درې تنه د امام په شمول حاضر شي د جُمعې لمونځ ورسره

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي.
۶. خُطبه: له عربي څخه پرته په بله ژبه هم جواز لري.
۷. باید خطبه د لمانځه څخه مخکې ووایي.

فعالیت

- یو زده کوونکی دې عملاً د جُمعې لمونځ د خپلو ملګرو په وړاندې په لنډه توګه تمثیل کړي.

د اخترونو لمونځونه:

۱. د اخترونو د لمانځه حکم:

په ټولو هغو خلکو چې د جُمعې لمونځ پرې فرض دی د اختر لمونځ ورباندې واجب دی.

۲. د اخترونو د لمانځه د وجوب شرطونه:

د اخترونو د لمانځه د وجوب شرطونه کټ مټ د جُمعې د لمانځه د وجوب شرطونه دي.

۳. د اخترونو د لمانځه د صحت شرطونه:

د اخترونو د لمانځه د صحت شرطونه کټ مټ د جُمعې د لمانځه د صحت شرطونه دي، خو د جُمعې په خلاف خطبه د اخترونو په لمانځه کې د لمانځه څخه وروسته ویل سنت دي.

۴. د اخترونو د لمانځه لپاره د لمونځ کوونکي سنتونه:

۱. په ا خترونو کې غسل کول سنت دي د ټولو مسلمانانو لپاره که لمانځه ته ځي او یا نه ځي.
۲. خوشبویي لګول، غوره او پاکې جامې اغوستل.
۳. له چا سره د مبارکۍ په وخت کې ځان خوشحاله ښودل.
۴. د اخترونو په ورځ زیات خیرات او صدقه کول، همدا راز د سرسایې ورکول پر چا چې واجب وي.
۵. د لارې بدلول، یعنې تګ په یوه لار او راتګ په بله لار.
۶. د اخترونو د لمانځه څخه مخکې او وروسته نفل نه کول.

۵. د اخترونو د لمانځه کیفیت:

۱. امام او مقتدي به په شریکه د اختر د لمانځه نیت په ژبه باندې په داسې حال کې کوي چې لومړی به د امامت او دوهم به د اقتداء لفظ ورسره زیاتوي.
۲. امام او مقتدي دواړه به ثناء (سبحانک اللهم ....) په پټه وایي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳. د ثناء څخه وروسته به امام او مقتدي درى تكبيره په داسې حال كې وايي چې لاسونه به تر غوږو پورې پورته كوي او ترمنځ به يې لږ چوپ پاتې كېږي.
۴. بيا به امام (اعوذ بالله او بسم الله) په پټه او ورپسې فاتحه د سورت په ملتيا په جهر وايي.
۵. بيا به ركوع ته د ښكته كيدو تكبير وايي او ركوع به كوي.
۶. د قومې او سجدو څخه وروسته به دوهم ركعت ته د پورته كيدو لپاره تكبير وايي.
۷. كله چې دوهم ركعت ته پورته شو (بسم الله الرحمن الرحيم) به په پټه وايي.
۸. د (بسم الله) څخه وروسته به فاتحه د سورت سره يوځاى وايي.
۹. د سورت څخه وروسته او د ركوع څخه وړاندې به بيا درى تكبيره په داسې حال كې وايي چې لاسونه به غوږونو ته پورته كوي.
۱۰. بيا به وروسته په څلورم تكبير ركوع ته ښكته كېږي. ركوع او سجده به كوي.
۱۱. له تشهد، درود او دعاء څخه وروسته به سلام اړوي.
۱۲. وروسته د سلام څخه به امام پورته كېږي او دوه خطبې به وايي، كه چېرې كوچنى اختر وي په لومړۍ خطبه كې به د سرسايې او كه لوى اختر وي د قربانۍ او د تشريق د تكبيراتو احكام بيانوي.
۱۳. د دواړو خطبو ترمنځ به لږ ساعت كښېني او بيا به دوهمې خطبې ته پورته كېږي.

۶. د تشريق تكبيرونه:

الله اكبر - الله اكبر لا اله الاالله و الله اكبر الله اكبر و لله الحمد.

۷. د تشريق تكبيرونو حكم:

د تشريق تكبيرونه په هر بالغ مسلمان واجب دي.

۸. د تشريق د تكبيرونو وخت:

د عرفې د سهار د لمانځه څخه وروسته پيل او د تشريق د ورځو په اخري مازيگر پاى ته رسېږي (د اختر په څلورمه ورځ د مازيگر له لمانځه وروسته د تكبيرونو په ويلو سره پاى مومي.

فعاليت

- د شاګردانو څخه دې يو كس د اختر لمونځ په عملي بڼه تمثيل كړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

أ- د تشریق ورځې څو دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟

ب- د جمعې او اخترونو لمونځونه څه حکم لري؟

ج- د جمعې د لمانځه د صحت او وجوب شرطونه څو او کوم دي؟

د- د اختر د لمانځه له پاره د لمونځ کوونکي سنتونه په لنډ ډول بیان کړئ؟

۲- لاندې صحیح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د تشریق تکبیرونه په هر بالغ او نابالغ مسلمان واجب دي. (   )

ب- د اختر د لمانځه د صحت شرطونه کټ مټ د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه دي. (   )

ج- د تشریق تکبیرونه د عرفې د سهار لمانځه څخه وروسته پیل او په دیارلسم د ذی الحجې پای مومي. ( )

کورنۍ دنده

- د اختر د لمانځه طریقه په ترتیب سره په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کسوف او خسوف لمونځ

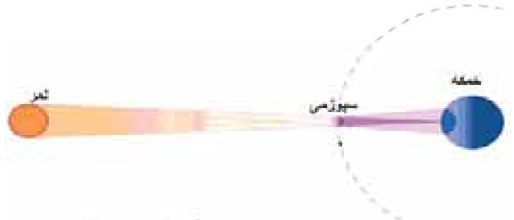

کسوف (دلمر تیاره کېدل)؟

۱. د کسوف معنا:

کسوف د لمر تړوالی او یا بې د روښنایۍ کموالي ته وايي.
کله چې سپوږمۍ د ځمکې او لمر ترمنځ واقع شي او د لمر د وړانګو مخه ونیسي نو کسوف (یا دلمر تیاره کېدل) منځ ته راځي.

۲. د کسوف لمانځه حکم:

د کسوف لمونځ مؤکد سنت دی.

۳. د کسوف لمانځه کیفیت:

د کسوف لمونځ دوه رکعته دی، په داسې شکل به کېږي لکه څنګه چې نور لمونځونه کېږي، خطبه، اذان او اقامت نه لري. امام به پټې په پټه قرائت لولي او د هغه چا په امامت به اداکېږي چې کوم د جُمعې امامت کوي، خوکه چېرې څوک امامت ته حاضر نه شو بیا به هر سړی په خپل کورکې ځانته دوه یا څلور رکعته لمونځ کوي.

۴. د خسوف لمونځ:

د خسوف معنا: د سپوږمۍ د سترګې تړوالی او یا بې د روښنایۍ کموالي ته خسوف وايي. کله چې ځمکه د سپوږمۍ او لمر ترمنځ راشي او دځمکې سیوری د سپوږمۍ پر مخ ولوېږي ، او دلمردهغو وړانګو چې په سپوږمۍ به لوېدلې ممانعت وشي نوخسوف (یا دسپوږمۍ تیاره کېدل) منځ ته راځي.

۵. د خسوف د لمانځه کیفیت:

د خسوف لمونځ د تل لپاره کورکې کېږي. همدا راز لمونځونه د زلزلو، او د ساري ناروغیو څخه د خلاصون په موخه هم کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲. د استسقاء لمونځ:

استسقاء باران غوښتلو ته وايي. په استسقاء کې دوه رکعته لمونځ کیږي او بیا امام خطبه وايي او دعا کوي.

- **مسایل**:

۱. د استسقاء په لمانځه کې لازمه ده چې الله تعالی ته د خشوع، عذر او زاریو اظهار وشي، او حتی څاروي هم له ځان سره صحرا ته یوړل شي.

۲. د ماشومانو او سپین ږیرو ویستل د استسقاء د لمانځه لپاره هم په کار دي، ځکه چې د الله جل جلاله رحمت په داسې ضعیفو رانازلیږي.

۳. د استسقاء په لمانځه کې به امام ډېر استغفار وايي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

أ- خسوف او کسوف څه معنا لري؟ تعریف یې کړئ.

ب- د خسوف لمونځ په کوم ځای کې کیږي؟ او پرته له خسوفه دا لمونځ په نورو کومو ځایونو کې کیږي رونبانه یې کړئ؟

ج- استسقاء څه معنا لري لغوي او اصطلاحي تعریف یې وکړئ؟

د- د استسقاء د لمانځه حکم ووایاست.

۲-لاندې صحیح جملوته (ص) او غلطو جملو ته (غ) ننبه کېږدئ:

أ- د کسوف او استسقاء لمونځونه مؤکد سنت دي. (   )

ب-د کسوف د لمانځه امام به د جمعې امام وي.(   )

کورنی دنده

د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې په ساده ژبه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جنازې احکام

۱. د جنازې تعریف:

کله چې مړی ښخولو ته برابر شي او د لمانځه او دفن لپاره وړل کیږي نو دې ته جنازه وايي.

۲. د ځنکدن د وخت آداب او سنتونه:

د ځنکدن حالت کې لاندې شیان سنت دي:

- ✓ د ځنکدن په وخت کې د شهادت کلمه ویل.
- ✓ د ناروغ د ځو تنوخپلوانو اويا دوستانو حاضریدل د ناروغ د ځنکدن په وخت کې مستحب دي، په دې خاطر چې که څه وصیت کوي نو هغوی دې واوري، او د شهادت کلمه ورته ورياده او تلقين کړي. (البته ناروغ باندې باید امر ونه شي چې کلمه ووایه ځکه کله ناروغ په ځان نه پوهيږي او کيداى شي منفي عكس العمل وښايي)
- ✓ کله چې روح له بدن څخه جدا شي نو بیا لازمه ده چې د مړي بدن په داسې توګه لکه چې ویده وي په ښکلې هيئت سره برابر شي ، سترګې يې پټې ، ځنه يې راټوله ، پښې او دواړه لاسونه اوار کړل شي. او که کوم څادر وي نو هغه دې پرې واچول شي.

۳. د میت حقوق:

هغه معلوم قرضونه چې پر میت باندې دي د هغو خلاصول او یا یې پر غاړه اخیستل.

- ✓ غسل ورکول.
- ✓ د جنازې لمونځ ورباندې اداء کول.
- ✓ په هدیره کې ښخول.

۴. د حقیقي شهید احکام:

- ✓ خپلې جامې یې کفن دی او بل نوی کفن ورته نه ورکول کېږي.
- ✓ هر هغه شی به ترې لرې کوي چې د کفن څخه زیات وي لکه: چپن، ساعت او داسې نور...
- ✓ غسل ورته نه ورکول کېږي.
- ✓ د جنازې لمونځ به ورباندې کوي.

۵. د متوفىٰ ماشوم حق:

(c) ketabton.com: The Digital Library

- ✓ د نوم ایښودل.
- ✓ غسل ورکول.
- ✓ د جنازې لمونځ ورباندې کول.
- ✓ په هدیره کې خښول.

۶. د میت د تکفین او تجهیز مصارف:

د میت د تجهیز، تکفین او ښخولو مصارف به د میت له خپل مال څخه ورکول کېږي. که چېرې کوم میت خپل مال ونه لري بیا به یې هغه خپلوان مصارف ګالي چې په کومو باندې یې نفقه واجبه ده، اویا د ده نه میراث وړي. خو که څوک داسې خپلوان هم ونه لري بیا به د بیت المال څخه دا مصارف ورکول کېږي.البته لازمه ده له هغو اضافي او سلاماتوونکو مصارفو څخه چې یوازې د تظاهر، ریا او د سیالۍ لپاره کیږي ډډه وشي، ځکه ډیر کله داسې کیږي چې د متوفی د کورنۍ د دوه چنده اذیت او تکلیف لامل ګرځي. (۱)

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. جنازه څه ته وایي؟

۲. د ځنکدن آداب او سنتونه کوم دي؟

۳. د میت حقونه کوم دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟

۴. د حقیقي شهید احکام په لنډ ډول ولیکئ.

د میت د تجهیز او تکفین مصارف له کوم ځای څخه ورکول کېږي؟

کورنۍ دنده

د پورتنیو سوالونو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

---

(۱) پورتنی لوست اضافي معلومات دي، او په امتحان کي شامل نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د میت لمبول او وربانديې د جنازې لمونځ کول

۱. د مړي لمبول:

۱. په یوه مناسب او مستورځاې کې به جامې ترې نه وکاږي او عورت به یې پټ کړي.

۲. د مړي حرمت دې وساتل شي او د عورت ځایونه دې په داسې شکل پرېمنځل شي چې غسل ورکوونکی دې خپلو لاسونو کې څه ونیسي تر څو لاسونه یې د مړي پر بدن ونه لګیږي او نه ولیدل شي.

۳. اودس دې ورکړل شي ، خو خوله او پوزه دې ورته نه پرېمینځي، بلکه خوله او پوزه به یې په یوه لمده ټوټه مسح کړي.

۴. بیا دې سر ورته پریمنځي.

۵. بیا دې په ټول بدن باندې اوبه ورواچوي،که صابون پرې ووهل شي بهتره ده .

۶. بیا دې ښي اړخ ورته پریمنځي او بیا دې چپ اړخ ورته پریمنځي ترڅو چې ټول بدن بې ومینځل شي .

څوک د میت د لمبولو لپاره مناسب او غوره دي:

دا بهتره ده چې میت د ده نږدې خپلوان کوم چې په لمبولو پوهیږي ولمبوي ، خو که داسې نه وي نو بیا دې داسې پرهیزګاره سړی ورته غسل ورکړي چې په لمبولو پوهیږي.

البته مړه ښځه به ښځه لمبوي. خو ښځه کولاې شي خپل میړه ومینځي.

۲. میت ته کفن ورکول:

* د کفن ورکولو حکم: مړي ته کفن ورکول فرض کفایي دي.

* د کفن ډولونه:

(c) ketabton.com: The Digital Library

کفن په درې ډوله دی:مسنونه کفن ،کفن کفایت او کفن ضرورت.

۱ - مسنونه کفن: په لاندې ډول دی:

قمیص: د ورمیږ څخه ترقدمونو پورې دمړي ټول ځان وربانديې پټیږي.

ازار: د مړي سر او ټول بدن پټوي او د قمیص د پاسه وراغوستل کېږي.

لفافه: دا هم د سر څخه د قدمونو پورې ده خو د ازار څخه يې اندازه زياته ده او د سر او پښو سره ترل کېږي.

البته د ښځې په کفن کې دوه ټوټې نورې هم اضافه کیږي : (خمار او خرقه)

خمار : ټکری د سر او د مخ لپاره

خرقه: یوه ټوټه د صدر (سینې) نه تر زنګونونو پورې

خمار او خرقه د لفافې نه مخکې وراغوستل کیږي .

۲ - کفن الکفایة: عبارت له ازار او لفافې څخه دی، او قمیص پکې نشته، خو ښځې لپاره به یو څادر (ټیکری) زیاتیږي.

۳ - کفن الضرورة: هغه ټوټه چې دکفایت دکفانه څخه کمه وي ، او میت دضرورت لپاره پکې تکفین شي. (۱)

۳. په مړي باندې د جنازې لمونځ:

✓ د جنازې د لمانځه حکم: دجنازې لمونځ لکه دمړي تجهیز، تکفین اوخښنول په مسلمانانو باندې فرض کفايي دی.

✓ د جنازې د لمانځه ارکان: د جنازې لمونځ دوه رکنه لري:

۱. څلور تکبیره.

۲. ودریدل.

- نیت یعني قصد او اراده د جنازې د لمانځه لپاره شرط دی.
- او د څلورم تکبیر څخه وروسته دواړو لوروته سلام ګرځول واجب دی.

---

(۱) د دې درس پورتنی برخه اضافي معلومات دي، او په امتحان کې شامل نه دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- د جنازې د لمانځه سنتونه:

✓ د لومړي تکبیر نه وروسته د حمد او ثنا ویل (سُبحَانَکَ اَللّٰهُمَّ وَ بِحَمدِکَ وَ تَبَارَکَ اسمُکَ وَ تَعَالَی جَدُّکَ وَ جَلَّ ثَنَائُکَ وَ لَا إِلَهَ غَیرُکَ).

✓ د دویم تکبیر نه وروسته د درود ویل: (أَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلَی مُحَمَّدٍ وَعَلَی آلِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیتَ وَ سَلَّمتَ وَ بَارَکتَ وَ رَحِمتَ عَلَی اِبرَاهِیمَ وَ عَلَی آلِ اِبرَاهِیمَ إِنَّکَ حَمِیدٌ مَجِیدٌ).

✓ د دریم تکبیر څخه وروسته مړي ته دعا کول او هغه ته مغفرت غوښتل ، په هر عبارت چې وي ، خو بهتره دا ده چې په مأثوره الفاظو باندې دعا وشي لکه :

• د بالغ مړي لپاره نارینه وي او که ښځینه : (أَللّٰهُمَّ اغفِر لِحَیِّنَا وَ مَیِّتِنَا وَشَاهِدِنَا وَغَائِبِنَا وَ صَغِیرِنَا وَکَبِیرِنَا وَ ذَکَرِنَا وَ أُنثَانَا، أَللّٰهُمَّ مَن اَحیَیتَه مِنَّا فَاَحیِهِ عَلَی الاِسلَامِ و مَن تَوَفَّیتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَی الاِیمَانِ).

• او که مړی ماشوم وي نو دا دعا به لولي: (أَللّٰهُمَّ اجعَلهُ لَنَا فَرَطاً وَ اجعَلهُ لَنَا أَجراً وَ ذُخراً وَ اجعَلهُ لَنَا شَافِعاً وَ مُشَفَّعاً).

• او که مړی ماشومه وي نو دا دعا به لولي: (أَللّٰهُمَّ اجعَلهَا لَنَا فَرَطاً وَ اجعَلهَا لَنَا أَجراً وَ ذُخراً وَ اجعَلهَا لَنَا شَافِعَةً وَ مُشَفَّعَةً).

۵- د جنازې د لمانځه کیفیت:

پس له دې چې جنازه دلمانځه لپاره کیښودل شوه ، امام د مړي د سیني په مقابل کې درېږي او دصفونو د ترتیبولو او د میت د تعیینولو (چې ماشوم دی او لوی) وروسته لومړی تکبیر وایي.

د لومړي تکبیر سره د جنازې لمونځ کوونکي لاسونه تر غوږو پورته کوي، تکبیر وایي او بیا (سُبحَانَکَ اَللّٰهُمَّ....) وایي.

بیا امام دویم تکبیر وایي او ورپسې (اَللّٰهُمَّ صَلِّ...) وایي.

بیا دریم تکبیر وایي او ورپسي دعا کوي ، څنګه چې مخکې په تفصیل سره بیان

(c) ketabton.com: The Digital Library

شوي. لکه: (أَلَّلهُمَّ اغفِر لِحَيِّنَا وَ مَيِّتِنَا...)
د دعا څخه وروسته په څلورم تکبير وايي او ورپسي به سم د لاسه ښي او کيڼ لورته سلام اړوي.

فعاليت

- يو زده کوونکی دې د خپلو ټولګيوالو په وړاندې عملاً د لويانو د جنازې لمونځ په جهر سره تمثيل کړي.

بل زده کوونکی دې د ماشوم د جنازې لمونځ په جهر سره تمثيل کړي.
او بل زده کوونکی دې د ماشومې د جنازې لمونځ په جهر سره تمثيل کړي.

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایاست:
١. د جنازې د لمانځه دعاګانې ووايئ.
٢. کفن په څو ډوله دی؟
٣. د نارينه او ښځينه کفن څه توپير لري؟

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د جنازې لمونځ په يادو زده کړي او کيفيت د جنازې دې په خپلو کتابچوکې وليکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زکات

۱. لومړی د زکات تعریف:

زکات په لغت کې: پاکوالي، زیاتوالي او برکت ته وايي.

په اصطلاح کې: مستحقینو ته دهغه مال ټاکلی برخه ورکول چې نصاب ته رسیدلی وي.

۲. د زکات حکم:

زکات د اسلام د ارکانو څخه یو رکن دی، او ورکول یې په هغه چا فرض دی چې د ورکولو شرطونه په کې وي.

۳. د زکات د فرضیت دلایل:

زکات په قرآن کریم، احادیثو او اجماع باندې ثابت دی.

۱. قرآن کریم:(وَأَقِیمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّکَاةَ)[1]

ژباړه: تاسې لمونځونه قایم کړئ ، زکاتونه ورکړئ.

۲. حدیث: رسول اکرم صلي الله علیه وسلم فرمایي: اسلام پنځه بناوې لري لومړی بنا یې د شهادت کلمه، دویمه بنا یې لمونځ، دریمه بنا یې زکات ورکول، څلورمه بنا یې د روژې نیول او پنځمه بنا یې د حج کول دي.

۳.اجماع: د ټول امت علماؤ اجماع کړې چې زکات د اسلام له ارکانو څخه یو رکن دی.

د زکات د فرضیت کال: زکات د هجرت په دویم کال د روژې د فرضیت څخه مخکې فرض شوی دی.

(د البقرې سورت،۴۳ آیت)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴. د زکات د وجوب شرطونه:

زکات ځانګړي شرطونه لري چې ځینې په مالک او نور یې په مال پورې اړه لري:

لومړی د مکلف یا مالک شرطونه:

۱. اسلام.

۲. عقل.

۳. بلوغ.

۴. اصیلوالی. یعني (مریي) نه وي.

۵. د نصاب مالک کېدل، چې د کال په پیل او پای کې د نصاب خاوند وي.

د زکات نصاب په نقدینوکې یا دوه سوه درهمه سپین زر دي او یا شل مثقاله سره زر دي. چې په اوسنیو ګرامونو باندې د سرو زرو نصاب ۸۵ ګرامه او د سپینو زرو نصاب ۵۹۵ ګرامه کیږي (۲)

دویم: په مال پورې تړلي شرطونه:

۱. مال باید د مالک لاس کې وي بناءً په ورک شوي مال باندې زکات نشته.

۲. دمال په خاوند باندې داسې پور نه وي چې ټول مال ورلاندې شي او یا دومره ترې پاتې شي چې نصاب نه کم وي .

۳. نصاب باید د اصلي حاجتونو څخه اضافه وي ، لکه: کور، دکور اسباب او داسې نور.

۴. نصاب باید د هغو مالونو څخه پوره شوی وي چې شرعا د زکات قابلیت لري .

---

(۲) المکیال و المیزان فتاویٰ الازهرالشریف ۱/ ۲۰۲

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵. یوکال باید پرې تیر شوی وي؛ یعنې پس له دې چې نصاب ته رسیدلی دی د مالک سره یوکال پرې تیر شوی دی .

(خو د فصلونو او میوو په زکات کې دکال تېرېدل شرط نه دی بلکې د فصل او میوې د راټولېدو سره سم پکې زکات واجبېږي).

۵. د زکات د صحت شرطونه:

فقهاء کرامو د زکات د صحت لپاره لاندې شرطونه ښودلي دي:

۱. نیت، ځکه چې زکات ورکول عبادت دی او پرته له نیت څخه عبادت نه صحیح کېږي.

۲. اسلام، ځکه چې د کافر څخه د نیت تصور نه شوکولی.

۳. زکات به مستحق کس ته ورکوي د مستحقینو بیان به یې وروسته راځي.

۴. د مستحق له لوري د زکات قبضول.

۵. زکات به د حلال مال څخه ورکوي.

۲. هغه مالونه چې زکات ورکول پکې واجبیږي:

۱. څاروي.

۲. تجارتي توکي.

۳. میوې او فصلونه.

۴. سره او سپین زر.

۵. معدنونه او ښخ شوي مالونه.

فعالیت

• زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. زکات په لغت او اصطلاح کې تعریف کړئ.

۲. د زکات د فرضیت دلیل له قرآن کریم څخه ووایاست.

۳. د زکات د صحت شرطونه په لنډ ډول بیان کړئ.

۴. د مال د خاوند شرطونه په لنډ ډول ولیکئ.

- لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. هغه مالونه چې زکات پکې واجبېږي عبارت دي له.....................................

....

۲. د مال پورې تړلي شرطونه عبارت دی له...

- لاندې صحیح جملو ته (ص) او غلطو جملو ته (غ) نښه کېږدئ:

أ- د زکات د وجوب شرطونه اسلام، عقل او بلوغ دی. (   )

ب- د فصلونو او میوو په زکات کې هم د کال تېرېدل شرط دی. (   )

کورنۍ دنده

زده کوونکي دې د لوست مهم مطالب په خپلو کتابچو کې ولیکي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د څارويو زكات

د څارويو څخه زموږ مطلب هغه اوښه، اوښ، غواء، غوايان، ميښې، سنداګان، پسونه، ميږې، وز او وزې دي ،بناءً په وحشي څارويو کې زکات نشته.

۱. د اوښانو زكات:

د اوښانو د زكات ترتيب په لاندې ډول دی:

- ✓ په پنځو اوښانو کې يو پسه دی.
- ✓ په لسو اوښانو کې دوه پسونه دي.
- ✓ په پنځلس اوښانو کې درې پسونه دي.
- ✓ د شلو اوښانو څخه تر څلور ويشتو پورې پکې څلور پسونه دي.
- ✓ د ۲۵ اوښانو څخه تر ۳۵ اوښانو پورې يوه کلنه جونګۍ ده، هغه چې په دويم کال کې يې قدم ايښی وي.
- ✓ د ۳۶ څخه تر ۴۵ اوښانو پورې پکې يوه دوه کلنه جونګۍ چې دريم کال کې يې قدم ايښی وي.
- ✓ د ۴۶ څخه تر ۶۰ اوښانو پورې پکې يوه درې کلنه جونګۍ چې څلورم کال کې يې قدم ايښی وي.
- ✓ د ۶۱ څخه تر ۷۵ اوښانو پورې پکې څلور کلنه اوښه ورکول کېږي.
- ✓ د ۷۶ څخه تر ۹۰ اوښانو پورې دوه يو کلنې جونګۍ چې دويم کال کې يې قدم ايښی وي واجبېږي.
- ✓ د ۹۱ څخه تر ۱۲۰ اوښانو پورې دوه درې کلنې جونګۍ چې څلورم کال کې يې قدم ايښی وي واجبېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اوښانو تعداد	د زکات مقدار	د اوښانو تعداد	د زکات مقدار
۵ اوښانو کې	۱ پسه	۳۶ اوښانو کې	۱ دوه کلنه جونګې
۱۰ اوښانو کې	۲ پسونه	۴۶ اوښانو کې	۱ درې کلنه جونګې
۱۵ اوښانو کې	۳ پسونه	۶۱ اوښانو کې	۱ څلورکلنه اوښه
۲۰ اوښانو کې	۴ پسونه	۷۶ اوښانو کې	۲ یوه کلنې جونګې ګانې
۲۵ اوښانو کې	۱ یوه کلنه جونګې	۹۱ اوښانو کې	۲ درې کلنې جونګې ګانې

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

۲. د غواګانو او غوایانو زکات:

د غواګانو او غوایانو نصاب دیرش غواګانې او غوایان دي.

د غوایانو او غواګانو د زکات اندازه:

✓ کله چې د غواګانو یا غوایانو شمېر دیرشو ته ورسېږي په هغو کې یوه کلنه خوسې چې په دویم کال کې یې قدم ایښې وي واجبېږي.

✓ کله چې یې شمېر څلویښتو ته ورسېږي بیا پکې یوه دوه کلنه خوسې چې دریم کال کې یې قدم ایښی وي واجبېږي.

✓ کله چې د غواګانو او یا غوایانو شمېر شپیتو ته ورسېږي بیا پکې دوه یو کلنې خوسکې چې دویم کال کې یې پښه ایښې وي واجبېږي.

✓ کله چې یې شمېر اویاوو ته ورسیږي بیا په کې یوه یوکلنه او بله دوه کلنه خوسۍ ورکول کېږي.

✓ کله چې د غوایانو او غواګانو شمېر اتیاوته ورسیږي بیا په کې دوه دوه کلنې خوسکۍ ورکول کېږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- د غوآکانو د زکات د اندازې لپاره یو جدول جوړ کړئ لکه څنګه چې اوښانو ته جوړ شوی دی.

۳. د میږو او وزو زکات:

د میږو او وزو د زکات نصاب: د میږو، پسونو او وزو د زکات نصاب څلويښت میږې یا وزې دي بناءً په نهه دیرشو پسونو او وزو کې زکات نشته.

د میږو او وزو د زکات اندازه:

✓ کله چې د میږو یا وزو شمېر څلويښتو ته ورسېږي یو پسه به په زکات کې ورکوي.

✓ کله چې د میږو یا وزو شمېر ۱۲۱ ته ورسیږي بیا به دوه پسونه په زکات کې ورکوي.

✓ کله چې یې شمېر ۲۰۱ ته ورسېږي درې پسونه به زکات کې ورکوي.

✓ کله چې څلورسوو ته ورسیږي څلور پسونه به زکات کې ورکوي کله چې د څلورسوو څخه د میږو او وزو شمېر زیات شي بیا په هرو سلوکې یو پسه یا وزه د زکات لپاره وباسي.

مسأله: د میږو او وزو په زکات کې به یوکلن مال چې دویم کال کې یې قدم ایښی وي ورکوي یعني د کال نه د لږ عمر مال په زکات کې نه ورکول کېږي.

۴. د څارویو د زکات عام احکام:

✓ په خرو او کچرو کې زکات نشته اګر که خریدونکي هم وي.

✓ د وړو مالونو زکات د غټو سره ورکول کېږي اګر که یو هم وي.

✓ هرکله چې د کال تیریدونه وروسته پرته د مالک د نیمګړتیا او تیري څخه نصاب هلاک شي زکات ساقطیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

- لاندې صحیح جملو ته (✓) او غلطو ته د (×) نښه کېږدئ:

۱. په هرو پنځو اوښانو کې څلور پسان لازمېږي. (   )

۲. کله چې د غواګانو شمېر شپېتو ته ورسیږي دوه یو کلنې خوسۍ به زکات کې ورکوي. (   )

۳. د مېږو نصاب څلوېښت مېږې دي او له دې څخه په کمو کې زکات نشته. ( )

۴. د غواګانو نصاب څلوېښت غواګانې دي. (   )

- لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. د ۳۶ نه نیولي تر ۴۵ اوښانو پورې پکې ....لازمېږي.

۲. کله چې د غوایانو شمېر اتیاو ته ورسېږي په کې به .... ورکوي.

۳. څلور سوو مېږو کې .... دي.

۴. څاروي عبارت دي له ....

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د څارویو د زکات عام شروط کوم دي بیان یې کړئ؟

۲. د څارویو د زکات عام احکام کوم دي؟ په لنډ ډول یې ووایاست.

کورنی دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(c) ketabton.com: The Digital Library

د فصلونو او میوو زکات

د میوو او فصلونو زکات ته عشر ویل کېږي.

۱. د میوو او فصلونو د زکات د وجوب دلایل:

د میوو او فصلونو زکات په قرآن کریم، احادیثو او اجماع ثابت دی.

۱- قرآن کریم: الله جل جلاله پخپل مبارک کتاب قرآن کریم کې فرمایي:

(وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ)[1]

ژباړه: تاسې د فصلونو زکات د لو په ورځ ورکړئ.

۲- حدیث: نبي اکرم صلی الله علیه وسلم په یو مبارک حدیث کې د عبدالله بن عمر په روایت فرمایي: ((هر هغه ځمکه چې د باران او سیلاب په اوبو خړوبېږي، لسم من به په زکات کې ورکوي، او هغه چې په تکلیف او مشقت سره خړوبېږي شلم من به ترې په زکات کې اخیستل کېږي)).

۳- اجماع: ټول امت په دې اجماع کړې چې په میوو او فصلونو کې عشر واجب دی.

۲- د عشر د وجوب شرطونه:

۱- ځمکه به خراجي نه وي، ځکه عشر او خراج په یوه ځمکه باندې یو ځای کېدای نشي.

۲- د حاصلاتو اخیستلو څخه به موخه د ګټو ترلاسه کول وي، بناءً په لرګیو کې زکات نشته، معنا دا چې په نلونو، درمو او د لرګیو په ډېرونو کې زکات نشته.

۳- ځمکه به د باران، ویالې او سیند په اوبو خړوبېږي، خو که چېرې په تکلیف او مشقت سره خړوبېده بیا پکې عشر نشته بلکه شلم من زکات دی.

۱- (الانعام/۱۴۱)

هغه څه چې د میوو او فصلونو په زکات کې شرط نه دي:

۱- د کال تیریدل ورته شرط نه دی.

۲- ټاکلی نصاب نه لري څومره میوه او حاصلات چې ونه او ځمکه وکړي لسمه برخه به پکې ورکوي.

۳- عقل او بلوغ ورته شرط نه دی د لېوني او ماشوم په ځمکه کې هم عشر واجب دی.

۴- د ځمکې ملکیت هم ورته شرط نه دی په دهقان او اجاره دار باندې هم عشر شته.

۵- د قرض (دین) او پور ورکول هم ورته شرط نه دی.

۶- پاتې کیدل او نه خرابیدل هم ورته شرط نه دی بلکه په سبزیجاتو او میوو کې هم واجب دي.

فعالیت

- د خپل چاپېریال د هغو فصلونو څخه پنځه پنځه مثاله ورکړئ چې عشر په کې واجبېږي، او دوه هغو ته ورکړئ چې شلم من په کې واجبېږي.

۳- د نقودو زکات: (د اصلي روپو چې عبارت له سرو او سپینو څخه دي)

په سرو او سپینو زرو کې چې کله د زکات شروط پوره شي زکات واجبېږي، همدا راز هغه روپۍ چې د سرو او سپینو زرو څخه وهل شوې او نوره اوسپنه یا سرپ هم ورسره په لږه اندازه یو ځای شوي وي زکات واجبېږي او کم ګډوالي ته هیڅ اعتبار نشته ګویا داسې ګڼل کېږي لکه چې سوچه خالص سپین یا سره زر دي.

۴- د سرو او سپینو نصاب:

د سرو زرو نصاب شل مثقاله دی یعني ۸۵ ګرامه او د سپینو زرو نصاب دوه سوه درهمه چې د ۵۹۵ ګرامو سره مساوی کیږي.

۵- په سرو او سپینو کې د زکات اندازه:

په سرو او سپینو زرو کې دوه نیم فیصده هغه وخت په زکات کې ورکول کېږي چې کله نصاب ته ورسېږي او کال ورباندې تېر شي، همدا راز څومره چې زیاتېږي بیا په هرو څلوېښتو روپوکې یوه روپۍ زکات دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۶- د بانک نوټونو زکات:

په اوسنیو مروجو بانک نوټونوکې زکات ورکول هغه وخت واجب دی چې نصاب ته ورسېږي او ددې د ارزښت ټاکل د سپینو او سرو زرو له لارې کېږي؛ معنا دا چې په څومره بانک نوټونو باندې ۵۹۵ ګرامه سپین زر او یا ۸۵ ګرامه سره زر ترلاسه کېږي همدومره اندازه یې نصاب دی او دوه نیم فیصده به په زکات کې ورکوي او بیا که چېرې له دې څخه ډېرېدل په هرو څلوېښتو روپو کې به یوه روپۍ ورکوي، ځکه اوسنیو مروجو بانک نوټونو د سرو او سپینو زرو ځای نیولی او همدې بانک نوټونو دا دواړه د چلند څخه غورځولي دي.

۷- چاته به زکات ورکول کېږي؟

هغه افراد چې زکات ورکول کېږي اته ډلې دي، مالک کولای شي چې ټولو ډلو ته د خپل زکات څنې برخه ورکړي او دا هم واک لري چې ټول زکات یوې ډلې یا یو تن ته ورکړي، دده غاړه خلاصېږي. علماؤ د اتو ډلو څخه چې صحابه کرامو رضوان الله علیهم اجمعینو پرې اجماع کړې وه؛ یوه ډله چې (مولفة القلوب) ورته وایې د زکات د ورکړې څخه ویستلې ده، اوس دوی ته زکات ورکول روا نه دي پاتې لاندې اوو ډلو ته زکات ورکول کېږي:

۱- فقیر: هغه چاته ویل کېږي چې لږ مال لري خونه دده بسیا پرې کېږي او نه نصاب ته رسېږي.

۲- مسکین: هغه څوک چې هیڅ نه لري او یا د فقیر څخه کم مال ولري مسکین دی

۳- هغه مامورین چې د بیت المال له لورې د زکات ټولولو لپاره ټاکل شوي وي.

۴- غلامان: هغه چې مالک ورته ټاکلې مال ښودلی او د ورکولو څخه وروسته آزادېږي.

۵- في سبیل الله: هغه حقیقي مجاهدین چې د جهاد اراده لري خود جهاد امکانات ونلري.

۶- قرضداران: هغه قرضدار چې د خپل پور خلاصولو توان نلري.

۷- مسافر: هغه چې د خپلې کورنۍ او مال څخه لرې وي. د زکات څخه به ده ته دومره څه ورکول کېږي چې خپل کور ته پرې ورسېږي.

مسأله: د جومات او لارې جوړولو لپاره د زکات ورکول روا نه دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي.

ارزونه

لاندنیو پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱- د میوو او فصلونو زکات ته فقهاء کوم نوم اخلي سره د وجوب د دلایلو یې بیان کړئ؟

۲- د سرو او سپینو زرو د زکات نصاب څومره دی او څومره زکات پکې واجبېږي؟

۳- څو ډلو ته زکات ورکول کېږي په تفصیل سره یې بیان کړئ؟

لاندې صحیح جملو ته (✓) او غلطوته د (×) نښه کېږدئ:

۱- د سرو زرو نصاب شل درهمه دی او د سپینو زرو نصاب دوه سوه مثقاله دی. (   )

۲- هغه څوک چې هیڅ نه لري او یا د فقیر څخه کم مال ولري مسکین دی.(   )

کورنۍ دنده

د پورتنیو پوښتنو ځوابونه په خپلو کتابچو کې ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځوسم لوست

حج

د فضا څخه د بیت الله او مکی مکرمې اخیستل شوی انځور

۱- د حج تعریف:

حج په لغت کې قصد ته وايي.

او په اصطلاح کې د یو خاص ځای زیارت کول په خاص وخت او خاصو کړنو سره حج بلل کیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- د حج حکم:

د اسلام مبارک دین پنځم رکن حج دی، په هغه چا باندې چې استطاعت او قدرت د حج ولري فرض عین دی.

۳- د حج د فرضیت دلائل:

د حج فرضیت په قرآن کریم، احادیثو او داست په اجماع ثابت دی.

۱- قرآن کریم: الله جل جلاله فرمايي: (ولله على الناس حج البيت من استطاع اليه سبيلا)[1]

د الله جل جلاله د رضا پخاطر په هغو مسلمانانو باندې د حج کول فرض دي چې د لارې توښه ولري.

۲- حدیث: په احادیثو کې د اسلام مبارک دین پنځم رکن حج ښودل شوی.

۳- اجماع: داسلامي امت ټول مجتهدین د حج په فرضیت متفق دی.

۴- د حج د وجوب شرطونه:

فقهاء کرامو رحمهم الله تعالی د حج د وجوب لپاره لاندې شرطونه ښودلي دي:

۱- اسلام: په کافر باندې حج نشته.

۲- عقل او بلوغ: په لیوني او ماشوم حج نشته.

۳- قدرت او استطاعت: قدرت او استطاعت په لاندې شیانو تحقق مومي:

الف: د بدن روغوالی (صحت)، یعنی داسې ناروغتیا ونه لري چې د سفر مانع ګرځي.

---

[1] (ال عمران/۹۷)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب: د لارې د تګ راتګ او خوراک مصارف باید ولري.
ج: د کور نه تر حج پورې لاره به په امن وي (امنیت).
د: که چیرې کومې ښځې د حج نیت کړی وي باید یو مسلمان محرم ورسره وي.
هـ: د حج کولو په وخت کې باید د حج مصارف په لاس کې ولري که چېرې د حج له موسم څخه وروسته ورسره پیسې پیدا شوې د دې کال حج وربانديې نشته او په راتلونکي کال کې به حج کوي.

۵- د حج د صحت شرطونه:

۱. اسلام.
۲. تمیز او عقل.
۳. احرام.
۴. په مخصوصو ځایونو کې د ښودل شویو عبادتونو اداکول، یعنې په عرفات د عرفې په ورځ درېدل او د مسجد الحرام نه د زیارت طواف کول، داسې نه چې د یو پر ځای بل وکړي.
۵. په خپل وخت کې د ښودل شویو عبادتونو کول.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست:

۱. د حج د وجوب شرطونه څو دي؟ په لنډ ډول يې بيان کړئ.

۲. استطاعت په څه شي تحقق مومي؟ په لنډ ډول يې وليکئ.

۳. حج څه حکم لري؟ دليل سره يې ووایاست.

لاندې خالي ځایونه په مناسبو کلمو ډک کړئ:

۱. حج په لغت کې ...... او د فقهاؤ په اصطلاح کې ....

۲. د حج د صحت شرطونه عبارت دي له ....، ....، ....، ....

کورنۍ دنده

پورتنيو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

یو پنځوسم لوست

د حج فرایض او واجبات

بیت الله الحرام

د عرفات میدان

۱ - د حج فرایض درې دي:

۱- احرام.
۲- د زیارت طواف.
۳- په عرفات ودریدل.

۲ - د حج واجبات:

۱- له میقات نه د احرام ترل.
۲- په عرفات کې دلمر تر پریوتلو پورې تم کیدل.
۳- په مزدلفه کې د لمر د راختلو پورې تم کیدل.
۴- دجمراتو ویشتل.
۵- ذبح (د قارن او متمتع حاجي لپاره).
۶- د سر د وېښتانو حلق اوتقصیرپه خپل وخت کې.
۷- د جمراتو د ویشتلو تقدیم په حلق باندې.
۸- د اختر د ورځو نه د فرضي طواف نه تاخیرول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۹- په صفا او مروه کې سعي کول.

۱۰- د سعي شروع له صفا نه.

۱۱- طواف وداع کول.

۱۲- د حجر اسود نه د طواف شروع کول.

۱۳- ښي خوا ته طواف کول.

۱۴- په اوداسه طواف کول.

۱۵- د عورت پټول.

۱۶- له ممنوعه کارونو څخه ځان ساتل، لکه : د ګنډل شويو جامو اغوستل، د سر پټول (دنارينه لپاره) د نوکانو غوڅول او د ويښتانو تراشل او کمول.

۳- په سعي کې باید لاندې کارونه مراعات شي:

۱- سعيې (تګ) به له صفا څخه پيلوي.

۲- په صفا او مروه به پورته کيږي.

۳- د هرې سعيې په پيل کې به لاسونه پورته کوي مخ به قبلې ته کوي او تکبير به وايي.

۴- د سعې په منځ کې به دعاګانې، تکبيرات، تسبيحات او تهليلات وايي.

۵- سعيې به له طواف څخه وروسته کوي.

۶- په اوداسه سره سعيې کول سنت دي.

۴- په مزدلفې کې باید لاندې کارونه په پام کې ونيول شي:

۱- د اختر شپه تېرول په مزدلفه کې سنت دی.

۲- د ماښام او ماخوستن لمونځونه يوځای کول په يو آذان او اقامت سره په مزدلفه کې سنت دي.

۳- د مزدلفې څخه د لوبيا په اندازه کاڼي او ګټې راټولول سنت دي.

۴- زيات تکبير، تسبيح، تهليل، استغفار او په نبي آکرم صلی الله عليه وسلم درود ويل.

۵- په آرام سره د مزدلفې نه منیٰ ته تلل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- د جمرو ویشتل:

ټولې جمرې درې دي:

۱- کبرئ یا د عقبې جمره.

۲- وسطئ جمره.

۳- صغرئ جمره.

۲- د عقبې جمره ویشتل:

د عقبې د جمرې موقعیت: د عقبی جمره د منئ څخه مکې لور ته دریمه جمره ده، اوجمرة الکبری هم بلل کیږي.

د عقبې جمرې د ویشتلو وخت: د عقبې جمرې د ویشتلو وخت د لوی اختر ورځې د سهار راختلو څخه پیل او د یوولسمې ورځې د سپیده داغه پورې دوام مومي، که چېرې کوم حاجي له دې وخت څخه تاخیر وکړ دم ورباندې لازمیږي.

غوره وخت یې د لمر ختلو نه تر زواله پورې دی.

۲- د درې واړو جمرو ویشتل د ذي الحجې په ۱۱-۱۲ ورځ باندې:

د ویشتلو وخت: په یوولسمه او دولسمه ورځ باندې به یې د لمر له زوال څخه تر غروبه پورې یې ویشتل سنت دي او د غروب څخه تر سهار ختلو پورې هم جوازلري مګر د کراهیت سره.

د اختر په څلورمه ورځ دجمراتو ویشتل اختیاري دي ، او وخت یې د سبا د ختلو څخه تر لمر پریوتلو پورې خو د زوال نه مخکې یې ویشتل مکروه دي.

مسأله: په هر حاجي لازمه ده چې د اختر په دویمه او دریمه ، درې واړه جمرات: (صغرئ، وسطئ او کبرئ) وولي.

۷- د جمرو ویشتلو د صحت شرطونه:

۱- جمرې به په هغه شي باندې ولي چې د ځمکې له جنس څخه وي لکه کاڼی، لوټه.

۲- هره جمره به په بیلو بیلو اوو کاڼو ولي.

۳- کله چې درې واړه جمرې ولي نو باید په ویشتلو کې یې ترتیب مراعت کړي، یعني لومړی به صغرئ بیا به وسطئ او په پای کې به کبرئ جمره ولي.

۸- د جمرو ویشتلو سنتونه:

۱- هغه کاڼی چې جمرې ورباندې ویشتل کېږي د نخود د داني په اندازه به وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- په جمرو باندې به ګوزار د ګوټو په سرونو کوي.
۳- د جمرو د ويشتلو په وخت کې به (لبيک اللهم لبيک) نه وايې.
۴- اووه واړه کاڼي به د يو بل پسې پر له پسې ولي.
مسأله: که څيري کوم حاجي ناروغ وي او جمرې پخپله نشي ويشتلای دا ورته روا ده چې دده پرځای بل څوک جمرې وولي، مګر نائب بايد لومړی د ځان لپاره او بيا يې د بل لپاره وولي.

فعاليت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او يا ګروپي شکل د سوال او ځواب په ميتود سره تکرار کړي .

ارزونه

۱- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.
الف: د حج واجبات څو دي؟ په لنډ ډول يې بيان کړئ.
ب: په سعيې کې کوم امور بايد مراعات شي؟
ج: په مزدلفې باندې د دريدلو سنتونه بيان کړئ.
د: د جمرو ويشتل څه وخت پيليږي؟ او څه وخت پای مومي؟ لنډه اشاره ورته وکړئ.
هـ: د يو پرځای د بل جمرې ويشتل څه حکم لري؟
۲- لاندې صحيحو جملو ته (ص) او غلطو ته د (×) علامه کيږدئ.
الف: حاجي به د صفا او مروه ترمنځ سعي د طواف څخه وړاندې کوي. (   )
ب: ټولې جمرې درې دي. (   )

کورنۍ دنده

پورتنيو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه وليکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حج ډولونه

۱- حج په درې ډوله دی:

۱- قِــران.
۲- تمتع.
۳- افراد.

کوم يو يې کې غوره دی؟

په ترتيب سره د ټولو غوره قِـران ورپسې تمتع او بيا افراد دی.

لومړی- قِـران:

د قران معنی: قران په لغت کې د دوه شيانو نږدې کولو ته وايي.

او په اصطلاح کې (د حج او عمرې يو ځای نيت کول او اداکولو ته) د قِـران حج وايي.

د حج قِران طريقه:

کله چې قارن مکې ته ننوت خپله عمره سر ته رسوي ، خو د عمرې څخه ځان نه اوباسي او په احرام کې پاتې کيږي ،کله چې د حج مراسم د ذي الحجې په اتمه شروع شي نو بيا په همدې احرام کې منیٰ ته روان شي او د فرضي حج مناسک شروع کړي.

د قارن تکليف نسبتاً متمتع او مفرد ته زيات وي، ځکه کم ترکمه دکومې ورځې نه چې عمره يې کړې ده تر اختر پورې بايد په احرام کې پاتې شي.

په قارن باندې د شکر دم واجب دی، يعنې قارن به د الله جل جلاله د شکر پخاطر يو څاروی حلالوي.

دويم- د تمتع حج:

دحج په سفر کې د حج او عمرې اداکولو ته (چې په بيلا بيلو احرامونو باندې وي) د تمتع حج وايي.

د قران او تمتع حج فرق:

متمتع لومړی احرام صرف د عمرې لپاره تړي،کله يې چې عمره خلاصه کړه نو خپل احرام لرې کوي، او په عادي توګه خپل وخت تيروي،کله چې د حج وخت ورسيږي بيا د دويم

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځل لپاره خپل احرام تړي.
خو قران د عمرې او حج لپاره يو ځل احرام تړي، تر څو يې چې حج خلاص کړی نه وي تر هغه وخته پورې په احرام کې پاتې وي که مکې ته د حج د وخت نه يوه مياشت مخکې هم داخل شوی وي بيا هم د حج تر وخته پورې بايد په احرام کې پاتې شي.
په متمتع باندې هم دم لازميږي.

مفرد حج:

مفرد په لغت کې يواځې شوي ته وايي.
او په اصطلاح کې هغه حج دی چې په هغه کې يواځې دحج کولو احرام وتړل شي او عمره ونه کړي .
په مفرد باندې دم نشته .

فعاليت

- زده کوونکي دې دحج د اقسامو تفاوتونه په انفرادي او يا ګروپي توګه بيان کړي .

ارزونه

- لاندې پوښتنو ته ځواب ووایاست.

۱- حج په څو ډوله دی؟ ويې واياست.
۴- قِران څه معنی لري؟ او طريقه يې بيان کړئ.
۵- تمتع څه معنا لري؟ طريقه يې بيان کړئ.

- لاند صحيحو جملو ته د (ص) او غلطو ته دا (غ) نښه کېږدئ.

۱- دم يواځې په متمتع حاجي واجب دی. (   )
۲- قران د عمرې او حج لپاره يو ځل احرام تړي (   )

کورنۍ دنده

پورتنيو سوالونو ته په خپلو کتابچوکې په ساده ژبه ځوابونه ووایاست.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د حج متفرقه مسایل

۱- د حلق معنا:

د ویښتانو خریل یا کلول حلق بلل کیږي.(یوائځي د نارینه لپاره)

۲- د تقصیر او کمولو معنا:

د سرنه د ویښتانو کمول تقصیر بلل کیږي.

۳- طواف الوداع:

دا هغه طواف دی چې حاجیان یې د مکې نه د وتلو په وخت کې د وداع (رخصتی) په نیت سره کوي.

دې ته طواف صدر هم وایي، دا طواف په هغه حاجي واجب دی چې له اطرافو څخه راغلی وي او د مکې په اوسیدونکي باندې نشته .

۴- د طواف الوداع سقوط:

طواف الوداع د معذورو ښځو څخه ساقطیږي.

فعالیت

- زده کوونکي دې پورتني مطالب په انفرادي او یا ګروپي شکل د سوال او ځواب په میتود سره تکرار کړي .

(c) ketabton.com: The Digital Library

ارزونه

لاندې پوښتنو ته ځوابونه ووایئ:

۱. حلق او تقصیر څه معنا لري تعریف یې کړئ؟

۲. د طواف الوداع بل نوم څه دی په چا واجب او کله ساقطیږي؟

۳. د حج سنتونه څو دي په لنډ ډول یې بیان کړئ؟

۴. د حج ادبونه څو دي په تفصیل سره یې بیان کړئ؟

کورنۍ دنده

پورتنیو پوښتنو ته په خپلو کتابچو کې ځوابونه ولیکئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library